

54163

T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

Çâkerî Dîvanı
İnceleme-Metin

Danışman:
Prof.Dr. Coşkun AK

Hazırlayan:
Gülay Çavdurel

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Bursa-1996

T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

Çâkerî Dîvanı
İnceleme-Metin

Danışman:
Prof.Dr. Coşkun AK

Hazırlayan:
Gülay Çavdurel

Bursa-1996

T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

Çâkerî Dîvanı
İnceleme-Metin

Danışman:
Prof.Dr. Coşkun AK

Hazırlayan:
Gülay Çavdurel

Bursa-1996

İ Ç İ N D E K İ L E R

ÖNSÖZ

GİRİŞ

I. BÖLÜM

XVI. Yüzyılın Siyasi ve Sosyal Görünüşü

XVI. Yüzyılın Edebi Görünüşü

2

Çakerî

3

II. BÖLÜM

A. Çakerî'nin Eseri

5

1. Kasideler

5

2. Gazeller

7

B. Edebi Kişiliği

8

1. Şiirindeki Şekil Özellikleri

8

a) Dış Görünüş

b) Vezin ve Kafiye

2. Dil ve Üslup

9

a) Dil (Halk Deyimleri ve Atasözleri)

9

b) Üslup

12

Çakerî'de Muhteva Özellikleri

A. Din ve Tasavvuf

12

1. Allah

2. Melekler ve Cennet Varlıkları

13

3. Kitaplar

4. Ayet ve Hadisler

5. Peygamberler

15

6. Çâr-Yâr

17

7. Âl-i Muhammed

18

8. İbadet

a) Oruç

19

b) Hac ve Ka'be

9. Ahiretle İlgili Mefhumlar

a) Kıyamet-Mahşer

b) Cennet-Cehennem

20

10. Diğer Dinî Mefhumlar	
a) Ölüm	
b) Sevap-Günah	
c) Salih-Amel	21
B. Sosyal Hayat	
a) İçki Meclisleri-Meyhaneler	
b) Musikî	
C. Devr-Zamane	22
D. Aşk-Âşık-Maşuk-Rakip	
1. Aşk	
2. Âşık	23
3. Maşuk	
a) Sevgiliye Verilen İsimlerle İlgili Benzetmeler	
b) Sevgilinin Güzellik Unsurları ve Bunlarla İlgili Benzetmeler	
1. Yüz, ruh, had, surh-ru, lika	24
2. Saç, zülf	25
3. Kaş keman, ebru	
4. Göz, çeşm	
5. Gamze	26
6. Hatt	
7. Hal	
8. Dehan, ağız	27
9. Dudak, leb	
10. Diş	
11. Çene, zenehdan, gabgab	28
12. Bel	
13. Boy, kad, kamet	
14. Ayak	
c) Sevgiliyle İlgili Diğer Unsurlar	
1. Kuy, köy	29
2. Kapı, der	
3. Güftar	
4. Tegafül	
4. Rakip	30
I. Tabiat	

1. Gökyüzü	
a) Güneş ve Ay	
b) Yıldızlar	31
II. Zaman	
1. Bahar	
III. Bağ ve Çiçekler	
1. Bağ, gülistan, gülzar	32
2. Çiçekler	
a) Gül	
b) Gonca	33
c) Lale	
d) Nergis	
e) Sünbül	
IV. Rüzgâr, bad, saba, nesim	34
V. Hayvanlar	
1. Kuşlar	
a) Bülbül, andelib, hezar	
b) Hüma	35
c) Kumri	
d) Şehbaz	
e) Tavus	
f) Tuti	
g) Zag	
2. Dört Ayaklılar	36
a) Gav	
b) Aslan, şir	
3. Diğer Hayvanlar	
a) Mar-mur	
b) Mekes, sinek	
c) Zenbur	
d) Horoz	
e) Ejdeha	
VI. Madenler	37
1. Altın, zer	
2. Gümüş, sim	

3. Yakut, lal	38
4. Zümrüt	

III. BÖLÜM (METİN)

KASİDELER	39
GAZELLER	47

IV. BÖLÜM (METİNLERİN GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE ÇEVİRİSİ)

KASİDELER	110
GAZELLER	115
SONUÇ	158
BİBLİYOGRAFYA	160

Ö N S Ö Z

Osmanlı İmparatorluğunun en parlak dönemini geçirdiği 16. yüzyıldaki yüksek yaşayış tarzına paralel olarak edebiyatta, en yüksek en verimli devrini yaşamıştır. Yetişen büyük şairlerle, divan edebiyatı kuruluş dönemini tamamlayıp yükselme dönemine girmiştir. Bizim çalışmamızda işte bu dönem eserlerinden sadece biri olan Çakerî Dîvan'ıdır.

Süleymaniye kütüphanesinde bir mecmua içinde bulunan tek nüshanın fotokopisini temin ederek eseri incelemeye çalıştık. Eksik sayfaları da bulunan eserde tespit edebildiğimiz, 1 münacat, 1 na't olmak üzere 5 kaside ve 123 gazel bulunmaktadır.

Çalışmamızı dört bölümde topladık. İlk bölüm, Çakerî'nin yaşadığı 16. yüzyılın siyasi, sosyal ve edebi görünüşü ile hayatını içermektedir.

İkinci bölüm, Çakerî'nin eseri ile ilgilidir. Kasideleri gazelleri üzerinde durulduktan sonra, şairin edebi kişiliği, şiirlerindeki şekil, vezin, kafiye dil ve üslup özellikleri ile şiirlerindeki muhteva özelliklerini göstermeye çalıştık. Bunu da A. Din ve Tasavvuf, B. Sosyal Hayat, C. Devr ve Zamane, D. Aşk - Âşık - Maşuk - Rakib, I. Tabiat başlıkları olmak üzere beş bölümde inceledik. Bu bölümler de kendi içerisinde çeşitli kısımlara ayrılmaktadır. Şiirlerinde bulunan özellikleri daha rahat görebilmek için yapılan bu çalışmada örneklere de yer verilmiştir. Çoğu kez, konuyla ilgili örnek beyitler özetlenmiş ve içlerinden biri ya da birkaçı örnek olarak verilmiştir. Bazı kısımlarda ise sadece örnek verilmiştir. Beyitin yanındaki numaralardan ilki, bu örneğin kaçınıcı kaside ya da gazelden alındığını, ikincisi ise, bunun kaçınıcı beyit olduğunu göstermektedir.

Üçüncü bölüm, metinlerle ilgilidir. Burada Divan'da bulunan kasideler ve nazımlar bulunmaktadır. Metinler, transkripsiyon işaretleri kullanılarak latin harfleriyle yazılmıştır. Arapça olan bazı söyleyişleri ise olduğu gibi aldık. Gerekli görülen yerlerde açıklamalar dipnot şeklinde verilmiştir. Her kaside ya da gazelin sonuna nazım vezneleri eklenmiştir.

Dördüncü bölüm, üçüncü bölümde yer alan şiirlerin bugünkü Türkçeye çevrilmesi ile oluşmuştur. Şiirleri Türkçeye çevirirken metne sadık kalmaya çalıştık. Bazı kelimeleri parantez içinde gösterdik.

Çalışmamıza gösterdiğiniz bütün özene rağmen, hatalarımız olacaktır. Özellikle yazım sırasında gözden kaçmış olabilecek bütün hatalarımız için okuyucularınıza sığınıp özür dilerken, tezin seçiminden sonuçlandırılmasına kadar tüm süreçte yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım, Prof. Dr. Coşkun Ak'a teşekkürü bir borç bilirim.

Gülay ÇAVDUREL

G İ R İ Ş

XVI. YÜZYILIN SİYASİ VE SOSYAL GÖRÜNÜŞÜ :

Türk milletinin tarihte ve coğrafyada yarattığı büyük ve devamlı eserlerden biri ve belki en muhteşemi, Osmanlı İmparatorluğu, bu asırda yükselişinin son seviyesine varmıştı. Varılan kuvvet ve ihtişam bir dünya hakimiyeti manzarasıdır. Osmanlı imparatorluğu Doğu'da Şah İsmail Safevi'nin sayılı kuvvet haline getirdiği İran devleti'ni yenmiş ve böylelikle İmparatorluk için manevi tehlike oluşturan Şii-Safevi propagandasının zehirini önlemiştir. Asrın başında Sultan İkinci Bayezid devrinde bir sükun ve hazım devresi geçiren hatta Mısır Memlûkleri'ne karşı bazı başarısız davranışları görülen imparatorluk Yavuz Sultan Selim'in siyasi ve askeri dehasıyla şahlanmış ve bu hükümdarın Çaldıran'da kazandığı zaferle, yeniden büyük ve devamlı galibiyetler serisine başlamıştır. Çaldıran seferini bütünleyen Mısır seferi, Özellikle Ridaniye, Mercidabık zaferleriyle Suriye'yi, Filistin'i ve Mısır'ı Osmanlı ülkesine katmıştır. Bu zaferlerin sonucunda halifelik makamını da Osman oğulları elde etmiştir.

Hemen hemen yarım yüzyıl süren Kanunî Sultan Süleyman'ın dönemindeyse daha çok Avrupa seferlerine ağırlık verilmiş, Belgrad ve Rodos alınmış, Avusturya toprakları ele geçirilmiş, Avrupa ortasına kadar yürüyen Osmanlı orduları Viyana kapılarına dayanmıştır. Kanunî dönemi sonunda Osmanlılar geniş topraklara sahip, zengin haşmetli bir imparatorluk olmuştur. Kanunî'den sonra II. Selim döneminde de Sadrazam Sokullu Mehmed başarılı yönetimiyle imparatorluk gücünü devam ettirmiştir. Yüzyılın sonunda ise fazla büyüyen ülkede birtakım etnik çekişmeler görülmüş, bazı aksaklıklar ortaya çıkmıştır. II. Selim'den sonra II. Murad ve III. Mehmed padişahlık tahtına oturmuşlardır.

XVI. yüzyılda siyasi gelişmelerin yanı sıra Osmanlı Devleti'nin diğer kurumlarında da gelişmeler olmuştur. Eksikliği hissedilen bilim kurumlarının geliştirilmesine ve arttırılmasına çalışılmış imar faaliyetleri yoğunlaşmış, kanunlar yeniden düzenlenmiştir.

İlim ve sanatta İstanbul, en büyük sanatçıları bilgin ve şairleri kendinde toplamıştır. Bu asırda Osmanlı İmparatorluğu topraklarında, medeniyetlerinin delili olan birçok mimarî şaheserler yükselmişlerdir. Bu abideler Türk-İslâm medeniyetinin XVI. yüzyılda ne üstün bir seviyeye vardığını açıkça göstermektedir.

XVI. YÜZYILIN EDEBİ GÖRÜNÜŞÜ :

xvi. yüzyılda doğuda İran'dan batıda Macaristan'a kuzeyde Kırım'dan güneyde Arap Yarımadası'na ve kuzey Afrika'ya kadar sınırlarını genişlerken Osmanlı İmparatorluğu en parlak dönemini yaşamaktaydı. Devletin bu yüksek yaşayış tarzına paralel olarak edebiyatta, en yüksek en verimli devrini yaşamıştır. Kuruluş dönemini tamamlayıp, kendi büyük şairleriyle yaratıcı bir edebiyat düzeyine çıkan divan edebiyatı kendi üstadlarını örnek alan şairleri ile gitgide güçlenip gelişip büyümüştür.

Diğer asırlara göre Arapça Farsça kelime ve deyimler daha fazla edebiyata girmiş zengin bir şiir ve sanat dili ortaya çıkmıştır. Aruz vezninde bu dile kolay uygulanır olması bir bakıma şairleri Türkçeden uzaklaştırmıştır. Ancak Divan edebiyatı, ortak islam kültürü içerisinde eser verirken, Türk şairleri kendi duyuş ve düşüncelerini, gelenekleri, toplumun yaşayışını Türkçenin dil varlığı içerisinde yer alan atasözleri, deyimler v.b. millî unsurları, sözü edilen ortak islamî malzemeye yoğurmuşlar ve İran şiirinden ayrı bir Türk şiiri yaratmışlardır.

Bu asırda şiire paralel olarak tezkirecilik, tarihçilik, mesnevî, mensur hikâye konularında da parlak eserler verilmiştir. Bu asrın önemli şairleri şunlardır : Zâtî, Hayâlî Fuzûlî, Bakî, Ruhî, Yahya Beg, Nev'î, Hayretî v.s.

ÇAKERİ :

Abdullah oğlu olan Çakerî, II. Bayezid devrinde yaşadı.

"İstanbul su başısı olup soñra sancağa çıkmıştır."¹

"Sultān Bāyezid Hān sancağın çekerdi ve kul cinsinden olduğu münasebetiyle Çakeri tehallüş iderdi."²

Rivayete göre gençliğinde nezle rahatsızlığı yüzünden sakalı erken ağarmıştı O da bu duruma üzülp sakalını boyardı. Sultan Bayezid bir gün, niçin sakalını karaya boyayıp rengini değiştiriyor ve ak sakalını yüzüne kara çalıp suçlular gibi teşhir ediyorsun diye sorunca, devletli padişahım ben kulunuz şüphesiz yaşımlı biliyorum, sakal yalan söylüyor. Bu yüzden ben de yüzüme kara çalıp onu teşhir ettim ve küçük düşürüp intikam aldım diye cevap vermiş. Bu şaka padişahın hoşuna gitmiş ve o söz yaratıcısına ve yaratıcı yeteneğe binlerce övgü ile bol ihsan ve görevde ilerlemeyi layık görmüş.

"Meger ol zemānda nikāt ü leṭāife rag̃bet ü nūkte gūy u sūḥan gūzāra ri'āyet var imiş. Bir nūkte-i laṭīfe bir manşıba sebep olurmuş"³

Sehî Bey, Çakerî hakkında; Farsça ve Türkçe şiirleri vardır. Zahir-i Faryâbî'nin kasidelerine bazı nazireler yazdığını söyler.

"Meşneviye daḥi çok nisbeti var (Leyl ü Mecnūn) u (Yusuf ü Züleyḥa) hikāyātların nazm itmiş, meşneviyi güzel el virmişdür. İkisi daḥi bî-bedel kitablardur" ⁴

¹ Sehi Bey, Heşt Behişt

² Latifi Tezkiresi

³ Bkz. 2

⁴ Sehi Bey Heşt Behişt

der. Ancak elimizde bulunan tek eseri Divan'ıdır. Şehname ve hamse üzerinde çalıştığı Latifi tezkiresinde yazılıdır. Doğum ve ölüm tarihleri belli değildir. Bazı kaynaklar 15. yüzyıl olarak gösterse de genel intibaa göre kendisinin 16. yüzyıl şairleri arasına alınması uygun görülmüştür.¹

¹ Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mehmet Efendi Kat. No. 3298

İKİNCİ BÖLÜM

A. ÇAKERİ'NİN DİVAN'I :

Çakerî'nin Süleymaniye kütüphanesinde bulunan tek yazma nüshasını incelediğimiz zaman 121b'den 124b varakları arasında kasidelerin olduğunu 124b 'nin sonunda başlayıp 144b'nin sonuna dek süren gazelin bir kısmının eksik olduğunu gördük. 124b'de 1. gazelin sonu eksik ve diğer sayfa te harfiyle başlıyor onun da başı eksik, yine aynı durum 140b'nin sonundaki he harfli gazelde görülüyor. 3 beyitle biten son gazelin devamı yok. Aradan kaçır sayfanın eksik olduğunu tahmin etmek ise güç .Buna göre Divan'ın içindekiler şöyle sıralayabiliriz :

1 Münâcât, 1 Na't, 1 İl. Bayezid'a Methiye, 1 Methiye, 1 Bahariyye olmak üzere 5 kaside vardır. Gazel kısmında elif - 1, te - 2, dal - 1, re - 40 , ze - 12, şin - 3, ayn - 1, kaf - 3, kaf - 5, lam - 5, mim - 8, nun - 11, vav - 1 he - 9 olmak üzere toplam 123 gazel vardır.

Dîvan, Süleymaniye kütüphanesinde, Hacı Mehmed Efendi 3298 no'lu katalog numarası ile kayıtlıdır.

Yk : 24, öç : 265 X130 - 210 X 74, st : 19, yz : ta'lik

1. Kasideler :

Dinî olarak 1 Münâcât, 1Na't vardır. Ayrıca 1 İl. Bayezid'a Medhiye, 1 Medhiye, 1 Bahariyye olmak üzere 5 kaside bulunmaktadır.

Münacâтта Allah'a yalvaran, kendisine merhamet etmesini dileyen Çakerî, bağışlanma ümidini kesmez.

Cümle 'âlem cürmüne besdir hemân

Rahmetüñden zerrece kılsañ 'aṭā

1K/3

21 beyitlik bu kaside de Çār-yār da övülmektedir. Ebubekir, Ömer, Osman, Ali'yi sırasıyla metheden şairin Hz. Ali için yazdığı bir de gazeli vardır.

Hz. Peygamber vasfında olan na'ti, 23 beyittir. Kendi aczini gösterip ondan şefa'at dileyen şair, çeşitli yönleri ile Hz. Muhammed'i metheder.

Esirge yâ Muḥammed ben fakîri

Şefâ'atden unutma ben ḥakîri

2K/22

II. Bayezid'a medhiyesinde, onun din yolunda gece gündüz çalıştığından bahsederken devrindeki rüşvet olaylarından duyduğu rahatsızlığı dile getirir ve memleketten rüşveti götürürsen şüphesiz yerini cennet görürsün der. 15 beyittir.

Rüşveti kesmezisen ey nîk-nâm

Şöyle bil kim memleket tutmaz nîzâm

3K/12

Diğer medhiyenin kime yazıldığı belli değil medhettiği kişinin çeşitli özelliklerini sayar, ne kadar güçlü bir savaşçı olduğundan bahsettiği bu kaside de 32 beyittir.

Sensin ol şâh-ı şaf-şiken ki senüñ

Ḥançerüñden ecel diler zinhâr

4K/16

25 beyitlik son kaside, bir Bahariyyedir. Erganun, def gibi çeşitli çalgılarla, şarkılar söyleyenlerin neşeli sesi etrafı sarmıştır. Artık yiyip içme vaktidir. Elden kadehi bırakmadan bu zamanı değerlendirmek gerektiğini söyleyen şair bu günlerin coşkusu ile doludur.

Muğannî bahâr irdi eyle ḥurûş

Ki gülşende bülbül yaraşmaz ḥamûş

5K/9

2. Gazeller :

Çakerî'nin 123 gazeli var. Bütün harflerde gazel söylemediğini görüyoruz. 1 gazeli elif, 2'si te, 1'i dal, 40'ı re 12'si ze, 3'ü şin, 1'i ayn, 3'ü af, 5'i kâf, 5'i lam, 8'i mim, 11'i nun, 1'i vav, 9'u he, 21'i ye kafiyesinde yazılmıştır. Toplam 123 gazeldir. Gazellerin çoğu 5 veya 7 beyitlidir. 7 beyitten fazla beyitli olan gazelleri de vardır.

Gazellerin konuları aşk, şarap ve tabiat ağırlıklıdır. Sevgilinin verdiği eziyetten yakınan şair zamandan ve talihten de şikâyetçidir. Ayrıca birkaç gazelinde mahlasını ilk beyitte kullanmayı tercih etmiştir.

Mazmunlarla yüklü sanatkârâne söyleyişlerin çok olmadığı şiirlerinde samimi ve doğal görünen şairin sanat gösterme gibi bir endişisi olmadığı hissediliyor.

1. Sâkî piyâle şun ki felek bî-amânîmiş
Ol daği dilberüm gibi nâ-mihribânîmiş
2. Çarh-ı felek kemân u havâdisdür okları
Derdâ ki âdem oğlu (ne) miskîn nişânîmiş
3. Nûş eyle câm-ı bâde ve gör ehl-i şevketi
Hâk oldu bu ki her biri sâhib-kırânîmiş
4. Gördüm düşümde hâtıf-ı gaybı nidâ kılur
Mey nûş kıl ki rahmet-i hâk bî-girânîmiş
5. Sen şâha bende olduğumu işiden didi
'Uşşâk içinde Çakeri devletlû cânîmiş

B. EDEBİ KİŞİLİĞİ :

Bey şairlerden olan Çakeri'nin şiirlerine samimilik, sadelik ve lirizm hakimdir. Sade olmayı tercih ederek, muğlak söyleyişlere itibar etmemiştir. Halk tabirlerini ve atasözlerini şiirlerinde kullanan Çakeri, halka yönelme yolunu tutarak, sade ve açık sayılan şiirlerin sahibi olmuştur.

Ahenk ve anlam açısından uyum gösteren kelimeleri seçerek, okuyucuya hayal dünyasının kapılarını ardına kadar açmıştır. Rindane ve âşıkane şiirleriyle duygularını içtenlikle göstermeye çalışmıştır. Bunun için de söz oyunlarından, ağdalı söyleyişlerden uzak kalarak elinden geldiğince şiirine özen göstermeye çalışmış ve böylece yazdığı şiirlerde kendine has bir güzelliğin oluşmasına imkân tanımıştır.

1. Şiirindeki Şekil Özellikleri :

a. Dış Görünüş :

Çakeri şiirlerini kaside ve gazel olarak yazmıştır. Diğer tarzlarda şiirlerine rastlamadığımız şair, bu şekilleri kullanırken divan şiiri geleneklerinden ayrılmamıştır. mana ve cümle bir tek beyitte tamamlanmasına rağmen bazen şiirlerinde cümlenin ve mananın diğer beyite taşıdığını görüyoruz. Kasideler 15 ile 32 beyit arasında değişirken gazellerdeki beyit sayısı ağırlıklı 5 olmakla birlikte 7 ve daha fazla olanları da vardır.

b. Vezin ve kafiye :

Ağdalı söyleyişlerden uzak olan Çakeri vezinde de fazla karışık kalıpları kullanmamıştır. Hemen her şairde, aruz veznini kullanırken görülen hatalar Çakeri'de de vardır. Bazen bir eksik hece vezni bozar, bazen de imaleli ya da zihafli beyitler karşımıza çıkar. Değişik aruz kalıplarını kullanmaya çalışan Çakeri'nin en çok kullandığı

kalıplar, "Mefâilün, mefâilün, feülün", "Fâilâtün, fâilâtün, fâilâtün, fâilün", "Feilâtün, mefâilün, feilün" ve "Mefûlû, fâilâtü, mefâilü, fâilün" kalıplarıdır. Genelde kullanılan kafiye "mukayyed" denilen zengin kafiye veya tam kafiyedir. Şiirler çoğunlukla rediflidir. Ancak redif yapılan kelimeler genelde farklıdır. Sadece "yokdur" redifi 3 gazelde, "degildür" redifi 3 gazelde, "durur" redifi 2 gazelde, "var" redifi 2 gazelde, "olmaz" redifi 2 gazelde, ve "benzetdüm" redifi 2 gazelde geçmektedir. "itsem gerek", "hoş degildür", redifi 2 gazelde, "durur" redifi 2 gazelde, "var" redifi 2 gazelde, "olmaz" redifi 2 gazelde, "benzetdüm" redifi 2 gazelde geçmektedir. "Hoş degildür", "itsem gerek", "çok gördüm", "gam yeme", "oh hey" gibi birden fazla kelimeyle yapılmış redifleri de eserde görmek mümkündür.

2. Dil ve Üslup :

a. Dil :

Divan edebiyatının kuruluş dönemini tamamlayıp, yükselme dönemine girdiği bir döneme rastlayan 15. yüzyıl sonu ve 16. yüzyıl başlarında yaşadığını kabul ettiğimiz ve 16. yüzyıl şairleri arasında saydığımız Çakeri'nin sade ve rahat bir dil kullandığını söyleyebiliriz. Çünkü bu yüzyılda Arapça ve Farsça terkiplere rağbet oldukça fazladır. Oysa o bunları çok kullanmamıştır. Bu dönemde süslü ve ağdalı söyleyişlerin de bol olmasına rağmen, onun dili konuşma diline çok yakındır.

. Nigârı ben dimezem ki bahâra beñzetedüm
Bahârı sencileyin bir nigâra beñzetedüm 81/1

Bahâr mevsîmi bir haftadur senüñ her dem
Neden gelür ki diyem nev-bahâra beñzetedüm 81/2

Samimi bir sohbet havası içinde yazılmış şiirleri vardır. Renk ve ahenk uyumu içerisinde söylediği aşıkâne şiirlerinde Çakeri halk deyimlerini ve daha çok atasözlerini kullanarak halka olan yakınlığını gözler önüne serer.

"Oh hey" redifli gazelindeki gibi coşkun söyleyişlerde de bulunan Çakeri seçtiği kelimelerle de dikkat çeker. Kullandığı halk deyimleri ve atasözleri şunlardır :

HALK DEYİMLERİ ve ATASÖZLERİ :

a. Halk Deyimleri :

1. Yüzü kara olmak :

Örnek : Derdā ki mūy-ı rīşūm āg u işūm hāṭādur
Maḥşerde rahmet eyle yā Rab yüzüm qaradur 14/1

2. Yüz sürmek :

Örnek : Müje izūñe yüzūñ dīdeden öñ sürdügiçün
'Āķibet bu ikinūñ düşdi arasına ğubār 18/4

3. Göz göre göre :

Örnek : Zülfüñe el şunan kılur māye-i 'ömri tār mār
Diş bileyen ṭudaġuñā göz göre kaşd-ı cān ider 23/4

4. Kara baht :

Örnek : Ey şacı kara bahtımuñ sebebi
Zülfī eyvān-ı 'ömrümūñ ṭınabı 119/1

b. Atasözleri :

1. Lâkab gökden iner :

Örnek : Gözüm yaşına hoş ad oldu bārān
 Laķab gökden iner dirler meşel var 5/2

2. Kurunun yanında yaş da yanar :

Örnek : 'Aceb mi ger dil ucundan gözüm belā görse
 Meşel durur bu ki yanar ķuru yanında yāş 58/2

3. Ak akçe kara gün içindir :

Örnek : Sım-i eşķüñ vir ħalāş ol bend-i zülfünden göñül
 Kim ağ akçe ķare günüçün denür vardur meşel 71/2

4. Her uzun ahmak olur :

Örnek : Ĥāk-i pāyuñdan ķeker zülfüñ başın
 Toğru derler ahmak olur her tavıl 73/4

5. Suda ıslanan ķişı gün görmek ister :

Örnek : Dıde-i giryān yüzüñ görmek diler ey meh müdām
 Şuya ıslanan ķişı gün görmek ister lâ-cerem 74/2

6. İyilik et suya sal :

Örnek : Çeşm-i terden lütf kıl kılma izüñ tozın dirĖĖ
 Bu meşeldür iylik it şal şuya dirler ey şanem 74/4

7. Kutlu gün doğuşundan bellidir :

Örnek : Gün olacağdur ay yüzi dirler

Bellüdüř kutlu gün toğuşundan

86/3

b. Üslüp :

Halk kelime ve deyimleriyle, atasözleriyle süslü şiirler onun berrak üslubunu oluşturur. Beyitlerin açık ve anlaşılır olması, sohbet havası içerisinde yer alan söyleyişlerin bulunması onun sade üslubuna ayrı bir renk katar. Hayâl zenginliğini ve inceliğini, ağıdalı kelime ve terkiplerden kaçınarak ortaya koymuştur. Duygularındaki içtenliği ve coşkuyu yansıtırken söz oyunları ile uğraşmamış, sanat gösterme endişesinden uzak kalmıştır. Böylece sade ve zarif üslubunu yaratmıştır.

ÇAKERÎ' DE MUHTEVA ÖZELLİKLERİ :

A. DİN VE TASAVVUF

1. Allah :

Çakerî'nin Allah'ı konu alan bir münâcâtı vardır. O çeşitli durumlarda hep Allah'ı anar. Günahının çokluğundan, Allah'ın affedici olduğundan, kaderinin eziyet çekmek olduğundan bahsederken, aczinden ötürü sığınma ve dua durumlarında Allah'ı çeşitli sıfatları ile anar. Bu isim ve sıfatlardan bazıları şunlardır: Rab, Hüdâ, Sun'ı Cihândâr, Gird-gâr, Hâlik, Nakkâş-ı Ezel, Ğaffâr, Ğâfur, Kerîm, Kaşşâm-ı Ezel, Hudâvend.

Örnek : Kamu mücrimleri 'afv itse Ğaffâr

Ğâfûrun 'afvı küncinden ne kemdür. 10/3

2. Melekler ve Cennet Varlıkları :

Sevgilinin güzelliği anlatılmak istenirken melekler ve cennet varlıkları şiirde kullanılır. Sevgili, huri, melek, peri gibi isimler altındaki varlıklara benzer. Bazen de sevgili o kadar güzeldir ki cennette ona benzer bir huri bulunmaz. Sevgili onun için insan kılığına girmiş bir peridir. Bir peri gibi salınan sevgili yanında, cennetin tavus kuşunun anılacak nesi vardır. Ayrıca meleklerden Cebrâil'in ismi geçmektedir ve önceleri Haris adlı bir melek olan Şeytan'ın Hz. Adem'e secde etmediğine telmih eden bir beyit vardır. Cennetin kapıcısı ve bakıcısı olan Rıdvân meleği de zikredilir.

Örnek : Ol serv-i revân nâzile şalunsa perî vār
Öykünmege tāvus-ı cinân ne yeri var 44/1

3. Kitaplar :

Allah tarafından dört peygambere indirilen kitaplar arasında Hz. Muhammed'e gönderilen Kur'an'ın ismi geçer.

Örnek : Raķibe okusa hūsnūñ kitābın
Ki kāfir ma'ni-i Qur'ānı bilmez 49/3

4. Ayet ve Hadisler :

Hız. Muhammed'in peygamberliğinin umumi olduğu Kur'an ve hadisle sabittir. ;
Kur'an, Nisa, 4/79; Enbiya21/107 وَمَا اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا اٰتَمَةً لِّلْعٰلَمِيْنَ
"Alemlere rahmet olarak (gönderdik)."

Örnek : Nūr-ı 'ālem نُورٌ لِّلْعٰلَمِيْنَ
Hâce-i dünyā ü dīn künc-i vefā 1K/7

Kur'an, Necm 53/39-40,

وَأَن لَّيْسَ لِلْإِنسَانِ إِلَّا مَا سَعَى

"İnsan, ancak çalıştığına erişir, insana çalışmasından başka birşey yoktur."

Örnek : Ben seni sa'y eylerüm kim Hâk didi

لَيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى

1K/11

Kur'an, İnsan, 76/1

قَدْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ نَبِيٌّ مِّنَ الْغَافِرِينَ

"Hakikatte (kesin, şüphesiz) geldi."

Örnek : Biri fahır-i evliyâ vü büt-şiken

Kim anın şânında indi

1K/16

Kur'an, İhlas/2

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ "O, Allah'tır, birtektir de"

Örnek : Kimüm ben kim kılam evşâf-ı zâtuñ

Bilurin

قُلْ هُوَ اللَّهُ

2K/12

Yüce Tanrı tarafından Hz. Muhammed'e şefaât etme yetkisi verilmiştir. Kur'an Āl-i İmrân, 3/159, Muhammed, 47/19, Bakara, 2/225 شَفِيعُ الْعِزِّ نَبِيٌّ "Günahkarların şefaâtçisi, Hz. Muhammed".

Örnek : Hüdâdan

رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ sün

Şefâ'at kıl

شَفِيعُ الْعِزِّ نَبِيٌّ sün

2K/23

Cüneyd-i Bağdadi'ye isnad edilen bir söz. Kur'an ve Hadis'ten kaynaklanmamaktadır. لَيْسَ فِي الرُّارِ غَيْرُهُ دِيَارِ "Eyde (kainatta) ev sahibinden (Allah'tan) başkası yoktur."

Örnek : Dile dilber hayâli geldi didi

لَيْسَ فِي الرُّارِ غَيْرُهُ دِيَارِ 4K/6

5. Peygamberler :

Nuh :

Nuh peygamberden bahsederken, kavminin helâk olmasına neden olan "Tufan"a telmih yapar. Nuh'un kavmi çok asiydi. Onları yola getiremeyeceğini anlayınca, Nuh bunlara beddua etti. Duası kabul oldu. Bir gemi yaptı ve kendisine inananlarla her cins hayvandan birer çift alarak tufandan kurtuldu. Nuh Peygamberin bir diğer özelliği olan uzun ömrü de başka bir beyitte ele alınmıştır: Bir rivayete göre gemi Cudi dağının üzerine oturdu ve gemidekiler kurtuldu. ondan sonra insanlar Hz. Nuh'un üç oğlundan üredi. Onun için Nuh'a ikinci Adem denildi. Nuh peygamber 1000 veya 950 yıl yaşadı.

Örnek : Şimdiki demde aç gözün gör kim

Var mı tûfân-ı Nûhdan âşâr

4K/26

İbrahim :

Küçük yaştan itibaren halkı imana davet ederek Nemrut'un veziri olan babasının yaptığı putlarla dalga geçen İbrahim Nemrut'un putlarını kırınca mancınık ile büyük bir ateşe atıldı. bu ateşin bir mucize ile gül bahçesi olduğunu söyleyenir.

Örnek : İrmese lûtfuñ yanarken hışmile

Gülsitân olmazıdı nâr-ı Halîl

73/3

Süleyman :

Hem padişah hem peygamber olan Süleyman, Davud peygamberin oğludur. Allah tarafından pek çok mucizeler verilmiştir. Kuşlarla, hayvanlarla konuşma, onların dilinden anlama ve cinlere ve rûzgâra emretme yetkisine sahipti bunu da parmağındaki yüzüğü

ile sağılardı. Mühürü ile dilediğini yapabilmesi, yüzüğün bir dev tarafından çalınması, karınca ile olan ilişkileri dolayısıyla şiirde geçer.

Örnek : Nice rām olmasun saña 'âlem
Dehenûñ hâtem-i Süleymândur 24/3

Yusuf :

Yakup peygamberin oğludur. Babası, on iki kardeşten biri olan Yusuf'u daha çok severdi. Yusuf'un büyük kardeşleri onu kıskandılar ve onu bir kuyuya attılar. bir kervan sayesinde buradan kurtulup Mısır'a gitti. Hz. Yusuf'un eşi emsali olmayan güzelliği herkesi büyüledi.

Örnek : Mısr-ı hüsnüñ Yūsufısın 'adl kıl
Şâh-ı hūbân geçmeden devrân-ı hüsn 83/4

Musa :

Musa peygambere Tûr dağında Tevrat indi. Birçok mucize ve kıssaları ile anılır. En başta geleni; Allah ile konuşması, Allah'ın zatını görmek için yalvarması, Allah'ın dayanamayarak dağa tecelli etmesi ve Hz. Musa'nın düşüp bayılması konusudur.

Örnek : Aç gözün gele nükte-i tevhid
K'âteş-i Mûsa gösterir gülzâr 4K/2

İsa :

İsa peygambere İncil indirilmiştir. Bir mucize olarak Meryem'den babasız doğan Hz. İsa, neye dokunsa ona can verir, ölüleri diriltirdi. Körlerin gözünü açmak, bebekken konuşmak gibi mucizeleri vardır.

Örnek : Seher mihrüñile ferhunde kıldı

Ki 'İsî gibi halkı zinde kıldı

2K/8

Muhammed :

Doğduğu zaman birçok olağanüstülükler olan Hz. Muhammed, İslâm peygamberidir. Son peygamberlik nuru onda sahibini bulmuştu. O Hakk'ı ezmek için silâhlarına sarılan zalimlere karşı Allah'ın emriyle cihad etmiştir. O'ndan daha üstün şefaathçi yoktur. Hz. Muhammed'in ümmeti olmakla Müslümanlar övünür. O, peygamberlerin imamıdır. Mi'rac sahibidir. İnsanların efendisi, ezel ile ebedin tek hakimidir. Taçsız sultandır.

Örnek : Emîr-i enbiyâ bürhân-ı mi'râc

Şeh-i bî-hâtem ü sultân-ı bî-tâc

2K/16

6. Çâr-yâr :

Çakerî, Çâr-yâr adı verilen Ebubekir, Ömer, Osman, Ali Mustafa'nın sevgilisi, doğruluk ve saflık Kabesinin dört direğidir dedikten sonra medhetmeye başlamıştır. Ali'yi medheden müstakil bir de şiir vardır. Önce ilk halife olan Hz. Ebubekir cennetle müjdelenen on kişinin en üstünüdür. Mi'rac hadisesini duyduğu zaman hemen inandığı için Sıddîk lakabını almıştır.

Örnek : Evvela şiddîk-ı ekber kûtb-ı dîn

K'oldurur pirâye-i cûd-ı şehâ

1K/13

H. Ömer, adaleti ile ünlü, islâmın ikinci halifesidir. Cennetle müjdelenen on kişiden biridir.

Örnek : Birisi Fārūḡ-ı a'zam zıll -ı Hâk
Âfitâb-ı 'adl ü dîn bedr-i dücâ 1K/14

Hız. Osman, Kur'an'ın ayetlerini bir araya toplamıştır. Üçüncü halifedir ve cennetle müjdelenen on kişiden biridir. Peygamberimizin iki kızıyla evlendiği için Zü'n-Nüreyn lakabını almıştır. Yumuşak huylu olarak anılır.

Örnek : Biri Zü'Nüreyn ü imâd-ı resûl
Baḡr-i taḡvâ ma'den-i ḡilm ü ḡayâ 1K/15

Hız. Ali, dört halifenin sonuncusudur. O da diğerleri gibi hayattayken cennetle müjdelenmiştir. Muhammedin amca oğlu, Tanrı'nın aslanıdır.

Örnek : Sâḡi-i kevşer iiner el-mü'minîn
İbn-i 'amm-i muştafa şîr-i Ḥüdâ 1K/17

7. Al-i Muhammed :

Mustafa'nın soyundan gelenlere denir.

Örnek : Muştafa'nun âlina etbâ'ına
Raḡmetünden raḡmet eyle dâimâ 1K/18

8. İbadet :

Örnek : Tâ'at kılalum şıdkile sulṡân-ı dü-kevne
Kim ṡâ'atile aşıl olur ḡurbeti anuñ 66/11

a. Oruç :

Şair, oruç bitince saki'den içki getirmesini ister. Sevgiliden ayrı kalmak, âşık için oruç tutmaktır. Sevgilinin yüzünü isteyen âşık, susamış oruçluya benzer.

Örnek : 'İzārını ser-i zülfünde dil taleb eyler
Giceyle âb diler rûze-dâre beñzetdüm 78/2

b. Hacc ve Ka'be :

Örnek : Anuñçün Ka'be kūyuñ dil tavaf eyler şafâsıyla
Bilür kim her ki hac itse aña ayruk 'azâb olmaz 48/3

9. Ahiretle İlgili Mefhumlar :

a. Kıyamet, Mahşer :

Çakerî, gözünü bütün gece açık tuttuğu için mahşerde, gözün ona düşman olacağını söyler. Âşığın meskeni ahiret bahçesidir. Sırat üstünden geçerken dayanak olarak sevgilinin iyiliğini ister. Bazen saki'ye seslenir ve kefene kadeh sarmasını ister çünkü o kıyamet korkusu duymaz. Mahşerde Hz. Muhammed kendilerine şefaâtçi olacaktır. Çakerî burada mahşer, sırat, dârü'l bekâ, kıyamet gibi tabirleri kullanmıştır.

Örnek : Ravza-i dârü'l-bekâdur çünki 'âşık meskeni
Bir gün olısar cezâ-yı cism virân gam yeme 100/2

b. Cennet, Cehennem :

Sevgilinin köyü cennetten yeğdir, sevgili ise hurilerden daha güzeldir. Sevgili olmadığı zaman cenneti de gilmanı da istemezler. Kevser bile sevgilinin dudağını kıskanır. Yanak huld ve bazen de behişt-i adn, dudak ise selsebildir bu yüzden de aşığın kanını sebil eder. Sevgilinin kapısı cennet-i rıdvandır. Halk Çakerî'ye bu beyitlerinden dolayı cennet-i âbâde girersin der. Zahid sevgilinin boyunu bırakıp tuba diler. Eğer rahmet günahına göre verilirse, Çakerî'nin yeri serîr-i suffice-i 'adn olacaktır.

Örnek : Der-i cânânı bul ancak hemân sen

Ki anda cennet-i rıdvân bulursun

88/4

10. Diğer Dinî Mefhumlar :

a. Ölüm :

Dünya kaç kez insanla dolup boşalmıştır çünkü bu ölüm herkesin başına gelir. Çakerî, kafen takıp, Allah'ın huzuruna çıkınca merhamet diler.

Örnek : 'Âlem nice kez âdemile tıldı boşaldı

Derdâ ki bize daği irer mevt belâsı

110/7

b. Sevap-Günah :

Günahtan dolayı ümit kesilmez, Tanrı isterse her günah affedilir. Eğer Hz. Mustafa, şefaatchi olursa günahtan korkulmaz. Günah hesaba gelmediği zaman azab hak edilir.

Örnek : Ümidim kesmezem senden ilâhi

Dilerseñ 'afv idersin her günâhı

2K/21

c. Salih Amel :

Örnek : Zâhid gibi gel Çâkeri gerçek 'amel eyle

Çünkü 'amel-i şâlih imiş yâr rızâsı

110/10

B. SOSYAL HAYAT :

a. İçki meclisleri, Meyhaneler :

İçki meclislerinde saki'nin sunduğu içki ile bütün dertler kederler unutulur. Sunulan içki, keramet bağışlar kemal artırır.

Örnek : Getür bir kadeh şerbet-i hûş-güvâr

Ki bezm ondan olur hurem-i bahâr

5K/13

b. Musikî :

Muganni erganun çalınca gönülden alçak dünyanın fikri gidecektir. O bahar mevsimi ile birlikte coşar. Gamlı olması ise onun sesini güzelleştirir. Çakerî,dağınık saça dolaşınca, ney gibi keder sazını inletir. Gam askeri bağırmaya doymadığı için mutrib-i aşk, neyayı çalmalı. Çakerî'nin meclisinde gönül mutrib, kulak tanbur olur. Çeng, erganun, ney, def, tanbur, ud gibi musikî aletleri kullanılır.

Örnek : Cigerden inleyüp dir 'üd ile ney

Cihân bizden tehî kalsa gerek vây

118/1

C. DEVR - ZAMANE :

Zamanında gördüğü rüşvet olaylarından büyük bir rahatsızlık duyan Çakerî, bunların bir an önce kesilmesi gerektiğini düşünür. Hatta saltanat nöbetini devralanın, bu işi çözümlendiği takdirde devlete sahip olacağını ve makamının cennet olacağını söyler. Felek ise kişiye aman vermez, bu seray-ı cihan bir su damlacığına değmez. Cihana gönül vermek, insana zarar verir. Devran-ı felek gönlünce döner diye aldanmak olmaz. Onun çeşitli kötülüğü olur. Çarh-ı gerdun misafirini öldürür. Çarh-ı kec-reftar cana ecel havale eder. Çarh-ı felek yay olup oklarını insanlara nişanlar. Bu yüzden ömürle gururlanmanın bir anlamı yok. Çünkü çarh-ı gaddar merhametsizdir. En küçük isteği için Çakerî'ye borç veren süfle-perver feleğe eğri giden demek en doğrusudur. Bütün bunlardan dolayı kişi saki'nin sunduğu içki ile avunur. Çakerî, 75. Gazelde devrinin durumuna değinir.

Örnek : Devrân-ı felek Çakerî gönlünce dönerse

Aldanma şaķın kim nice yek dürlü şerî var

17/5

D. AŞK- ÂŞIK- MA'ŞUK- RAKİB :

1. Aşk :

Aşk, genelde âşık açısından ele alınır. Aşk şarabı içmek haram değildir çünkü onunla mezheb tamam olur. Aşk gamı ile mutlu olmayan kişinin üzüntülü olmadığı günü yoktur. Çakerî iki cihan nimetine doymuştur. Çünkü o aşka misafirdir. Aşk adı öyle bir sevda ve sırdır ki her sırda sığmaz. Aşksız kişinin dışı yapılı da olsa, yıkık şehir gibidir.

Örnek : Merd-i bî-'aşk egerçi insândur

Adı âbâd ü şehir vîrândur

24/1

2. Âşık :

Âşık, aşk acısıyla kıvrılır durur. Güzeller yüzünden binlerce ah ve feryad çeker. Âşığın gönlü öyle yığittir ki sevgilinin yan bakışının okundan yüzünü çevirmez. Bütün bu cefalara rağmen âşık, bunlardan zevk duyar. Eğer kişinin gönlünde cananı yoksa onun canı yok demektir. Âşık çektiği eziyetlere sabırla dayanır bu yüzden alem, âşık sabrının duasını yapar. Gönül, sonu olmayan gâm denizindedir. Gamin ayrılığı olmadığı için ona sevgili olmak daha iyidir Sevgilinin iyilik yapan bakışı ile hırsız gibi can verse yeridir. Eziyet eli ile âşığın boyu yay gibi olur, teninin rengi ise sarıdır. Âşıkların kanları ile yeryüzü, lale bahçesine dönmüştür. Sevgili sürekli başkaları ile gezmektedir. Âşığın gözlerini cevher yapan sevgilinin ayağının tozudur. Âşıkla ilgili kullandığı çeşitli benzetmeler şunlardır: Fakir, ehl-i derd, mest-i miskîn güm-geşte, uğrı, dil-i bî-çâre, müstmend, ser-leşker-i 'uşşâk-ı suzân, bülbül-i dil, bî-dil, pejmürde, harâmi.

Örnek : Gül yüzüñi yâd idüb ey gonce leb

Bülbül-i dil nâle kılar şad hezâr

11/2

Dil-i bî-çâreyi gör kim nice kan itdi gider

Dilberüñ yoluna rûhunu revân eylemege

98/3

3. Maşuk :

a. Sevgiliye verilen isimlerle ilgili benzetmeler :

Sevgili her ne kadar eziyet çektirse de âşık, "şahım" dediği sevgilisinin kendisini öldürmekten el çekmesini istemez. Öyle ki görende "dilberin" hayali uçmaktadır. Noksan rakibi red edince sevgiliye "dost" diye seslenir. "Sanem"den ayrı kalan âşık, gece gündüz ağlar. O "dildare"nin yanında salınmaya servinin bile canı olmaz. Gönül, "mah"ın yüzünü de maha benzetir. "Afitab"ın ay'ın meş'alesini yakmasına gerek yoktur çünkü âşığın ahının şimşeği, ayrılık gecesinde yeterli ışığı verecektir. "Lale 'izar" kişiyi

dünyanın rezili yapar. "Gonce dehen" in her yerde onun gibi binlerce bülbülü olduğundan âşığı sabahları anmazsa şaşılmaz. "Nigar" un günahını melek yazınca onun insan olmadığı anlaşılır. "Beyim senin ayrılığında kederim az değildir" derken eziyetin çokluğu anlatılır. Âşık "şehr-i yâr" yanında gölge gibi sürünmek ister. O "büt-i tersa-beçe", saçının karanlığını gösterse, bin Müslümanı kuşak ve haç sahibi yapar. "Sahib cemal" güzellik devrini doğrulukla geçer. "Şah-ı hüsn-kemal" aşk ehline iyilik etmelidir. Çünkü güzellik de ömür gibi gelip geçicidir. Bazen "hurşid-i hüsn" bazen de "Çerag-ı dide-i giryanimız" dediği sevgili âşığın kara bahtının sebebidir. Çakerî'ye o "cefakar" merhamet eylemez. Ecel kadehi içerken bile "dilara"nın sevgisi unutulmaz. "Bi-bedel" yüzünden akıl ve can avaredir. Âşık, "sultan-ı hüsn"den ayrılığın eli yakasını parçaladığında şefkat bekler. O "serv-i gül-endam" can bülbülüne merhamet etmeli çünkü aşkına gönül verdiğinden beri ciğeri kan olmuştur. Ancak o "dildar-ı bi-vefa"dır.

Örnek : Çakerî dūr olalı zūlf ü ruḥuñdan şanemā
Nāle kararı kıllur ḥasretile leyl ü nehār

18/3

Ey āfitāb meş'ale-i māhı yakma kim
Hicrān şebinde şu'le yeter berķ-i āhımız

54/3

b. Sevgilinin güzellik unsurları ve bunlarla ilgili benzetmeler :

1. Yüz, ruh, had, surh-ru, lika :

Güneş, sevgilinin gün yüzünü gömek için gökten nergis gibi altın gözünü açar. Sevgilinin yüzü, Tanrı'nın lütfunun aynasıdır. Âşık, gül yüzü ancak düşte görür. O güneş yüzlü için yakasını sabah gibi parçalar. Ay yüzü güneş gibi olan sevgili, parlak ayı gökte tutar. Gönül öyle birini sever ki yüzü âlemi süsleyen güneş gibidir. Leylâ'nın saçından kurtulanlar senin yanağının parlaklığını görseler, papaz kuşağı bağlanıp, puta tapan olurlardı. Kırmızı yanağı gördüğü içinde âşığın gözünün yaşı kırmızıdır.

Örnek : Ol güneş yüzlü māhiçün bu gice
Şubḥ gibi yakamı pāre kılam

76/2

2. Saç, zülf :

Saç siyahtır, ondan söz etmek bile sıkıntıyı arttırır. Kara saça bağlanınca can ile gönülde karar kalmaz. O yılan saç, yüz hazinesini korumak için dağılır. Leyli saçın isteğine düşmemek ise mümkün değildir. Önemli olan belâlı zülf kemendine sabır etmektir çünkü bu da gelip geçer. Sevgilinin saçında o kadar çok can ve gönül vardır ki, bir kılda binlercesi asılıdır. Tarak bile bu güzel kokulu saça sığmaz. Biraraya gelen gönüller keder ve gamı avlamak isterler. Bu yüzden saçın ucundan gelen sevdalarla Yusuf'un hikâyesi gibi bir hikâye yapılsa yeridir.

Örnek : Ruḥlarınuñ gencini hıfz itmege

Oldı yine mār saçuñ tār mār

11/3

3. Kaş, keman, ebru :

Çakeri'nin gözü, sevgilinin kaşının nun'unu gördüğünden beri nemlidir. O keman ebru öyle bir yaydır ki ondan âşığı kurtaran bahtıdır yoksa onun hata yapması mümkün değildir.

Örnek : İtmeyen kurbân kemân ebrûña bahtımdur beni

Tîr-i gamzeñden senüñ ḥod bilürem takşîr yok

63/2

4. Göz, çeşm :

Gözün zalimliği ve kan dökücülüğü en önemli özelliklerindendir. Sevgilinin baygın gözü sürekli kötülük yapmayı düşünür. Bu amaçla âşığı sarhoş edip, dünyanın rezili yapar. Bununla yetinmeyen sevgilinin kanlı gözü, aşıkların kanını her yere akıtmayı amaçlar. Âşık, hile ile gönlünü alan baygın gözden, sabrını ve ahını da alacak diye korkar.

Örnek : Ol ḥuni gözüñ dâim kasd-ı dil ü cân eyler

‘Âşıklarıñuñ kânın her yâne revân eyler

13/1

5. Gamze :

Âşık, gamzenin verdiği bunca eziyete rağmen ondan vazgeçemez. Gamze, yok yere bunca kan akıtır ama âşık yine de ciğerden gamzenin okunun çıkmasını istemez. Onu gönül ve can ile bir bütün olarak görür.

Örnek : Cigerden çekme tır-i gamzeni tiz

Dil ü cânile қо bir päre olsun

82/4

6. Hatt :

Sevgilinin yeni çıkan ayva tüylerine âşık, mürid olmuşa benzer. Çünkü üzerine hırka giymiştir. Yanağı Kur'an olan sevgilinin bu tüyleri güzellik bağışının ayetidir. Âşık, gece renkli ayva tüylerini görünce ağlar. Gönülde toz hoş olmadığı için ayva tüyün hayalini istemez.

Örnek : Beñzer ki mürîd oldu hať-ı sebz-i nigāra

Kim hırқа giyer mūr belinde kemeri var

44/2

7. Hāl :

Âşıkların vazgeçemediği bir başka güzellik unsuru bendir. Misk kokulu "hāl" ilahi güzellikteki (cema) cim harfinin noktasıdır. Gönül bir kuştur ve sevgili ben tanesi ile onu yakalamakatadır. Sevgilinin "hāl"inin hayali can kuşuna gelir ve gönüle tohum döker.

Örnek : Cān murguna geldi dāne dökdi

Göñlüme hayāl-i hāl-i dilber

7/2

8. Dehan, ağız :

Âşığın gönlü, sevgilinin ağızını ister ancak ağız görünmez, yoktur. Çakeri, ağzın özelliklerini sayar. Ağız, sırdır bu sırrı kim sorarsa onun gözüne dünyayı dar etmek gerekir. Âlem sevgiliye itaat eder çünkü ağız Süleyman'ın mührüdür.

Örnek : Yâr dehânın taleb ider gönül

Âh ki yok nesine tâlib durur 28/4

9. Dudak, leb :

Sevgilinin dudağı öyle tatlıdır ki bu yüzden şekere tatlı denmez. Can arttıran dudağın sayesinde fani dünyada sonsuz hayat zevkini tatmak mümkündür. Çünkü sevgilinin dudağı canın kaynağıdır, hayat suyudur. Aşk mahmuru olan aşığın baş ağrısı belası dudak ile geçmektedir. Değerli bir maden olan la'l deyince de akla dudak gelir. Bu la'l aşığın gözüne gelince göz kadehi, gönül kanı ile dolar. La'l aynı zamanda güzellik bahçesinin meyvesidir.

Örnek : Leb-i cânân ki menba'-i cândur

Cânâ cân bahş-ı âb-ı hayvândur 25/1

10. Diş :

Örnek : Gazelde dürr dişüñ vaşfın mı yazmış

Ki nazmı Çakerî dürr-i şemîndür 38/5

11. Çene, zenehdan, gabgab :

Çenenin gamı dünyayı can ve gönüle zindan eder. Çene de zaten zindandır. Gönüller burada bulunmaktadır. Gabgaba ab-ı muallak denir. Cennetin elmaları gümüş çeneyi kıskanırlar.-

Örnek : Seni ey dil zenehdânında gördüm
Ne cürm itdün ki ol zindâna varduñ 64/4

12. Bel :

Örnek : Meyân u dehânuñ rumuzun diyen
Hevân yok yere kı̇l u kı̇âl arturur 9/2

13. Boy, kad, kamet :

Sevgili, boyunun uzunluğu ve salınışı ile dikkati çeker. Elif gibi olan boyu, âşığın gönlüne ilaç olur. Âşık, o yüce boyu ne zaman görse ağlar.

Örnek : Her ne dem ki ağlayam ol kı̇amet-i bālânı görüb
Yaşimuñ tımduğı yerlerde biter serv ü çenâr 18/3

14. Ayak :

Âşık, sevgilinin ayağının tozunu can vermekle ele geçirse bunun kolay bir pazar olduğunu düşünür. Bu toz gözlere sürme olacak kadar değerlidir ve Çakerî, sevgilinin izinin tozuna karşılık iki cihanı da vermesine rağmen yine verdiklerinin az olduğunu düşünür. Bu öyle bir tozdur ki nergisin gözüne girse, nergis insan gibi görmeye başlar.

Örnek : Göre nergis dı̇de-i insân gibi
Gözine girse ayağınuñ tozı 122/3

c. Sevgili ile ilgili diğer unsurlar :

1. Kuy-köy :

Çakeri, sevgilinin kuyuna her zaman gözünün yaşı ile varır. Aşığın gönlü sürekli burada bulunmak ister. Bazen aşık gönlüne seslenir ve bu kuyu istediği için mekanının cennet olmasını diler.

Örnek : Gel gönül 'azm-i kūy-ı yâr idelüm
Leşker-i şabrı tār-mār idelüm 77/1

2. Kapı-der :

Sevgiliyi görmesi mümkün olmayan âşık, en azından onun ayağını bastığı eşiğine kapı gibi yüz sürer. Sevgilinin eşiğinde Çakeri gibi can veren kişi ise mutlu olmalıdır. Çünkü yeri şüphesiz cennet olmuştur.

Örnek : Nigāruñ işigünde cān virürseñ Çakerî gibi
Yürî şād ol yeme gam kim behişt oldı yerüñ bî-şek 67/5

3. Güftar :

Örnek : Ne gökçekdür güzel ruhsārı oh hey
Ne şirindür şeker güftārı oh hey 117/1

4. Tegafül :

Örnek : 'Aşk-ı 'uşşāka belādur tegāfül
Ol belādan sen rakibi ey Hüdā 1/3

4. Rakib :

Sevgilinin yanında sürekli başkaları vardır. Sevgili için bunlar âşıktan daha değerlidir. Bu durumu gören âşığın ise içi kan ağlar. Sevgiliye kavuşmak rakib olmadığı zaman güzel olur. Çünkü gül, dikensiz hoştur. Her ne kadar rakib sevgilinin köyüne giden âşığa it gibi havlayıp sus dese de rakib için sevgiliyi terk etmek olmaz. Ancak, âşığı dinlemeyen sevgili yine de o kara yüzlüden ayrılmaz.

Örnek : Yüz virüb gayre zülfi gibi dirîğ

Beni odlâra yakdı yandırdı

111/2

I. TABİAT :

1. Gökyüzü :

a. Güneş ve ay :

Güneş, ışığı parlaklığı ve nur saçıcı özellikleri ile işlenir. Bu öyle bir nurdur ki âşığın vücudu bunun karşısında belirsizleşir. Bunda da şaşılacak birşey yoktur. Gölge güneş ışığında kaybolur.

Örnek : Belürsiz oldı vücūdum ziyâ-yı nūruñla

Bulursa tañmı güneşden vücūdı sâya zevâl

70/3

Sevgili, gündüz güneşe, gece aya benzer. Yeni ay bile sevgilinin kaşını eğri aya benzetir. Hançeri andıran bu kaş âşığın canına kasteder. Âşık, yüzü ay ve güne benzetmenin doğru olmadığını söyler. Çünkü onlar tutulma ile yok ofurlar.

Örnek : Ay ı gün nice diyem beñzer yüzüñlü alnuña

K'anlaruñ her birine irer husûfile zevâl

69/2

Sevgili öyle güzeldir ki, onu seyretmek için güneş ile ay gökyüzünden pencere açarlar.

Örnek : Temâşâ kılmağa hüsnüñ kemâlin

Felekden mihriñe mäh açdı revzen

90/3

b. Yıldızlar :

Örnek : Ay ü günden rüşeniken gün yüzi

Kankı göz süzdür diyen tañ yıldızı

122/1

II. ZAMAN :

1. Bahar :

Sakinin sunduğu kadehi içerek aşğın gönlünün mutlu olduğu mevsim bahardır. Nasıl ki gonca bahar mevsimi ile güzel olursa, şarapta sevgili ile hoş olur. Bu mevsim yeyip içip eğlenme mevsimidir. Zaten bu felek kimseye vefalı davranmamıştır. Yapılacak en iyi şey sakinin sunduğu içkiyi içmektir. Güneşin hamel burcuna girmesiyle başlayan mevsimin ilk gününün adı nevrûz'dur. Bu yüzden nevrûz şarabı içince dert geçer kalmaz. Ancak bu günlerin kıymetini iyi bilmek gerekir, çünkü zaman da gelip geçer. Baharın bütün bu özelliklerine rağmen, sevgiliyi bahara benzetmek doğru değildir ancak bahar sevgiliye benzetilebilir. Yanağında duran saçını bahar bulutuna benzeten âşık, gül yüzlü sevgiliyi görünce bülbül gibi feryad etmekten de geri kalmaz.

Örnek : İrüşdi bâde-i nevrûz gam geçer kalmaz

Piyâle al ele sâkî ki dem geçer kalmaz

56/1

Örnek : Bahār mevsîmi bir haftadür senüñ her dem
Neden gelür ki diyem nev-bahāra beñzetedüm 81/2

III. BAĞ VE ÇİÇEKLER :

1. Bağ, gülistan, gülzar :

Dünya, gül bahçesi ile cennete döner. Ne mutlu ki, ağzı gonca, gözü nergis, yüzü gül bahçesi olan sevgili ile şarap içme vakti gelmiştir. Âlemin yüzü ancak gül bahçesi ile güler.

Örnek : Cennete döndi cihān gülzārile
Bāde içmek vaktidür dildārile 101/1

2. Çiçekler :

a. Gül :

Çiçeklerin en güzeli olan gül, bülbülün sevgilisidir. Ancak gül bülbüle vefalı davranmaz ve onun feryad etmesine neden olur. Hatta onları kurban etmekten de çekinmez. Bu yüzden elinde bülbül kanı vardır.

Örnek : Nice bülbülleri gül kıldı kurbān
Henüz elinde bülbül kânı vardur 36/4

b. Gonca :

Gonca, sevgilinin bir bülend ile gül bahçesine geldiğini görünce, yakasını taze gül gibi parçalar. Gül bahçesinde, kılıfını parçalamamış bir gonca yoktur.

Örnek : Her gonce çāk ider gül-i ter gibi yaķasın
Dilber gelürse gülşene serv-i bülendile 102/3

c. Lāle :

Ayrılık ateşi ile içini yakan lale gibi, aşğın ateşlere yanmış ciğeri vardır. Sıkıntılarını yok etmek için yine onun gibi kadehi elden bırakmaz. Lale, bütün her yeri kokusuyla süsler. Yer yüzü lale bahçesi ile hoş olduğu için âşıkların kanı sürekli akmalıdır. Âşığı dünyanın rezili yapan sevgili, lale yüzlüdür.

Örnek : Hûn-ı 'uşşākı her dem akıt kim
Yer yüzi lālezārile hoşdur 29/3

d. Nergis :

Örnek : Gün yüzüñ görmege güneş gökden
Çeşm-i zerrîn açdı nergis var 4/13

e. Sünbül :

Örnek : Sünbül saçuñı yād idüb ağlasam ey şîrîn dehen
Hāk üzre olan sebze-i gülgün yaşum reyhân ider 12/2

IV. RÜZGÂR, BÂD, SABÂ, NESİM :

Sevgilinin saçını sürekli dağıtan rüzgar, onun kokusunu her yana dağıtır. Ayrıca rüzgarın haber taşıma görevi de vardır. Sevgilinin güzelliğinin gül bahçesinin sözünü edince âşığın dar gönlü gonca gibi açılır.

Örnek : Zıkr idelden gülşen-i hüsnüñ hadisini şabâ
Gül gibi açıldı göñlüm tengiken gonca-mişâl

69/3

Örnek : Merhaba ey nesim-i peyk-i şehir
Hayr-ı mukdim nigârdan ne haber

31/1

Örnek : Leylî saçun hevâsına düşme dese neden
Mecnûn mişâl tağlara bâd u şabâ düşer

22/2

V. HAYVANLAR :

1. Kuşlar :

a. Bülbül, andelib, hezar :

Güle olan aşkından dolayı sürekli figan eden, bahar mevsimi ile coşan bülbül, aşıkla aynı kaderi paylaşır.

Örnek : Çemende şevkile bülbül çağırıp eydür kim
Bahâr mevsimidür 'îş u nûşa eyle şurû'

60/3

b. Hüma :

Örnek : Serîr-i rûy-ı zemîn saña lâayık olduğıçün
Hümâ-yı efser-i zerrin yâre beñzetdüm 78/6

c. Kumri :

Örnek : Kadduñi kumri medh kıldığıçün
Tutar el üzre anı serv-i çenâr 4/14

d. Şehbâz :

Örnek : Şehbâz-ı felek başımız üzre ki urur çarh
Kapsa ne 'aceb kim dañi yok gayrı gıdâsı 110/5

e. Tavus :

Örnek : Ol serv-i revân nâzile şalunsa perî vār
Öykünmege tāvus-ı cinân ne yeri var 44/1

f. Tuti :

Örnek : Dehenüñden hoş olur söz ki şekerden açılır
Hâtır-ı tûti-i cân iş bu haberden açılır 34/1

g. Zag :

Örnek : Yaraşmaz iki nesne iki nesneyile hiç
Bülbül mihende zâgile tövbem bahâriyle 96/6

2. Dört ayaklılar :

a. Gav :

Örnek : Semek-nişin sen itdün gâve mesken
Kamer mihrüñle gökte oldı ruşen 2K/5

b. Aslan, şîr :

Örnek : Açılsun yine âb-ı endîşe-süz
Ki ger şîr içerse olur pîşe-süz 5K/5

3. Diğer hayvanlar :

a. Mâr - Mûr :

Örnek : Ruğlarınuñ gencini hıfz itmege
Oldı yine mâr şaçuñ târ mâr 11/3

Örnek : Ruğuñda Çâkeri zülf ü haţuñ görse didi kim
Gül üzre leşker-i mûr üşdi yâre beñzetdüm 81/9

b. Mekes - sinek :

Örnek : Kand-ı lebün hayâlimi var gözlerimde kim
Üstünde her ne dem nazâr itsem mekes uçar 26/4

3. Zenbur :

Örnek : İşıdelden lebün vaşfını zenbūr
Dehānından birağur engübini 121/6

4. Horoz :

Örnek : Vaktile bekler diyü ya'ni horūs
Tāc-ı yâkūtı aña kılduk 'atā 1/10

5. Ejdeha :

Örnek : Tañ mı hayāl-i zülfünüñ dil şehrinı kılsa harāb
Her kande olsa ejdehā ol mülki vırān ider 12/3

VI. MADENLER :

1. Altın - zer :

Örnek : Her kim mey ü maḥbūbiledür şohbeti anuñ
Eksügi degil sımle zer-i şöhreti anuñ 66/1

2. Gümüş - sım :

Örnek : Vey sım beden siyāh gīsū
Kahrūñla kara saçum ağardı 112/2

3. Yakut - la'l :

Örnek : La'lden gül tabak tutar pür nür
Ki şehüñ ayağına ide nişâr

4/15

4. Zümrüd :

Örnek : Çemende gül ki zümürüd seririne çıkmış
Seherde tahtıyla şehir-yâre beñzetedüm

81/3

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
(METİN)
(KASİDELER - GAZELLER)

1. Yâ ilâhe'l-'âlemin sensin Hüdâ 121b
Sen Hüdâ'dan rahmet umar bir gedâ
2. Lûtfunile rahmet it ben mücrime
Anda kim 'âciz kâlisar enbiyâ
3. Cümle 'âlem cürmüne besdir hemân
Rahmetüñden zerrece kılsañ 'aţâ
4. Ol zemân kim hâke ayakdan düşem
Dest-gîr olmaz iseñ eyvâ baña
5. Şoñ nefesde şakla yâ Rab sen beni
Gelmeye tâ kim dilimden bir haţâ
6. Ol Muhammed hürmetiçün kim didüñ
Olmasa olmazidi ârz ü semâ
7. Nûr-ı 'âlem "rahmeten li'l-'âlemin"¹
Hâce-i dünyâ vü dîn künc-i vefâ
8. Şahîb-i mi'râc şadr-ı kâinat
Reh-nümâ-yı evliyâ vü âşfiyâ
9. Âfitâb-ı şer' ü deryâ-yı yakîn
Münfi-i 'ayb ü lmâm-ı reh-nümâ
10. Vakt ile bekler diyü ya'ni horûs
Tâc-ı yâkûtı aña kılduk 'aţâ
11. Ben seni sa'y eylerüm kim Hâk didi
"Leyse li'l-insâni illâ mâ-sa'a"²
12. Çâr-yâr-ı Muştafâ k'anlar durur
Çâr-rükn-i Ka'be-i şıdk ü şafâ
13. Evvelâ şiddik-ı ekber kütüb-ı dîn 122a
K'ol durur pirâye-i cûd-ı sehâ
14. Birisi Fârûk-ı a'zam zıll-ı Hâk
Âfitâb-ı 'adl u dîn bedr-i dücâ
15. Biri Zü'n-Nüreyn ü imâd-ı resûl
Bahr-i takvâ ma'den-i hilm ü hayâ

¹ Kur'an; Nisa, 4/79 Enbiya, 21/107 "Alemlere rahmet olarak (gönderdik)."

² Kur'an; Necm, 53/ 39-40 "İnsan, ancak çalıştığına erişir, insana çalışmasından başka bir şey yoktur."

16. Biri fahr-i evliyâ vü büt-şiken
Kim anuñ şânında indi "Hel etâ"¹
17. Sâkı-i kevşer iner el-mü'minîn
İbn-i 'amm-i Muştafâ şîr-i Hüdâ
18. Muştafâ'nuñ alına etbâ'ına
Raḥmetünden raḥmet eyle dâima
19. Raḥmetümden çün didüñ kesmeñ ümîd
Bende hergiz itmezem kaṭ'-ı recâ
20. Kankı sâ'il kim kapuñdan raḥm umâr
Ne kapucuñ redd ider ne ketḥüdâ
21. Bunda gam yimez günehden Çâkeri
Ger şeff' olursa anda Muştafâ

--- / --- / ---
Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün

2

1. İlâhi Çâkeri'ye raḥmet eyle
Kıyâmetde maḳamın cennet eyle
2. Günâhım çok durur gelmez ḥesâba
Görürem müsteḥaḳ oldum 'azâba
3. Kefen boynuma takıb saña geldim
Kerîmâ raḥmet eyle key buñaldım
4. Ümîdim kesmezem senden ilâhi
Dilerseñ 'afv idersin her günâhı
5. Semek-nîşin sen itdüñ gâve mesken
Kâmer mihrüñle gökte oldı rüşen
6. Duḡândan künbed-i ḥaḍrâ kılursun
Çemenden nergis-i şehlâ kılursun
7. Sen itdüñ künbet-i eflâki dâ'ir
Sen itdüñ hey'et-i ḥürşîdi sâ'ir
8. Seḥer mihrüñile ferḥunde kıldı
Ki 'İsî gibi ḥalkı zinde kıldı

¹. Kur'an; İnsan, 76/1 "Hakikatte (kesin, şüpheşiz) geldi."

9. Zihi kudret zihi sun'-ı cihân-dâr
Ki kılduñ âteş-i sūzânı gülzâr
10. Bilür halk ismüñi bilmez nişānuñ 122b
Mekānsız varsın yokdur zemānuñ
11. Cemālūñ pertevinden gitse perde
Tutışur heft çarh-ı sâl-hürde
12. Kimüm ben kim kılam evşâf-ı zātuñ
Bilurin "Kul Hüva'llah" dur ¹ şifātuñ
13. Kaçan emrūñ gele deprenmeye leb
Baña imānı yoldāş eyle yâ Rab
14. Kaçan münkir su'âl eylerse benden
Meded ol dem gerekdür baña senden
15. Anuñ haqqı ki Qur'ân'a emîndür
Emānet-dâr-ı Rabbü'l-'âlemîndür
16. Emîr-i enbiyâ bürhân-ı mi'râc
Şeh-i bî-hâtem ü sultân-ı bî-tâc
17. Süleymân k'oldı 'âlem pâdişâhı
Olupdur leşkerüñden bir sipâhi
18. Bilurem bende yokdur ol liyâkat
Ki diyem Çâkeri'ye kıl şefâ'at
19. Lebûñdür bî-nihâyet bahr-i mevvâc
Kuluñ bir kaçreyem sen bahre muhtâc
20. Görürsün bahr-i pâmuzı ser ü pây
Yiye lutfundan irür kaçreye cây
21. Ne diyem mücrimüm senden bilürsün
Şefâ'at isterem bende bilürsün
22. Esirge yâ Muhammed ben fakîri
Şefâ'atden unutma ben hakîri
23. Hüdâ'dan "rahmeten li'l-'âlemînsün"
Şefâ'at kıl "şefi'ü'l-müznibîn'sün" ²

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _
Mefâilün/Mefâilün/Feülün

¹ Kur'an; Allahu's-Samed; Ehad "O, Allahtır, birtektir, de."

² Kur'an; Âl-i İmran(3/159) ,Muhammed(47/19), Bakara(2/225). "Günahkarların şefaathçısı, Hz. Muhammed."

1. Söyle gel ey bûlbûl-i gülzâr-ı 'aşk
Kim dilüñdi mahzen-i esrâr-ı 'aşk
2. Söyle kim dâim felek virmez amân
Kim bilür ne gizlisün eyler 'ayân
3. Var mı gül gülşende kim almaya hâk
Var mı gonce câmesin kılmaya çâk
4. Neylerüz Cemşîd câmin çün şanur
Yâ Süleymân hâtemin kim dîv alır
5. Çarh-ı gerdün öldürür mihmânını
Aldı mı şeh-i Muhammed cânını
6. Kan(ı) anuñ gibi bir dîn serveri
Bulmadı devrinde rüşvet defteri
7. Ger dilerseñ leşkerüñ Manşûr ola
Ehl-i rüşvet bes gerek maḫhûr ola
8. Bir vezirüñ kim tama'dan kaçmaya
Hayr söze aḡzını hiç açmaya
9. Sen dahî oḡlisun ey şeh Bâyezîd
Haḡ ta'âlâ ömrüñi kılsun mezîd
10. Dîn yolunda durişürsün rûz u şeb
Rüşvete ruḡşat virürsün ne 'aceb
11. Derdiñüñ tîmârı yetmez rüşvete
Hiç lâyıḡ iş degildür devlete
12. Rüşveti kesmezisen ey nîk-nâm
Şöyle bil kim memleket tutmaz nîzâm
13. Saltanat nevbetledür nevbet senüñ
Kaṡ' iderseñ rüşveti devlet senüñ
14. Memleketden götürürsen rüşveti
Şekk degildür kim görürsün cenneti
15. Çâkerî sözün tutarsa şehir-yâr
Raḡmet eyler raḡmeti çok Gird-gâr

1. Çıktı taht üzre gül Süleymân-vâr
Sâki mey şun ki geldi faşl-ı bahâr
2. Aç gözüñ gele nükte-i tevhîd
K'âteş-i Mûsa gösterür gülzâr
3. Mihr-i dil dirâz ider hevesin
Ya'ni 'İsî gibi kıla güftâr
4. Güle karşı bu maîla'ı bülbül
Mest ü hayrân olub okurdu hezâr
5. Hoş durur faşl-ı gülde sohbet-i yâr
Hoş durur vaşl-ı dost bî-agyâr
6. Dili dil-ber hayâli geldi didi
"Leyse fi'd-dârı gayruhû deyyâr" ¹
7. Bâde-i mey-humârı sâki getür
Ki kırmaz bâde dilde gerd ü gubâr
8. 'Âşk mahmûriyem lebûñ şun kim
Başımızdan gide belâ-yı humâr
9. Ayagüñ tozu cân virmekle
Ele girse zihî-kolay bâzâr
10. Göster al cân yüzüñ didüm didi kim
Râygân yüz mi gösterür dil-dâr
11. Katl-i 'âşıkdan el çekem dersen
Amma şâhım bu işi sen zinhâr
12. Seni bir kez gören kalur hayrân
Vay aña kim nazar kıla nigerân
13. Gün yüzüñ görmege güneş gökden
Çeşm-i zerrîn açdı nergis vâr
14. Kadduñi kumri medh kılduğičün
Tutar el üzre anı serv-i çenâr
15. La'iden gül tabak tutar bir nûr
Ki şehûñ ayağına ide nişâr
16. Sensin ol şâh-ı şaf-şiken ki senüñ
Haçerüñden ecel diler zinhâr

¹ Leyse fi-cübbeti. Cüneyd-i Bağdâdî'ye isnat edilen bir söz, 'Evde (kainatta) ev sahibinden (Allah'tan) başkası yoktur.'

17. Țal'atuñ āfitāb-ı devletdür
Leşkerüñdür kevākib-i seyyār
18. Ehl-i küfür üstüne düşer heybet
Kılsa kaçd-ı ğazā Muḥammed-vār
19. Ne 'aceb murğ olur okuñ ki aña
Cān-ı a'dā olur hemīşe şikār
20. Ser-i tizüñ zirihden itse güzer
Postundan çıkar şanurlar mār
21. Ne şecerdür nihālî remhi k'aña
Berk-i yaprak ser-i 'adūdur yār
22. Tîğ-ı tizüñ bir ābdur ki aña
Gerdēn-i düşmen oldı rāh-ı kerrār
23. Țās-ı gerdūna bir her seher birağur
Dest-i cevruñ güneş gibi dinār
24. Şehr-yāruñ naşihati özine
Bu dur(ur) şubḥ u şām u leyl ü nehār
25. Şāhsuñ ḥalka ḥālîka kulsun
Kulluḡ eyle ki kıldı yokdan var
26. Şimdiki demde aç gözüñ gör kim
Var mı tūfān-ı Nūḥ'dan āşār
27. Kānı anlar ki ḥalk dirlerdî
Fālî mes'ūd ṭālî'î muḥtār
28. Sen Süleymān yerine taleb it
K'anca şāh oldı ol talebde gubār
29. Nice şehirlerden arta kalmışdur
Seni mağrūr iden bekāsız-dār
30. Şaltanat çün keder kılar ḥasret
Cām-ı bādeyle ḥurrem ol gül-vār
31. Çākerî gel du'âyı devlet kıl
Ki bulunmaz bu vaşfa ḥadd ü kenār
32. Ḥāb-ı ğafletde olduğunca beşer
Dīde-i devletüñ ola bīdār

... _ _ / . _ _ _ / . . . _

Feilātün /Mefāilün/Feilün

5

1. Kulak tut ne söyler işit perde-dâr
Bağub nağşa aldanma nağkâş-vâr
2. Muğanni nevâyı tarab-sâz kıl
Yine Çâkerî şî'rin âgâz kıl
3. İşitdüm açan gam kılursa gezend
Muğanni nevâsı olur sūd-mend
4. Muğanni(.)¹ çalsun yine erğanün
Ki dilden gide fikr-i dünyâ-yı dün
5. Açilsun yine âb-ı endişe-sûz
Ki ger şîr içerse olur pîşe-sûz
6. Bahâr irdi şun sâkiyâ bir kadeh
Ki anda göñül şâd olur cân ferah
7. Mey-i 'aşk şun kim degildür harâm
Mey-i 'aşkile oldu mezheb temâm
8. Getür k'ol durur kîmyâ-yı fütûh
Virür genc-i Karûnile 'ömr-i Nûh
9. Muğanni bahâr irdi eyle hurûş
Ki gülşende bülbül yaraşmaz hamûş
10. Kanı sâki ol sâgar-ı dil-güşây
Ki şûret-i nâdir ma'âni-fezây
11. Getür bir kadeh râh-ı reyhân-sirişt
Ki ansız gerekmez olursa behişt
12. Kanı sâki ol cām-ı gevher-feşân
Ki olur pîr-i fertût ondan civân
13. Getür bir kadeh şerbet-i hûş-güvâr
Ki bezm andan olur hurem² -i bahâr
14. Kanı sâki ol cām-ı gencreviy
Ki gamdan şikeste za'îfem kavîy
15. Muğanni def ü çengüñi sâz kıl
Bu zibâ naşâyihden âgâz kıl

¹ Vezin gereği bir hece eksik

² Vezin gereği "hurrem" kelimesi "hurem" olarak okunmuştur.

16. Saña bir naşihat diyem gūş kıl
Cihân nîşdür cümle mey nūş kıl
17. Kani sāki ol reng-i bāde 'abîr
Ki kıandan virür reng-i muğân-pîr
18. Yine bir kıadeh rāh-ı reyhân-nesîm
Şun ey cân ki ne zen kıalar ne sîm
19. Kıaçan kim halel bulmağ ister esās
Ne dānende kıalur ne dānā-şinās
20. Ne hoş didi Cem cân virürken revān
Ki bir habbe degmez serāy-ı cihân
21. Şu menzil durur bu cihân-ı harāb
Ki kıuruldi eyvân-ı Efrāsiyāb
22. Ne yatmak durur geçdi bunca zemān
Ne depreddi ne kıurdi yanur hemān
23. Ne ferzend kıalur ne genc ü külāh
Ne eyvân-ı şāhı ne taht ü sipāh
24. Bu hal üzre çünküm döner rüzgār
Eyü ād senden gerek yād-gār

— / . — / . — / . — /
Feülün/ Feülün/ Feülün/ Feül

GAZELLER

1

1. Ey ruḥuñ āyine-i lütf-ı ḥüdā
Vey saçuñ dil-bend ü la'lüñ dil-güşā
2. Müşg ḥālüñ nokṭa-i cīm-i cemāl
La'l-i nābuñ derd āhına devā
3. 'Aşk-ı uşşāka belādur tegāfül
Ol belādan sen rakibi ey ḥüdā
4. Nergisüñ şāhın alındı kapdı bād
Gör elinden sehl ola kapmak 'aşā ¹

--- / --- / ---
Fāilātün / Fāilātün / Fāilün

2

1. Devletüñde ehl-i cennet gibi rāḥat oldı ḥalk ²
Yeryüzünde çünkü sensün zıll-ı yezdānı dürüst
2. Şah dirse Çakeri sende bugün ḥāzır ne var
Bir şınık şad pāre dil var 'ahd ü peymānı dürüst

--- / --- / --- / ---
Fāilātün / Fāilātün / Fāilātün / Fāilün

¹ Divanda gazelin sonu eksiktir.

² Eksik sayfa olduğundan bu gazelin başı eksiktir.

3

1. Behişt-i 'adn kûyundan kinâyet
Cemâl-i hûr hüsnünden rivâyet
2. Siyeh-nâme durur zülfün ruhuında
Mu'ayyendür ki kaddündür kıyâmet
3. Irakdan gösterem dir yüzini yâr
Yakından gösterirse zî sa'âdet
4. Bulunmaz şûret-i içinde bu ma'nî
Şekerde yokdur el-hak bu halâvet
5. Firâkuñ Çâkerîyi öldürürdi
Gamundan olmasa ey şeh himâyet

--- / --- / ---
Mefâilün / Mefâilün / Feülün

4

1. Güzellerden hezârân âh u feryâd
Ki gördüm birbirinden nice bîdâd
2. Güzeller 'aşkına düşmek ne hâşıl
Ki ider her biri biñ dürlü nâ-şâd
3. Dikenden nergis ağlar bülbül ider
Gül-i handân elinden âh u feryâd
4. Yazaldan Çâkerî 'aşkuñ kitâbın
Okunmaz kışsa-i Şîrîn ü Ferhâd

--- / --- / ---
Mefâilün / Mefâilün / Feülün

5

1. Kapuñdan gitmedi âhimûz agyâr
Yel esmayınca çûb direnmez ey yâr
2. Gözüm yaşına hoş ad oldu bârân
Laķab gökden iner dirler meşel var
3. Çevirmez tîg-ı gamzeñden yüzün dil
Hazer kılmaz dilâverdür ciger-dâr
4. Yüzüñ göstermege 'ahd itmez idüñ
Gel inkâr etme k'îmândandur iķrâr
5. Kalışar Çakerî bu penc beyitüñ
Nizâmî genci gibi senden âşâr

. / /
Mefâilün/ Mefâilün/ Feülün

6

1. Lebûñden şekkere şîrîn dimezler
Yüzüñ güldür gül-i nesrîn dimezler
2. Cefâña şad hezârân âferîn-bâd
Egerçi zulme hõd tahsîn dimezler
3. İder 'âlem du'â-yı şabr-ı 'âşık
Veli 'âşıkıların âhın dimezler
4. Gamından hasta düşdüm vay efendi vay
Ki hâlüñ nicedür miskîn dimezler
5. Şular kim Çakerî sözün okurlar
Hadîş-i Hüsrev-i Şîrîn dimezler

. / /
Mefâilün/ Mefâilün / Feülün

7

1. Görende uçar hayāl-i dilber
Yâ Râb olamı vişāl-i dilber
2. Can murguna geldi dāne dökdi
Gönlüme hayāl-i hāl-i dilber
3. Dükeniverem olursa hâşıl
Bir gözünüñün cemāl-i dilber
4. Redd itdi rakīb-i nākış dost
Âhsent zihî kemāl-i dilber
5. Kov Çakeri gayri kıl ü kâl
Çün geldi dile makāl-ı dilber

— . . / /
Mefülû/ Mefâilû/ Feülün

8

1. Çeşm-i mahmûruñ ki dâim fikri şûr u şerdedür
Hayr ola türk-i mestûñ kaşdı cân u serdedür
- 2.. Tañ degil zâhid kaşuñ mihrâbına baş egmese
Gözleriniñün anuñ zühd-i riyâ-yı perdedür
3. Nakş-ı dil-keş-girye kim çok yazdı nakşkâş-ı ezel
Çeşm-i 'âlem görmedi bu nakş k'ol dil-berdedür
4. Ko (kimine) şayd-ı Behrâmı bu dem sâkî getür
Câm-ı Cem kim devr-i 'işretdür gönül sâğardadur
5. Sözlerümüñ şûzişinden odlara yanar kalem
Çakerî söz yok kalemde belki sûz defterdedür

— / — / — / —
Fâilâtün / Fâilâtün/ Fâilâtün / Fâilün

9

1. Şun ol cāmı sākī ki hāl arturur 126a
Kerāmet bağışlar kemāl arturur
2. Meyān u dehanuñ rumūzun diyen
Hemān yok yere kıl ü kāl arturur
3. Lebūñ fikri şi'rūm muhayyel kalur
Kişinūñ sözün bes hayāl arturur
4. Tağıdur dem-a-dem saçını şabā
Dil-i 'āşıkā infi'āl arturur
5. Kıo yād itme zūlfı sözün Çākeri
Uzun kışşadur ol melāl arturur

. _ _ / . _ _ / . _ _ / . _ _
Feülün/ Feülün/Feülün/ Feul

10

1. Muğanni cūşa gel vakt-i neğamdur
Ferah devrānidur ğamdan ne ğamdur
2. Cihānuñ dirliği mahbūb-ı meydür
Geçürme fırsatı şofı ne demdür
3. Kāmu mücrimleri 'afv itse Ğaffār
Ğafūruñ 'afvı küncinden ne kemdür
4. Gören zūlfūñ ucın ağzuñda ider
Dirġā āheri 'ömrūñ 'ademdür
5. Elif kaddiyle görse ağzı mîmin
Göñül ider ki ben bîmāre emdür
6. Benüm ser-leşker-i 'uşşāk-ı sūzān
Baş üzre āteş-i āhım 'alemdür
7. Egerçi yāre yarar hıdmetüm yok
Ne ğam çünküm kerem işi kerîmdür
8. Kaşuñ nūnın dehānuñ mîmin ey dost
Görelde Çākerinūñ çeşmi nemdür

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _
Mefāilün/ Mefāilün/ Feülün

11

1. İdeliden kara saçuñla karar
Kalmadı cânile gönülde karar
2. Gül yüzüñi yâd idüb ey gonce leb
Bülbül-i dil nâle kılar şad hezâr
3. Ruğlarınuñ gencini hıfz itmege
Oldı yine mâr saçuñ târ-mâr
4. Eşküme ben gözde yer itdüm velî
İtmedüm hem sırrımı ol âşikâr
5. Sözde kemâli bulıgör Çâkerî 126b
'Ömr gidüb kala sözüñ yâd-gâr

--- / --- / ---
Fâilâtün/ Fâilâtün / Fâilün

12

1. Kim şorsa ağzuñ râzını hûni gözüñ mi cân ider
Yazık degil mi dostum yok yere niçün kıñ ider
2. Sünbül saçuñı yâd idüb ağlasam ey şırın dehen
Hâk üzre olan sebze-i gülgün yaşum reyhân ider
3. Tañ mı hayâl-i zülfünüñ dil şehrini kılsa harâb
Her kande olsa ejdehâ ol milketi vîrân ider
4. Bir lahza görmezsem seni çare zenahtânuñ gamı
Ey dost mülk-i 'âlemi cân u dile zindân ider
5. Tolaşduğıçün Çâkerî şâhâ perişân zülfüne
Ney gibi anı dem-be-dem çeng-i gamuñ nâlân ider

--- / --- / --- / ---
Müstefilün/Müstefilün/Müstefilün/Müstefilün

13

1. Ol hūni gözün dāim kaşd-ı dil ü cān eyler
‘Āşıklarıñuñ kânın her yāne revān eyler
2. Ey sākî ne çehre (—)¹ maḥmūr gözün bir gün
Ser-mest kılub beni rüsvā-yı cihān eyler
3. Bir kez dehenün rāzın sorduğı içün ğamzeñ
Ben bî-dile kaşd itdi gör yok yere kân eyler
4. Ben bezm-i belā içre bilür ki benüm ey dost
Çignese düşüb ‘aşkuñ her kim ki figān eyler
5. Ey Çākeri göz yaşın edinme sañā hem dem
K’ol sırrını ‘uşşākuñ ḥalk içre ‘ayān eyler

— . / . — — — / — . / . — — —
Mefülü/ Mefālün/ Mefülü / Mefālün

14

1. Derdā ki mūy-ı rîşüm āğ ü işüm ḥaṭādur
Maḥşerde rahmet eyle yā Rab yüzüm qaradur
2. Sen bir kerîmsün lüṭfuñ ḥesāba gelmez
Ben daḥi bir ḥabîşüm ki² işüm gücüm riyādur
3. Şem’-i hidāyetünle dil çeşmin eyle rüşen
Nisyān içinde kalmış bî-nūr (u) bî-ziyādur ³
4. Maḥrûm kılma yā Rab ben āş u bî-nevāyı
Ol gün ki ḥûn-ı lüṭfuñ mücrimlere şalādur
5. Bî-çāre Çākerîñüñ ‘afv eyle cümle cürmin
Sen şāhı rahmetine muhtāc bir gedādur

— . / — . — — / — . / — . — —
Mefülü/ Fāilātün/ Mefülü/ Fāilātün

¹ Vezin gereği bir hece eksik kalmaktadır.

² Metinde bulunan "ki" vezin gereği fazladır.

³ "ziyādur", metinde "ziyāyum" şeklinde geçiyor.

15

1. Ne nâzır kim anuñ manzırı yokdur 127a
 Çerağ ü devletinüñ nûrı yokdur
 2. Niderler cennet ü gılmânı sensiz
 Ki anda saña beñzer hûrı yokdur
 3. Rakıbiçün gönül terk itme yâri
 'Asel var mı k'anuñ zenbûrı yokdur
 4. O Hüsrev göremez Şirîn cânın
 K'anuñ yanında bir Şâvurı yokdur
 5. Süleymanuñ hezâran Çâkerî var
 Benüm gibi sühândan mûrı yokdur

--- / --- / ---
 Mefâilün/ Mefâilün/ Feülün

16

1. Kimüñ kim ey gönül cânânı yokdur
 Ben-i pejmürdedür kim cânı yokdur
 2. Gönül beñzete yüzün mâha mâhuñ
 Şikenc-i zülf-i müşk-efşanı yokdur
 3. Ğamuñdan dil kaçan cân kurtarur kim
 Ğamuñ deryâsinuñ pâyânı yokdur
 4. Gönülde şâdluk bir lahza тұrmaz
 Ğama yâr ol k'anuñ hicrânı yokdur
 5. 'Aceb mi Çâkerî derdüñde olsa
 Ki 'âşık derdinüñ dermânı yokdur

--- / --- / ---
 Mefâilün /Mefâilün / Feülün

17

1. Ānuñ ki Muḥammed gibi peygamberi¹ var
Sultān-ı dü-kevn oldı sa'ādetlū serveri² var
2. Her kul ki kabul eyledi ol şāh ceddīn
Ḥāl-i ruḥ-i cānān gibi cennetde yeri var
3. Handeyle ḥarāmi gibi cān virse yeridür
Senden aña kim 'ayn-ı 'ināyet nazarı var
4. Sultān-ı cihān gibi göñül verme cihāna
Çünküm didi dünyā sevenüñ Ḥaḳ zararı var
5. Devrān-ı felek Çākeri göñlüñce dönerse
Aldanma şaḳın kim nice yek dürlü şerī var

--- / . --- / . --- / . ---
Mefülü/Mefāilü / Mefāilü / Feülün

18

1. Bilürem nergis-i mestüñ senüñ ey lāle-'izār
İdiserdür beni rüsvā-yı cihān āḫir-i kār
2. Beni şubḥ aṯmazisen tañ degil ey gonce-dehen
Bülbülün var ola her yerde benüm gibi hezār
3. Her ne dem ki³ ağlayam ol ḳamet-i bālāñı görüb
Yaşımuñ tamduğı yerlerde biter serv ü çenār
4. Müje izüñe yüzüñ dīdeden öñ sürdügiçün
'Āḳıbet bu ikinüñ düşdi arasına ğubār
5. Çākeri dūr olalı zülf ü ruḥuñdan şanemā
Nāle ḳararı ḳılur hasretile leyl ü nehār

--- / . --- / . --- / . ---
Feilātün/Feilātün / Feilātün / Feilātün

1. Metinde "peygamberi" şeklinde yazılan kelime "peygāmberi" şeklinde olmalıydı. Bu yüzden vezin bozulmaktadır.

2. Bu kelimedede vezin bozulmaktadır.

3. Metinde bulunan "ki" vezin gereği fazla gelmektedir.

19

1. Dîvâr-ı nakşî gibi gūyâ ki cānı yokdur
Yanınca herkesüñ kim serv-i revânı yokdur
2. Hemser dirilmege sen dildâre ben boyun kim
Tûbî degül çemende servüñde cānı yokdur
3. Hengâm-ı lâledür tûr-ı bezme oñ seni çenk
Gel diñle pend-i pîri k'anuñ ziyânı yokdur
4. Gülşende bir gül-i ter yokdur hırâşdan âzâd
Ol serve nideyüm kim hergiz hazânı yokdur
5. Şî'r-i kemâlden el çek sen Çâkerî ki sułtân
İhsânı âña eyler k'anuñ ziyânı yokdur

--- / - . - - / - - - / - . - -
Mefûlû/ Failâtûn / Mefûlû / Fâilâtûn

20

1. Ğam-ı 'aşkile her ki hurrem degildür
Güni yokdur ânuñ ki mâtem degildür
2. Günâhın yazımış nigaruñ ferişte
Bu dem bildüm ânı ki âdem degildür
3. Eger senden ayru gözüm degilise
Akıtsun kı yâşı gözüm nem degildür
4. Ne var beni vaşlıyla şâd itmezisen
Fırâkuñda ğuşşam begüm kem degildür
5. Hevâyile hâk olmayan Çâkerî ol
Maħabbet harîmine maħrem degildür

. - - / . - - / . - - / . - -
Feûlûn/ Feûlûn/ Feûlûn/ Feûlûn

21

1. Ger cām-ı gam şunarsa dildār gam degildür
Zîrā ki ehl-i derde lütfu da kem degildür
2. Kevşer lebûñe şöyle reşk itdi dirler ey hūr 128a
Cennetde bir dem olmaz kim çeşmi nem degildür
3. Gerdün-ı süfle-perversün mâha mihr iderse
Şerm olma mihrine kem qahr bed ü kem degildür
4. Ma'nî durur beşerden şûret degil ki zîrā
Meydür murād olınan kim cām-ı Cem degildür
5. Ey yār Çākerinûñ düşdügini görürseñ
'Ayb itme mest-i miskîn şabit kadem degildür

--- / . --- / --- / . ---
Müstefilün/Feülün/Müstefilün/Feülün

22

1. Şol yārsuz nigārile kim āşinā düşer
Veh ki ol garīb bencileyin mübtelā düşer ¹
2. Leylî şaçuñ hevāsına düşme dese neden
Mecnûn mişāl tağlara bād u şabā düşer
3. Başumda derd-i 'aşk belā-yı humār var
Yā vaşl-ı dost yā mey-i sākî devā düşer
4. 'Aşk ehli defterinde bu hatt yazılı durur
Her kim ki bāde nûş gamın rehā düşer
5. Şabr it firāk-ı yāre vü ah itme Çākerî
Takdîre kıl havāle ki senden rızā düşer

--- / . --- / . --- / . ---
Mefülü/ Fäilätü / Mefailü / Fäilün

¹ Bu satırda vezin tutmuyor.

23

1. Dest-i cefâyile şu kim kametü(ñi)² kemân ider
Tîr-i belâyâ her nakış cân u dîli nişân ider
2. Sırmı 'ayân ider diyü sürdi nazarın eşk-i çeşm
Korkaram acıyub yaşum bir gün arada kan ider
3. 'Âlem-i fânide bulur zevk-i hayât-ı câvidân
OL leb-i cân-fezâ için rûhı şu kim revân ider
4. Zülfüne el şunan kılar mâye-i 'ömri târ mâr
Diş bileyen tudaguña göz göre kaşd-ı cân ider
5. Düşeli çeng-i 'aşkuña Yûsuf-ı Çâkerî şehâ
Meclis-i gamda dem-be-dem nây-sıfat figân ider

--- / --- / --- / ---
Müfteilün/Mefailün/ Müfteilün/ Mefailün

24

1. Merd-i bî-'aşk egerçi insandur
Adı âbâd u şehîr vîrândur
2. Nola bülbül gibi figân itsem
Gül yüzün nev-bahârı hândândur
3. Nice râm olmasun saña 'âlem 128b
Dehenün hâtem-i Süleymândur
4. Fikr-i zâhid na'im ü huld-ı berîn
Ben fakîrün hevâ-yı cânândur
5. Dü cihân ni'metine toymuşdur
Çâkerî çün 'aşka mihmândur

--- / --- / ---
Feilâtün / Mefailün / Feilün

² Metinde olmayan (ñi) vezin ve anlam gerigi eklenmiştir.

25

1. Leb-i cânân ki menba'-i cāndur
Cāna cân-bağş-ı âb-ı hayvāndur
2. Düşde beñzer ki gördi gül yüzüñi
Ki gülistān içinde handāndur
3. Māh-ı hüsnüñ kemāline iremez
Görünen anda dāhi nokşandur
4. Deheni gonce çeşmi nergisdür
'Ārızi dilberüñ gülistāndur
5. Ümmet ol Çākeri dil ü cāndan
Muştafāya kim ¹ hatem-i devrāndur

... / ... / ...
Feilātün/ Mefailün/ Feilün

26

1. Şun sāki cām-ı Cem ki cihan(_ .) ² fānidür
İrer hayāt-ı bākiye her kim mūdām iher
2. Mağrūr olub inanma felek lu'bına şakın
Aldanma kim bilür ki ne nakş āşikār ider
3. Bülbül çemende nāle kılursa 'aceb midür
Gözine karşı göz göre çün gül yele gider
4. Kānd-ı lebüñ hayālimi var gözlerümde kim
Üstünde her ne dem nazar itsem mekes uçar
5. Şabr it kemend-i zülfi belāsına Çākeri
Kim tır-i gamzesi gibi olda gelür geher

... / ... / ... / ...
Mefülü/ Fāilātü / Mefailü / Fāilün

¹ Vezin gereği "kim" fazla gelmektedir.

² Vezin gereği bir kapalı bir açık hece gerekmektedir.

27

1. Getür berü meyi sāki ki çarh-ı kec-reftār
Ecel havāle kılar cānumuza leyl ü nehār
2. Cihān fenāyiledür müttehem beķāya dūriş
Bugün ki cev-r-i felekden elüñde fırşat var
3. Ne 'öm-i huzūr kalısar ne mülk-i İskender
Cihāna virme göñül aldanub şaķın zinhār
4. Göreydi pertev-i haddin eger şalāh-ı Leyli
Şanem-perest olurlardı bağlanub zünnār
5. Bugün ki hem Sühanıdūr mu'allimi dehrüñ
'Aceb nedir hüner eylerse Çākeri izhār

. . . . / / /
Mefailün/Feilātün/ Mefailün/Feilün

28

1. Yārdan ayru şu ki kalub durur
Bil ki revānsuz kurı kalub durur
2. Hān-ı cemālinden ānuñ çeşm ü cān
Her biri bir ni'mete raķıb durur
3. Baķş-ı dehānın deyü gitdi(.)¹ dil
Ya'ni ki ol hişşe-i gālib durur
4. Yār dehānın taleb ider göñül
Āh ki yok nesine tālib durur
5. Şi'rile devründe bugün Çākeri
Edrine İstanbula gālib durur

. . . . / /
Failātün / Fāilātün / Fāilün

¹ Vezin gereği bir açık hece eksik kalmaktadır.

29

1. Gönce faşl-ı bahârile hoşdur
Ya'ni bâde nigârile hoşdur
2. Sâye gibi yanınca sürünelüm
Seyr sen şehir-i yârile hoşdur
3. Hûn-ı 'uşşâkı her dem akıt kim
Yer yüzi lâlezârile hoşdur
4. Can virirken ne hoş dimiş Ferhâd
Haste dil derd-i yârile hoşdur
5. Çâkerî ağzı vaşfın eyleyelüm
Çünkü söz ihtişârile hoşdur

... _ / . . . _ / . . .
Feilâtün/ Mefailün/ Feilün

30

1. Ey şabâ ger ideriseñ taraf-ı yâre sefer
Diyessin hicriyle 'âşık-ı miskîn ne çeker
2. Pây-ı çüpinile ey serv çemende nice bir
Dirilirsın kad-ı bâlâsına yârüñ hem-ser
3. Yel yeler bî-ser ü pâ ger dirisen almağičün
Armağan kuhl iledür dîde-i 'uşşâka meger
4. Râsıtı serv diyen kâmetüñe toğru dimiş
Meh-i nev dâhi dimiş kaşuñâ yek egri kamer
5. Çâkerî kûyuñâ her dem gözi yâşıyle varur
'Âşıkun kande ki gitse yüzi şuyiyle varur

... _ / . . . _ / . . . _ / . . .
Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/ Feilün

31

1. Merhaba ey nesim-i peyk-i seher
Hayr-ı muqdim nigardan ne haber
2. Rûze gitdi getür berü sâkı
Câm-ı şâfi ki devr-i güldür geçer
3. Lebi yâdına ol perî rûyuñ
Bir kadeh şun ki reşk ide kevşer
4. Rindile şûfi rahmet umsa nola
Ki Hakuñ lûtfı hâş u 'âmadur
5. Çâkerî virdi göñlin ol pusere
İşşi kılmadı âña pend-i peder

... / ... / ...
Feilâtün/ Mefâilün/ Feilün

32

1. Sâkı getür piyâlei kim devr-i lâledür
Muṭrib nevâya başla ki câna nevâledür
2. Devr-i lebünde hûn-ı ciger nûş ider mûdâm
Şer bir benüm gibi bulunursa piyâledür
3. Hâlini beñ idüb gözi dil murğı şaydiçün
Turmuş kemân u tîrile dâim havâledür
4. Ey 'ilm-i 'aşka tâlib olan kişi gel okı
Bu fenn-i şi'ri 'aşkda kim hoş risâledür
5. Vaşfında şekerin lebinüñ Çâkerî sözün
Ehl-i sühan bilür ki ne şirin maḳâledür

... / ... / ... / ...
Mefülü/Failâtü / Mefailü / Failün

1. Anlar ki hāke kılsa nazar kīmyā kılur
İzüñ tozunı gözlerine tūtiyā kılur
2. Umdukça vaşluñı dil ü cān ey 'aceb neden
Çeşmüñ kaşuñla va'de-i cevır ü cefā kılur
3. 'Aşkuñ yolunda her ki benüm gibi cān virür
Cānına haşır olunca halāyık du'a kılur
4. Anlar ki şāim oldı senüñ 'İd-ı vaşluña
Fırkat şebinde āhile derdüñ gıdā kılur
5. Her kim der ise Çākeri vaz geldi yārdan
Gerçek degil inanma begüm iftirā kılur

130a

--- / - . - . / . - - / - . -
Mefülü / Fāilātü / Mefāilü / Fāilün

1. Dehenüñden hoş olur söz ki şekerden açılır
Hātır-ı tūti-i cān iş bu haberden açılır
2. Der gibi biz nice yüz sürüyelüm işigüñe
K'āhırü'l-emr bize bahş bu derden açılır
3. Gül müferrih mey-i 'İşdür 'acaba yā düşde
Gördümi şāh cemālin ki seherden açılır
4. Beñzümüñ şarılığın dost kaçan görse güler
Nāle meyli var anuñçün yüzi zerder açılır
5. Dīn derdine ne dermān idesin Çākerisin
Tāli'üñ bunda dahī çünki seferden açılır

. . - / . . - - / . . - - / . . -
Feilātün / Feilātün / Feilātün / Feilün

1. Gül bî-ruh-ı yâr hoş degildür
Bî-bâde bahâr hoş degildür
2. Eṭraf-ı çemen sühâ-yı bostân
Bî-lâle-'izâr hoş degildür
3. Dildâr-ı şeker leb ü gül-endâm
Bî-bûs u kenâr hoş degildür
4. Göñlüñde hayâl-i haṭṭın etme
Kim dilde gubâr hoş degildür
5. Şun bâde ki göñli Çâkerinüñ
Bî-şohbet-i yâr hoş degildür

— — — / . — — — / . — — —
Mefûlû/ Mefâilûn/ Feûlûn

1. Cihânda gerçi nakş-ı ma'ni vardur
Sañâ öykinmege ne cânı vardur
2. Elif kaddüñ kaşuñ nûnın gören dir
Melîh ol cânâ dirler k'ânı vardur
3. Nigârâ ḥadden aşurma cefâyı
Ki kāmû nesnenüñ orânı vardur
4. Nice bûlbûlleri gül kıldı kurbân
Henüz elinde bûlbûl kânı vardur
5. İgen cevır itme şâhum Çâkeriye
Ki il ıssız degil suṭânı vardur

. — — — / . — — — / . — — —
Mefâilûn/ Mefâilûn/ Feûlûn

1. 'Älem yüzi gülzârile hândân olacağdur
Ol demde ki bî-gamsa peşimân olacağdur
2. Ben cürm-i günâh eylemişem şüfi haber vir
Mağşerde kime rahmet-i Rahmân olacağdur
3. Her kankı müneccim ki tutar tälî'üñi dir
Allah bilur hüsn iline hân olacağdur
4. Cân virürisem hasret-i rûy-ı şanemiyle
Kabrümde benüm yoldaşum imân olacağdur
5. Himmet taleb it Çâkeri kabrine gelürseñ
Kim kabri ziyâret-geh-i rindân olacağdur

--- / . --- / . --- / . ---
Mefülül/Mefâilü / Mefâilü / Feülün

1. Vefâ-yı 'ömrden hâsıl hemîndür
Ki dildârum benümle hem-nişîndür
2. Görür bakdıkça çeşmüm serv kıddüñ
Hemîşe çeşm-i 'âşık râst-bîndür
3. Oturmuş hırmén-i gül gibi ol mâh
Şüreyyâ hırméninde hûşe-çîndür
4. Serâyından meger mîdâd çıkmış
Ki etraf çemen-i huld-i berîndür
5. Gazelde dürr dişüñ vaşfın mı yazmış
Ki nazmı Çâkerî dürr-i şemîndür

. --- / . --- / . ---
Mefâilün/ Mefâilün / Feülün

1. Ne yalıñ yüzlü k'içer bāde dirler
Eger ğilmānise gün dāde dirler
2. Ki zīrā mey saħi eyler ħāsisi
Virür varın bilış ü yāda dirler
3. Oturmaz taħt-ı zulme şāh-ı 'ādil
Ki virür mülk ü tācin bāde dirler
4. Giren firdevse şol sultānımıñ kim
Heves kılmaya yāvuz āda dirler
5. Bu ebyātuñdan ötri Çākeri ħalk
Girersin cennet-i ābāde dirler

. . . . / /
Mefāilün/ Mefāilün/ Feülün

1. Sākiyā āb-ı şarab-nāki bu ğam-nāke irür
Muṭribā ğulgulei kḡbbe-i eflāke irür
2. Ey şabā uğrayıcak kūy-ı nigāra kerem it
Ĥāk-i pāyı tozını dīde-i nem-nāke irür
3. Mār-ı zūlfı dili mecrūħ kılub cān çekişür
Ey ecel kıyma beni ol leb-i tiryāke irür
4. Ĥaṭ-ı sebzūñ ħaķı ey serv kaçan ħāk olam
Nāzdan nāzile geç sāyeñi ben ħāke irür
5. Ğusl kıl Çākeri yāşuñile ger 'āşık-suñ
Pāk ol sen daħi andan nāzar ol pāke irür

. . . . / / /
Feilātün/ Feilātün/ F eilātün/ Feilün

1. Ol hür-ı mäh-çehre ki rıdvân gulâmıdır
Yüzi behişt ü haşr-i kıyâmet kıyâmıdır
2. Cemşîd sañâ 'adile mânend olamaz
Kim ancağ anuñ, anılan ey şâh câmıdır
3. Maḥmūd Ğaznevî yedi iklîme şâhiken
'Aşk ehli defterinde Ayâzuñ ğılâfıdır
4. Esbâb-ı dünyevi seni mağrūr kılmâsun
'Adliyle kim kalan kişinüñ nîk-nâmıdır
5. Zülfiyle kâmet ü dehenin kim görürse dir
Ey Çâkerî şakın ki göñül murğı dâmidur

--- / --- / --- / ---
Mefûlû / Fâilâtû / Mefâilû / Fâilûn

1. Gerçi kim gül bülbülüñ maḥbûbı vü dildârudur
Bülbüle kılmaz vefâ gül şâhid-i bâzârıdır
2. Devr-i ḥüsnüñ geçdin 'adliyle ey şâhib cemâl
Kim cihânda her kişinüñ söylenen âşârıdır
3. Bâğ-ı cennet zâhidüñ maḥşûdıdır Allah vire
'Âşıka maḥşûd olan yârüñ hemân dîdândur
4. Yâr elinden câm-ı Cem nûş eyle fırsat varigen
Cürm içün havf itme ḥaḳ mücrimlerüñ ğaffârıdır
5. Meclis-i 'uşşâkı Cem câmı ki kerem eyleyen
Şâh-ı devrân devletinde Çâkerî güftârıdır

--- / --- / --- / ---
Fâilâtûn / Fâilâtûn / Fâilâtûn / Fâilûn

1. Ol hür-ı mäh-çehre ki rıdvân gulâmidur
Yüzi behişt ü haşr-i kıyâmet kıyâmidur
2. Cemşid sañâ 'adile mânend olımaz
Kim ancağ anuñ anılan ey şâh câmidur
3. Maḥmūd Gaznevî yedi iklîme şâhiken
'Aşk ehli defterinde Ayâzuñ ğılâfidur
4. Esbâb-ı dünyevi seni mağrūr kılmason
'Adliyle kim kalan kişinüñ nîk-nâmidur
5. Zülfiyle kâmet ü dehenin kim görürse dir
Ey Çâkerî şakın ki göñül murğı dâmidur

--- / - . - . / . - - . / - . -
Mefûlû / Fâilâtû / Mefâilû / Fâilûn

1. Gerçi kim gül bûlbûlûñ maḥbûbı vü dildârudur
Bûlbûle kılmaz vefâ gül şâhid-i bâzâridur
2. Devr-i hüsnüñ geçdin 'adliyle ey şâhib cemâl
Kim cihânda her kişinüñ söylenen âşâridur
3. Bâğ-ı cennet zâhidüñ maḥşûdudur Allah vire
'Âşıka maḥşûd olan yârüñ hemân dîdândur
4. Yâr elinden câm-ı Cem nûş eyle fırsat varigen
Cürm için havf itme ḥaḳ mücrimlerüñ ğaffâridur
5. Meclis-i 'uşşâkı Cem câmı ki kerem eyleyen
Şâh-ı devrân devletinde Çâkerî ğüftâridur

- . - - / - . - - / - . - - / - . -
Fâilâtûn / Fâilâtûn / Fâilâtûn / Fâilûn

43

1. Havf itme cürmiçün meye şüfî şalâ durur
Maḥşerde çün şefî' bize Muştafâ durur
2. Zâhid çevirme yüzüñi ben mücrimi görüb 131b
'Afv eyleyen cam'î-i günâhı Hüdâ durur
3. Dirler ki 'aşk ehline cibrîl emîn degil
Ahvâl-i 'aşka ancağ emîn Muştafâ durur
4. Huk eyle 'aşk ehline ey şâh-ı hüsn-kemâl
Bu hüsn dâhi 'ömr gibi bî-vefâ durur
5. Ey mest-i nazm Çâkeriye ta'n kılma kim
Haḫdan selîs-i nazm u belâgat 'atâ durur

--- / - . - . / . - - . / - . -
Mefûlûl / Fâilâtü / Mefâilü / Fâilün

44

1. Ol serv-i revân nâzile şalunsa perî vār
Öykünmege tāvus-ı cinân ki ne yeri var
2. Beñzer ki mürîd oldı haṭ-ı sebz-i nigâra
kim hırka giyer mūr belinde kemeri var
3. Kaddine kıyâmet derisem nola nigâruñ
Ey münkir olan uşta siyeh nâmeleri var
4. Tağlarda bahâr ebri gibi ağlayalum kim
'Âşıqları hâlin ne bilür ne haberi var
5. Raḫm eyle begüm Çâkeri miskîne kuluñdur
Kim lâleleyin odlara yanmış cigeri var

--- / - . - . / . - - . / - . -
Mefûlû / Mefâilü / Mefâilü / Feûlün

1. Cevrile gönül cefâyâ doymaz
Raḥm eyle begüm belâyâ doymaz
2. 'Aşk ehline zecr kılma ey dost
Kim 'âşık igen cezâyâ doymaz
3. Hüsnuñ saña yârîken vefâ kıl
Kim 'ömr gibi fenâyâ doymaz
4. Gönlüme cefâ taşın yeter ur
Dil şırça durur kayâyâ doymaz
5. Qadduñ göricek kaçır melâlüm
Gam ancılayın livâyâ doymaz
6. Ey muṭrib-i 'aşk çal nevâyı
Kim leşker-i gam nidâyâ doymaz
7. Sögdükçe rakıbe gör ki kaçman
Kim dir bu la'în du'âyâ doymaz
8. Qaddümi 'aşkuñ bükür didüm dir
Tır olsa za'îf yâyâ doymaz
9. Zülfine tolaşmasun gönül kim 132a
Cenk itmege ejdehâyâ doymaz
10. Ah itme yanında Çâkerî kim
Gül nâzik olur şabâyâ doymaz

— . . / /
Mefülû/ Mefâilün /Feülün

1. Bâde-i 'aşk sâğara şıgmaz
Nitekim derd deftere şıgmaz
2. 'Aşk odı 'aceb ne sevdâdur
Ya ne sırdır ki her sırra şıgmaz
3. Peyker-i ḥâkden güzer kıl kim
Ma'ni¹ -i rûḥ-peykere şıgmaz

¹. Ma'ni, metinde "mağni" olarak yazılmış.

4. Şol kadar cân u dil tölubdur kim
Şāne zūlf-i mu'anbere şıgmaz
5. Çākerī çāker oldı sen şanma
Şādlığında illere şıgmaz

... - - - / . - - - / . - - -
Feilātūn / Mefailūn/ Feilūn

47

1. Ey dehenūñ beste-i handānımız
Hak-i pāyuñ çeşme-i hayvānımız
2. Sūnbūl-i ruhsāruñ ey hurşid-i hūsn
Leyletū'l-kadr dūr meh-i tābānımız
3. Nār-ı 'aşkuñdan çıkar ah eylesem¹
Gökler(e)¹ dūd-ı dil -i sūzānımız
4. Ruḥlaruñsuz rüz-ı bahtım karadur
Ey çerāğ-ı dīde-i giryānımız
5. Çākerī miskīn kebāb itdi dilin
Olalı 'aşkuñ gamı mihmānımız

- - - - / - - - - / - - - -
Fāilātūn / Fāilātūn / Fāilūn

48

1. Göñül kim 'aşkile ma'mūr ola hergiz harāb olmaz
Oda yansun şu cân kim bu hevāyile tūrāb olmaz
2. Şārāb-ı vaşluñı nūş itmege lāyık degil cānā
Şu kim hicrānuñ odına yanub bağı kebāb olmaz
3. Anuñçün ka'be kūyuñ dil tavaf eyler şafāsiyla
Bilür kim her ki hac itse añā ayruk 'azāb olmaz

¹ Vezin ve anlam gereği metinde bulunmayan (e) eklenmiştir.

4. Revân it yaşuñı her dem gözüm cânân eşigine
Mübârekdür çü dem demden deme kim fetḥ-i bâb olmaz
5. Cevâb olur mı bu şi're didüm yâre su'âl itdüm 132b
Didi kim Çâkerî hergiz bu sözüne cevâb olmaz

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _
Mefâilün/ Mefâilün/ Mefâilün / Mefâilün

49

1. Şu kim zevk-i ğam-ı cânânı bilmez
Haḳîkat 'îş-i bî-pâyânı bilmez
2. Gider yârûñ yüzünden zülfin ey bād
Ki Hindû-merd Türkistânı bilmez
3. Rakîbe okusa ḥüsnûñ kitâbın
Ki kāfir ma'ni-i Qur'ânı bilmez
4. Getür sâkî mey-i şâfi ki huşyâr
Şafâ-yı şoḥbet-i mestânı bilmez
5. Ne bilsün Çâkerî vuşlat şafâsın
Şu kim zevk-i ğam-ı hicrânı bilmez

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _
Mefâilün/ Mefâilün / Feülün

50

1. Çâkerî ah itme ahuñ göñlüne kâr eylemez
Âh kim sañâ teraḥḥum ol cefākâr eylemez
2. Bendeden cân dilberâ iki gözünden bir naẓar
Fırşatı fevt itme kimse böyle bâzâr eylemez
3. Senden ayru ger ecel korsa beni bir dem diri
Biñ kez öldür sen bañâ bundan beter kâr eylemez
4. Şâkiyâ mey şun ki fırsat degme kez girmez ele
Her zaman göñlüñce duran çarḥ devvâr eylemez

5. Ğurre olma 'ömre kim tîğ-ı helâki her nefes
Bî-dirîğ urur terahhüm çarh-ı ğaddâr eylemez

— . — . — / — . — . — / — . — . — / — . —
Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün

51

1. Meh yüzüne gün olsa muķābil 'aceb olmaz
'Uryanda iken dāhi hayā vü edeb olmaz
2. La'lünde haṭuñ niçün olur kâşuma teşne
Çü āb-ı hayāta irişen teşne-leb olmaz
3. 'Aşkuñda dem-â-dem kesilür bāş ü akar kân
Ceng itmege kim der ki maḥabbet sebep olmaz
4. Gün yüzlü nigāruñ haṭ-ı şeb rengini görüb
Ağlama gözüm gün gicelidür 'aceb olmaz
5. Şākī yine bir cām getür Çākeriye kim
Bî-bāde cihān içre şafā vü tarab olmaz

— . — . / — . — . / — . — . / — . —
Mefülü / Mefailü / Mefailü / Feülün

52

1. Hezār va'de kılrur leblerüñ vefā kılmaz 133a
Hezār tîr atar gözlerüñ haṭā kılmaz
2. Bahār mevsimidür cām-ı Cem getür sākī
Ki devr-i çarh-ı felek kimseye vefā kılmaz
3. İnanma lâfına cānın sever seni sevenin
Yoluñda cānını her kim sañā fedā kılmaz
4. Şadā-yı çengile gülşende bāde nüş it kim
Ki çarh devrini göñlünce dāimā kılmaz
5. Yoluñda her ki vire Çākerī gibi cānın
Cihānda cānına hiç kimse bir du'a kılmaz

— . — . / — . — . / — . — . / — . —
Mefailün/ Feilatün/ Mefailün/ Feilün

1. Meyhāneye kılur bizi irşād pīrimüz
Zāhidligi bilür ki degil dil-pezirimüz
2. Maḥşer gününde gam yemezüz biz günāh için
Ger 'aḳd-ı zülfi-yār ola dest-gīrimüz
3. Bir buse va'de ider ü bīñ cān alur revān
Ol çok bağışlayıcı vü endek-pezirimüz
4. Yerden teyermüm olmazidi başmasa kadem
Raḥmet degil mi 'āleme Ḥakdan emīrimüz
5. Raḥmet günahına göre olursa Çākerī
Şekksüz serīr-i şuffe-i 'adn ola yerimüz

--- / --- / --- / ---
Mefülü / Fāilātü / Mefāilü / Fāilün

1. Şahrā-yı ḥaşre şıgmaya kūh-ı günāhimuz
Yerden göge çıkarsa nola her gün āhimuz
2. Leşker za'if ma'reke pūr düşmen oldı līk
Ḥavf itmezüz ki vār kavī padişāhimuz
3. Ey āfitāb meş'ale-i māhı yakma kim
Hicrān şebinde şu'le yeter berḳ-i āhimuz
4. Zāhid penāh itdi 'amel ḳal'asın velī
Lüṭfuñ hisārıdur bizüm ancak penāhimuz
5. 'Afv eylerüm cemī' günāhı didi kerīm
Zāhid sañā ne çoğise cürm ü günāhimuz
6. Bī-çāre ḳalmışam nideyin ben günāhile
Sen çāre eyle ey keremi çok İlahımız
7. Nāmum siyāh-ı zülfi-yār şanem gibi Çākerī
İnkār ḳılma levḥ ü ḳalemdür güvāhimuz

--- / --- / --- / ---
Mefülü / Fāilātü / Mefāilü / Fāilün

55

1. Ten pîr oldı Çâkeri gönül civân henüz 133b
çün oldı dil dilünde hadîş-i beyân henüz
2. Dildâr-ı bî-vefâ için ey vây kim dahî
Seylâb-ı eşk-i çeşm ruhuında revân henüz
3. 'Ömr âfitâbı erdî ser-i kûha ey dirîğ
Kim vâir sende dahî riyâdan nişân henüz
4. Kaddüñ xam oldı püşt-i felek gibi âh kim
Gönülünde mihr-dâr-ı fenâ hem-çünân henüz
5. Şâm irdi 'ömr şubhuna bîdâr olmaduñ
Çeşmünde vârdur dahî hâb-ı girân henüz

--- / --- / --- / ---
Mefülü/ Fâilâtü / Mefâilü / Fâilün

56

1. İrüşdi bâde-i nevrûz gam geçer kalmaz
Piyâle al ele sâkı ki dem geçer kalmaz
2. Cem olduğunca ele câmı muṭrib iderdi
Pür eyle câmı ki devrân-ı Cem geçer kalmaz
3. Cihânda mâlile fahr eyleyen gönül al ele
Ki mahzen-i zer ü genc ü direm geçer kalmaz
4. Bu ma'ni Hâtem-i Tay tâcına yazılmışdı
Kerem durur kalan ehl-i kerem geçer kalmaz
5. Çemende lâle gibi şubh-dem kadehler tut
Deyince Çâkeriyâ şubh-dem geçer kalmaz

--- / --- / --- / ---
Mefâilün / Feilâtün/ Mefâilün / Feilün

57

1. Yüzün gösterse ol serv-i kabā-pūş
Gider benden karar u tākāt u hūş
2. Beni yād eylese ol bî-vefā yār
Sevindigümden olam mest ü medhūş
3. Ecel cāmın içerken ey dilārām
Göñül kılmaya mihrüñi ferāmūş
4. Maħalleñ çevresinde āh iderken
Raķīb it gibi ürdi didi cāmūş
5. Gözine uyhu gelse Çākerinüñ
Kılurdu dilberin düşde der-āğūş

--- / --- / ---
Mefāilün / Mefāiün / Feülün

58

1. Dem-ā-dem itdügiçün sırrımı gözüm yaşı fāş 134a
Sürem nazardan anı kim gören diye sā-bāş
2. 'Aceb mi ger dil ucundan gözüm belā görse
Meşel durur bu ki yanar kuru yanında yāş
3. Şaçına varsa göñül cānıda revān olur
Gice sefer kılina lâ-cerem gerek yoldāş
4. Nigār naķşiyile gel göñül bugün boş geç
Ola ki 'arz ide yārin cemālini naķkāş
5. Zemāne Çākeriyi gün yüzünden ayıralı
Giceler irteye dek şem' veş aķıdur yāş

--- / --- / --- / ---
Mefāilün/ Feilātün/ Mefāilün/ Feilün

1. Sâkî piyâle şun ki felek bî-amânîmiş
Ol dañi dilberüm gibi nâ-mihribânîmiş
2. Çarh-ı felek kemân u havâdişdür okları
Derdâ ki âdem oğlı (ne)¹ miskîn nişânîmiş
3. Nûş eyle cām-ı bâde ve gör ehl-i şevketi
Hâk oldu bu ki her biri sâhib-kırânîmiş
4. Gördüm düşümde hâtıf-ı gaybı nidâ kılur
Mey nûş kıl ki rahmet-i hâk bî-girânîmiş
5. Sen şâha bende olduğumı işiden didi
'Uşşâk içinde Çâkeri devletlû cānîmiş

--- / - . - . / . - - . / - . -
Mefûlû / Fâilâtû / Mefâilû / Fâilûn

1. Seherden eylese (—)² mihr-i bâde cāme tûlû'
Pür ola nûryıla hâne-i cihân mecmû'
2. Cihânı rûşen ider nûr-ı bâde çün her dem
Ne gam ger itmezise âfitâb-ı çarh tûlû'
3. Çemende şevkile bûlbûl çağırub eydür kim
Bahâr mevsimidür 'İş u nûşa eyle şurû'
4. Eger 'azâzil içeydi şarâb-ı nâbı revân
Kılurdi Âdeme fi-l-hâl biñ sücûd u rûkû'
5. Nâşihat itme itme³ yûri Çâkeriye sen nâşih
Ki pend-i nâşih olur mest öñünde nâ-mesmû'

- - - / - - - / - - - / - - -
Mefâilûn/ Feilâtûn/ Mefâilûn / Feilûn

¹ Vezin gereği eklenmiştir.

² Vezin gereği bir hece eksik kalmaktadır.

³ Metinde "itme" iki kere yazılmış, vezini bozduğu için biri çıkarılmıştır.

1. Ey tudağun megin-i hâtem-i 'aşk
Ey yüzün âfitâb-ı 'âlem-i 'aşk
2. Yürisen 'âşikuñdan ayru şalın 134b
'Âşikuñ sênsiz işi mâtem-i 'aşk
3. Târ-mâr ola nice leşker-i 'aql
Olmadı mülk-i dil müselleme-i 'aşk
4. Genc-i Kârun u mülk-i dünyâdan
Yeg durur ben fakîre dirhem-i 'aşk
5. Çâkerî câm-ı 'aşk(ı) nûş it kim
Ansız olmadı kimse mahrem-i 'aşk

... / ... / ...
Feilâtün / Mefâilün / Feilün

1. Lillahü'l-hamd ki bu bâdeye peymâ-yı firâk
Baña bir yâr durur kârimuz aña pây-ı firâk
2. Baş virürdüm gam ayağında tapanısuz ey dost
Ger enîs olmasa firâkatde gam-efzâ-yı firâk
3. Kûh-ı firâkatde kalan saña kaçan vaşl olur kim
Cevrile vaşl yolun yokladı şahrâ-yı firâk
4. Zihî devlet ki gele Hızr Haţun tuta elim
Beni garķ eylemedin derdile deryâ-yı firâk
5. Çâkerî yakdı zebânın kalemün oldu siyâh
Şî'riñün âteşi vü şu'le-i germâ-yı firâk

... / ... / ... / ...
Feilâtün/ Feilâtün/ Feilâtün/ Feilün

63

1. Sâkiyâ mey şun ezel hükmüne çün tedbîr yok
Yazılan hattun âhir gelür tağyîr yok
2. İtmeyen kurbân kemân ebrûna bahtımdur beni
Tîr-i gamzeñden senün hod bilürem takşîr yok
3. Şubh-dem hüsnünde hayli gözledüm dilberlerün
Hadd ü zülfün gibi bir âyine vü zincîr yok
4. Görse ger şüretünî çinün nigâra kaşuñ
Dirdi bir büthâne bu dil-güşâ taşvîr yok
5. 'İlm-i 'aşkı ey civânlar Çâkerîden öğrenün
Kim anuñ gibi bu fenn içinde şimdî pîr yok

--- / --- / --- / ---
Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün

64

1. Bu dem k'ey dil der-i cânâne varduñ
Yerün bekle ki hoş merdâne varduñ
2. Bulırsañ Hızr veş ger 'ömr-i bâkı
'Aceb mi çeşme-i hayvâna varduñ
3. Şacı çevgâniyila oyna her dem 135a
Ki ser tûb idicek meydâne varduñ
4. Seni ey dil zenehdânında gördüm
Ne cürm itdün ki ol zindâna varduñ
5. Yolunda Çâkerî cân terkin itdün
Hezâren âferin merdâne varduñ

--- / --- / ---
Mefâilün / Mefâilün / Feülün

1. Ya kaşlarıñ okına cigerden siper gerek
Meydân-ı 'aşka girmeye evvel ciger gerek
2. Şarf olmayınca gevher-i cân vaşlla çäre yok
Baħr ol gözüm ki dil-i şadefden güher gerek
3. Bir dem gözümde ayru¹ gül-i haddi dilberüñ
Her demde anı görmege şâhib naẓar gerek
4. Bir pîr-i mey-furûşa didüm neyledür necât
Câm-ı şabûhı şundi didi bî-haber gerek
5. Ögdükçe Çâkeri leb-i dildânı dir gören
Ahsent nazm şöylece zengin ü ter gerek

— — — / — — — / — — — / — — —
Mefûlû / Fâilâtü / Mefâilü / Fâilün

1. Her kim mey ü maħbûbiledür şohbeti anuñ
Eksügi degil sîmle zer-i şöhreti anuñ
2. Dilden dile ben pîr-i muğan bendesiyem kim
Her dem mey ü cânâniledür 'işreti anuñ
3. Firdevs degil fâsık u mücrim yeri lîkin
Küstâh kılur bunları bir âyeti anuñ
4. Sâkî bize bir cām getür nüş idelüm kim
Sultân u gedāya erişür rahmeti anuñ
5. Bildüñ ki suçından yoğimüş kimse müsellemler
Ey hâce kime mesken (. _)² cenneti anuñ
6. Ben yarlıgaram cümle günâhı didi gaffâr
Bes imdi bize daħi olur şefkati anuñ
7. Meyhâne kapusunda kesik baş görüriseñ
Sen dime ki ma'lûm degil nisbeti anuñ

¹ Metinde 'ayru gözümde' şeklinde yazılı, bu haliyle vezine uymadığından kelimelerin yerleri değiştirildi.

² Vezin gereği iki hece eksik kalmaktadır.

8. Dirler tayanur mest sırât üzre geçerken
Ben meste tayâğ ola meger himmeti anuñ
9. Cemşid gibi cāma göñül virme şaķın ha
Bir cāmiledür dilde hemān şöhreti anuñ
10. Bir nesne k'anuñ ümm-i habā'iş ola adı 135b
Her kim ki kıla nūş gider hürmeti anuñ
11. Tā'at kılalum şıdkile sultān-ı dü-kevne
Kim tā'atile hāşıl olur kurbeti anuñ
12. Her dem mey-i 'aşkuñla yürür Çākeri ser-mest
Beñzer mey-i 'aşkunla durur hilkatı anuñ

— . . / . — . . / . — . . / . — . .
Mefülü/ Mefailü/ Mefailü / Feülün

1. Ne dem kim ey kemān ebrū atarsuñ sīneme nāvek
Göñül feryād ider cānā ki *تس ما ملت ك*
2. Maħabbet nerden oynayub gerü kıлма dīl ü cānı
Utar senden gözinüñ ka'beteyni cevrler yek yek
3. Naşihat şöyle kıldı mey-furūşuñ zikri hayr olsun
Hilāl-i şekl-i sāğarla gerek gam kiştini biçmek
4. Leb-i ma'şūk u cām-ı meyden özge nesne çün olmaz
Hüdā haķķı haţādur her mürāinüñ elin öpmek
5. Nigāruñ işigünde cān virürseñ Çākeri gibi
Yüri şād ol yeme gam kim behişt oldı yerüñ bī-şekk

— / . — / . — / . —
Mefailün/ Mefailün/ Mefailün / Mefailün

68

1. Hergün ey meh-rû yoluñda terk-i cân itsem gerek
Kâmet-i dil-cûñiçün rûh-ı revân itsem gerek
2. Başıma zülfüñ ucundan irişen sevdaları
Kışsa-i Yûsuf gibi dâsiten itsem gerek
3. Çeng-i ğamdan cân giribânını kılmasuñ halâş
Haşre dek cevruñle ney gibi figân itsem gerek
4. Baña bir dirlik yeter kim cevruñle öliceğ
Adımı seng-i mezârında nişân itsem gerek
5. Çâkerî fâş itdügiçün sırrımı gözüm yaşı
Düşürüb gözden anı hâr-ı cihân itsem gerek

— . — — / — . — — / — . — — / — . — —
Fâilâtün/ Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün

69

1. Kim ki ey gün yüzlü dilber kaşuña dirse hilâl
Bu durur toĝru haber kim diler ol egri hayâl
2. Ay u gün nice diyem beñzer yüzüñle alnuña
K'anlaruñ her birine irer husûfile zevâl
3. Zıkr idelden gülşen-i hüsnüñ hadişini şabâ
Gül gibi açıldı göñlüm tengiken ğonce-mişâl
4. Evvelinden yegse yüz nakkâş nakş-ı âhîri 136a
Tañ degil Yûsufdan olsan dilberâ ahsen cemâl
5. Çâkerî her kim nazar iderse şî'rüñe senüñ
Vir selâsetden Bu Hâfızdur tahayyüde Kemâl

— . — — / — . — — / — . — — / — . — —
Fâilâtün/ Fâilâtün / Fâilâtün/ Fâilün

70

1. Çemende lâle gibi sende cām-ı Cem ele al
Mecāl elūñdeyiken virmegil mecāle mecāl
2. Cihānda cān gibi cānum 'azīz olam dırseñ
Kemāl ehline var sende eyle kesb ü kemāl
3. Belürsiz oldu vücūdum ziyā-yı nūruñla
Bulursa tañ mı güneşden vücūd sāye zevāl
4. Ruğunda hāl-i siyeh buldı dilberüñ rāğbet
Nete ki dinile bulmuş durur cihānda Bilāl
5. Yolunda Çākeri cānın dirīğ ider didi yār
Görince yüzüñi ben hōd didüm yanāğūña al

--- / --- / --- / ---
Mefāilün/ Feilātün/ Mefāilün/ Feilün

71

1. Vireli zülfüñ hayālī göñlüme tūl-ı emel
'Akl u cān āvāre vü sevdāyidür ey bī-bedel
2. Sīm-i eşküñ vir hālāş ol bend-i zülfünden göñül
Kim ağ akçe kare günüçün denür vardur meşel
3. Gerçi kim dilber bilür mihr ü vefā 'ilmin temām
'ilm bilmekten ne hāşıl çünküm olmaya 'amel
4. Tā ebed çekmek gerek ol bī-vefānuñ cevriñi
Cevrimüş kısm itdügiçün bize Kāssām-ı ezel
5. Çeşm-i giryānuñ harābe tutarsa yüz Çākeri
Tañ degül çün hāne-i merdüm bulur gāmdan hālel

--- / --- / --- / ---
Fāilātün/ Fāilātün / Fāilātün / Fāilün

72

1. Şāhımuñ mestāne çeşmi şad ü müşğın yüzi hāl
Şad ü dalından dile düşdi görelden şad hayāl
2. Zülmet-i zülfüñ durur 'uşşāk çeşmine ziyā
Teşne cāne āteş-i 'aşkuñ durur āb-ı zülāl
3. Berk-i gül gitse ayaguñ öpmege ey serv-i kād
'İzzet idüb gönderür birkaç kadem bād-ı şimāl
4. 'İnfi'āl artar dile geldikçe fikr-i haţtı āh
Kim ölüm fikrinden artar dāima dilde melāl
5. Çākerinüñ meclisinde ne 'aceb bîdād olur 136b
Göñli muţrib olur tanbūr görür güş-māl

— . — — / — . — — / — . — — / — . —
Fāilātün / Fāilātün / Fāilātün / Fāilün

73

1. Ey yanağuñ buld ü la'lüñ selsebîl
Selsebilüñ kıldı kanımı sebîl
2. Firkatüñ leylinde ben güm-geşteye
Eşkimüñ göynükleri yeter delîl
3. İrmese lüţfuñ yanarken hışmile
Gülsitān olmazidi nār-ı Halîl
4. Hāk-i pāyuñdan çeker zülfüñ başın
Toğru derler ahmağ olur her tavîl
5. Ey yüzi cennet gözi cellād-ı cān
Çākerî sen şāhı sevdi eyle bil

— . — — / — . — — / — . — —
Fāilātün / Fāilātün / Fāilün

74

1. Sâkiyâ devr-i şafâdur bezme 'azm it kıl kerem
Şehr-i cân şâdı tolub dil hanesine gide gam
2. Dîde-i giryân yüzüñ görmek diler ey meh müdâm
Şuya ıslanan kişi gün görmek ister lâ-cerem
3. Kim ki bilse şekk degil elbette olur sürh-rû
Bildügiçün sürhimüş bildüm gözüm yaşı bu dem
4. Çeşm-i terden lütf kıl kılma izüñ tozin dirîg
Bu meşeldür iylik it şal şuya dirler ey şanem
5. Çâkerî dervişüñi nezr eyle şâhâ vaşluñı
Kem degilmidür önünde âhı odından 'âlem

--- / --- / --- / ---
Fâilâtün/ Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün

75

1. Mîhnet-i rûzgârı çok gördüm
Zillet-i rûzgârı çok gördüm
2. Nice yaş dökmiyem bulut gibi âh
Âfet-i rûzgârı çok gördüm
3. Fakr elinden halâş kıl yâ Rab
Hullet-i rûzgârı çok gördüm
4. Ey felek cevır kılma döne döne
Şiddet-i rûzgârı çok gördüm
5. Gam degil nice gitdi geldi yine
Devlet-i rûzgârı çok gördüm
6. Umaram devletüñde bendesiyem
Raḥat-ı rûzgârı çok gördüm
7. Raḥm kıl Çâkeriye şâh-ı cihân
Zahmet-i rûzgârı çok gördüm

137a

--- / --- / ---
Feilâtün/ Mefâilün/ Feilün

1. Bir güzel sevmişem ne çâre kılam
Meger uğrılaysın nezzâre kılam
2. Ol güneş yüzlü mâhiçün bu gice
Şubh gibi yakamı pâre kılam
3. Sâkiyâ şol şarâbı şun baña kim
Sırr-ı pinhânı âşikâra kılam
4. Hayr ü şer çünkü cümle Hâkdandır
Töhma nice rûzgâra kılam
5. Çâkerî rahmet âyetin okı kim
Tevbe ehli şarâb-hâre kılam

... _ / . . . _ / . . .
Feilâtün/ Mefâilün /Feilün

1. Gel göñül 'azm-ı kûy-ı yâr idelüm
Leşker-i şabrı târ-mâr idelüm
2. Ola kim görevüz o serv-kaddi
Varalum seyr-i sebze zâr idelüm
3. Buluşub dillerile zülfüñde
Guşşayile gamı şikâr idelüm
4. Kim şararsa dehânı râzını
Gözlerine cihânı târ idelüm
5. Çâkerî sırr-ı 'aşkı 'âlemde
Gel 'alem gibi 'âşikâr idelüm

... _ / . . . _ / . . .
Feilâtün/ Mefâilün/ Feilün

78

1. Ruḥunda zülfini ebr-i bahāra beñzetdüm
Cemāli ka'besini perde-dāra beñzetdüm
2. 'İzārını ser-i zülfünde dil taleb eyler
Giceyle āb diler rūze-dāre beñzetdüm
3. Eline āyine almış güneş gelür her şubḥ
Kapu kapu gezen āyine-dāre beñzetdüm
4. Cemāli şem'i durur nūr iden nenārı daḥi
Dimek revā mı nigārı nehāra beñzetdüm
5. Ḥayāl-i yār ki sinemde kıldı şabr u karar 137b
Bir ulu şadr-nişin nām-dāra beñzetdüm
6. Ser'ir-i rūy-ı zemīn saña lāyık olduğıçün
Hümā-yı efser-i zerrin yāre beñzetdüm
7. Ne cān ki Çākeri şî'rin okırsa ḥurrem olur
'Aṭā-yı cān-ı cihān şehir-yāre beñzetdüm

. . . . / / /
Mefāilün/ Feilātün/ Mefāilün/ Feilün

79

1. Yüzüñ cennet lebüñ 'unnāb-ı Edhem
Güzeller şāhı sen kaşşāb-ı Edhem
2. Derimiş şeh virürdi tāt u tahtın
Ayağıñ tozına dār-āb-ı Edhem
3. Görelden gün yüzüñi çeşme gibi
Kılupdur gözlerüm mey-āb-Edhem
4. Seni kim gördüse didi şeh olur
Yüzi ka'be kaşı mihrāb-ı Edhem
5. Yanardı Çākeri şevküñle bir gün
Gözünden dökmeseydi āb-ı Edhem

. . . . / /
Mefāilün / Mefāilün / Feülün

80

1. Hüdāya şükr şükru'llahı gördüm
Beşer şeklinde nuru'llahı gördüm
2. Cefā resmin götür kim ben cefādan
Yıkılmış çok serā-yı şāhı gördüm
3. Nice şükr itmeyem her dem Hüdāya
Güneşden tal'atı yeg māhı gördüm
4. Tarīk-ı 'aşk içinde cānı virmiş
Bu yolda ben nice hem-rāhı gördüm
5. Sorarsañ Çākeriye rāh-ı 'aşkı
Kesik başdan pūr olmuş rāhı gördüm

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _
Mefāilün/ Mefāilün / Feülün

81

1. Nigārı ben dimezem ki bahāra beñzetdüm
Bahārı sencileyin bir nigāra beñzetdüm
2. Bahār mevsîmi bir haftadur senüñ her dem
Neden gelür ki diyem nev-bahāra beñzetdüm
3. Çemende gül ki zümürürd serîrine çıkmış
Seherde tahtıyla şehir-yāre beñzetdüm
4. Yüzüme gāh güler gāh ağladur beni yār 138a
Cefālarıyla anı rüzgāra beñzetdüm
5. Çemende serve şehir jāle yağdı seng mişāl
Hemān ki gördüm anı seng-sāre beñzetdüm
6. Başda tîğ-ı cefā zahmını göen eydür
Ğarîb başuñı çendān ānāra beñzetdüm
7. Hevā-yı cānile cānum bulur hayāt eydür
Hayāt-ı cānı dañi müste'āra beñzetdüm
8. Şavaşda mağzını haşmuñ çiçek gibi tağıdır
Elünde gürzüñi bād-ı bahāra beñzetdüm

9. Ruḥuñda Çākeri zülf ü ḥaṭuñ görse didi kim
Gül üzre leşker-i mūr üşdi yāre beñzetdüm

. _ . _ _ / . _ . _ _ / : _ . _ _ / . _ . _
Mefāilün/ Feilātün/ Mefāilün/ Feilün

82

1. Yoluñda nola dil biñ pāre olsun
Yüzüñ görmege tek bir çāre olsun
2. Olur ḥurrem giren göñlüne yārüñ
Gerekse yeri senüñ ḥāre olsun
3. Kızdıysa ḥün-ı eşküme çeşmüñ
Raķibüñ yüzüne bak kara olsun
4. Cigerden çekme tır-i ğamzeñi tır
Dil ü cānile ḳo bir pāre olsun
5. Ruḥuñdan Çākeri yüz döndürürse
Ser-i zülfüñ gibi biñ pāre olsun

. _ . _ _ / . _ . _ _ / . _ . _ _ /
Mefāilün/ Mefāilün/ Feülün

83

1. La'l-i cānān meyve-i bostān-ı ḥüsn
Ḥaṭt-ı sebzi āyet-i iḥsān-ı ḥüsn
2. Āh kim zülfüñ gibi başdan çıkar
Ḳankı miskīn kim ola ḥayrān-ı ḥüsn
3. Mısr-ı ḥüsnüñ Yūsufısın 'adl kıl
Şāh-ı ḥübān geçmeden devrān-ı ḥüsn
4. Çāk idübdür yakamı dest-i firāk(uñ)¹
Şefkat it ben ḳula ey sultān-ı ḥüsn
5. Çākeri ḥüsnüñ ḳitābın yazalı
'Ālemi dutdı şehā destān-ı ḥüsn

. _ . _ _ / . _ . _ _ / . _ . _
Fāilātün/ Fāilātün / Fāilün

¹ Vezin gereği fazla gelmektedir.

1. Dilber hayâli ey dil geldikçe blma nālân 138b
K'âdem olıcağ oda almazlar âh u efgân
2. Gördükçe nola zülfin bulsa yaşım terakķî
Ebr-i siyehden olur dâim ziyân-ı bārân
3. Âşufte kılmanıçün dil bûlbûlini cānâ
Berk-i gül üzre kılduñ sünbüllerin perişân
4. 'Âkılleri kılursun leyl şaçuñile mecnûn
Mecnûnı 'âkıl eyler zincîr egerçi ey cān
5. Terk eylemez bu yolda her Çâkerî dimişsin
Ol Çâkerüñe şâhâ yazıkdur itme bühtân

--- / - - - / - - - / - - -
Mefûlû/ Fâilâtûn/ Mefûlû/ Fâilâtûn

1. Ey gönül bir lahza turma nâle vü feryâddan
K'ol şeh-i kişver-güşâ aña degül bîdâddan
2. Çarh göñlüñce dönerse toğru yoldan çıkma kim
Her zeman diñlerdi bu pendî Süleymân bâddan
3. Hâl-i şirîn gibi dâğ ururdi Hüsrev bağrına
Her şerer kim oynaridi tîşe-i Ferhâddan
4. Şad hezârân mâh-rûlar kalbini bir demde sır
Kadd(ı)¹ şâhum kaçan çekse 'âlem şimşâddan
5. Çâkerî bir şâha kuldur ey birâder k'ol şehüñ
Sâye-i divâr(ı)² yegdür cennet-i âbâddan

- - - / - - - / - - - / - - -
Fâilâtûn/ Fâilâtûn / Fâilâtûn / Fâilûn

¹ Vezin gereği eklenmiştir.

² Vezin gereği eklenmiştir.

1. Şûfi cām içse la'l-i nûşundan
Şala seccâdesini dūşundan
2. Âh-ı feryâd ol yüzi ağuñ
Sihr-i çeşm-i siyâh-pūşundan
3. Gün olacağdur ay yüzi dirler
Bellüdüür kutlu gün toğuşundan
4. Gelmez oldu hayâli çeşme meger
Havf iderdi baħr-i eşk-i cūşundan
5. Çâkerî rahm iderdi saña habîb
Gitse pend-i rakîb gūşundan

. . . . / /
Feilâtün/ Mefâilün/ Feilün

1. Murâduñ bulduñ ey dil çün bu derdden
Saña toprağı yegdür sîm ü zerden
2. Hayâline lebûñle dūr-dişüñüñ 139a
Nişâr eyler gözüm la'l ü gevherden
3. Benüm cânım leb-i la'lüñ görelden
Cihânuñ la'li çıkdı çeşm-i terden
4. Perişân hâtır ancak zülfi yârüñ
İrağdur beñzer ol miskîn nazardan
5. Görelden (dir)¹ Çâkerî şî'rüñ ne şîrîn
Meger zıkr eyledüñ ol la'l-i terden

. . . . / /
Mefâilün/ Mefâilün/ Feülün

¹ Metinde bulunan bu kelime vezin gereğı fazla geimektedir.

88

1. Ne kim sen dileseñ ey cān bulursun
Dile naqdi ki nāgāhan bulursun
2. Yolunda bir göñül güm kıl kim andan
Güm itsen bir göñül yüz cān bulursun
3. Göñülden itse derdin dilberüñ kim
Taleb kılmazsızın dermān bulursun
4. Der-i cānānı bul ancak hemān sen
Ki anda cennet-i nıdvān bulursun
5. Taleb kıl Muştafāyı Çākeri kim
Haķıķat rahmet-i rahman bulursun

--- / . --- / . ---
Mefāilün/ Mefāilün/ Feülün

89

1. Şirîn lebiñüñ şevki ider başımı gülgün
Şeb renk saçuñ fikri kılar göñlümi maħzün
2. Cān bülbulüne rahm kıl ey serv-i gül-endām
'Aşkuñā göñül viriliden oldu ciger hūn
3. Yā Rab nice şerh eyleyeyin dilbere hālim
Kim her dem ider 'aşkıyla beni diger-gün
4. Halvā-yı hadişim felege ger çıka ey meh
Na'l-i meh almağıçün aña vire gerdün¹
5. Leylî saçuñā Çākeri 'aşkın işiden dir
Nuşh oldu cihān içre bugün kışsa-i Mecnūn

--- / . --- / . --- / . ---
Mefülü/ Mefāilü/ Mefāilü / Feülün

¹ Bu satırda vezin bozulmaktadır.

90

1. Yavuz göz görmesün ol serv-i gülşen
Çemende hâr elinden çekdi dâmen
2. Yaş akıtma gözümde öndin ey şem'
Dilersen sūzuñ ola halka rûşen
3. Temâşâ kılmağa hūsnūñ kemâlin 139b
Felekden mihriñe mâh açdı revzen
4. Kaçan kim şîr-i gamzeñ cânı geçdi
Sevinüb cân didi oñ uşda mesken
5. Didüm kim aldı göñlin Çâkerinüñ
Gülerek didi dilber bilmezem ben

. - - - / . - - - / . - - -
Mefâilün/ Mefâilün/ Feülün

91

1. Saña cân vireyin ey şâh dilden
Kuluñ yâd eyle tek ki gâh dilden
2. Şaçuñ zinciri cân u dil çeküben
Cigerden tîr-i gamzeñ âh dilden
3. Göñül derdine bulsa kimse çâre
Güle atmazidi her şâh dilden
4. Gözünden her kişi eyler şikâyet
Gözümde itmezem ben ah dilden
5. Okıyın Çâkerî şîrin didi kim
Neler geçdi garîbu'llah dilden

. - - - / . - - - / . - - -
Mefâilün/ Mefâilün / Feülün

1. Cân sem'ine her dem gelür âvâz semâdan
Nevmîd gerekmez kul olan 'afv Hüdâdan
2. Ey ol ki bugün 'işreti ferdâya şalarsın
Alduñ mı hañ-ı mühleti divân-ı kazâdan
3. Esbiñ sânemâ bād(. _)¹ sen gül-i tersin
Ey dost 'aceb mi gül-i ter düşse şabâdan
4. 'Uşşâka cefâ kılmayam ayruk didi dilber
Ey vâý ki uşanmaz dañi dildâr cefâdan
5. Ey Çâkeri şî'rin okıyan ehl-i mahabbet
Billah unutmañ anı siz hayr u du'adan

--- / . --- / . --- / . ---
Mefûlû / Mefâilû / Mefâilû / Feülûn

1. Giydi gülşende gonce hil'at-i nev
Şûfi kıl köhneni şarâba girev
2. Dâs-ı nev gösterür bir ayda kamer
Biçmeden 'ömr ekinini meye ev
3. Bâde-i köhne-i koma ²elden
Çarh oldukça hum kadeh meh-i nev
4. Sâkiyâ şol şarâbı şun ki virür 140a
Genc-i Karûn u mülkünü Hüsrev
5. Gördi gamdan halâş olam dîrsen
Çâkerî gibi sen dañi mey sev

--- / . --- / . ---
Feilâtûn / Mefâilûn / Feilûn

¹ Vezin gereği iki hece eksik kalmaktadır.

² Metinde "kamu" şeklinde geçmektedir.

1. Şâh-ı gül devri durur saķi el ur cām-ı Ceme
'Āşık-ı sāķi-perestem bu benüm nām neme
2. Şubḥ-dem murğ-ı çemen serve çıkub şöyle didi
Gül gibi geldi çemende el uran cām-ı Ceme
3. Lebleri ağızıma sögdükçe şanur haste göñül
K'āb-ı cān-baḥş döker ol mey-i gül-fām feme
4. Gözleri cānum alurken yine men' itdi nigār
Baña raḥm eylemedi gerdi saçı dām deme
5. Süfle-perver felege ben nice kec-rev dimeyem
Hā döner Çākeriye deyn virür kām-ı keme

... _ _ / . . . _ _ / . . . _ _ / . . .
Feilātün/ Feilātün/ Feilātün/ Feilün

1. Ğam-ı dünyā niçün ola dilde
Çünkü kalmaz kişi bu menzilde
2. 'Āşık oldur düken dimeñ baña kim
Korkaram kalmaya ğamı dilde
3. Merdüm-i dīde çeker nez bî-ḥāb
Yeri ditredür uyumaz¹ gilde
4. Hey ne çok beşlü bendidür zülfüñ
Kim hezārān dil aşdı bir kılda
5. Āferin Çākerī kemālūñe kim
Söylenür dāimā sözüñ dilde

... _ _ / . . . _ _ / . . .
Feilātün/ Mefailün/ Feilün

¹ Metinde "uyuyamaz" yazılı.

96

1. Firdevse beñzedi yine 'âlem bahâriile
Şād ol göñül ki def' olur ğam bahâriile
2. Göñlüm hayāl-i yârile şād olmasun mu kim
Ġamdan ħalāş olur dil-i âdem bahâriile
3. Sākī bahār mevsimidür cām-ı Cem getür
Bir dem gele ki qalmaya 'âlem bahâriile
4. Kaçmazdı t̃āğa şimdi daħi serv leşkeri
Şahrāda ceng kılmasa bir dem bahâriile
5. T̃āğı ħişār idindi zirih giydi erguvan 140b
Kaşdı ne vechle ceng ide muħkem bahâriile
6. Yaraşmaz iki nesne iki nesneyile ħiç
Bülbül mihende zāġile tövbem bahâriile
7. Gül mevsiminde Çākeri terk itme bādei
K'olmaz müdām bir yūzi ħurem bahâriile

--- / --- / --- / ---
Mefûlü/ Failâtü/ Mefâilü / Fâilün

97

1. Dil ü cāndan dil ü cân teşnedür ey cân lebûñe
İtme kim āb-ı mu'allak denilür ğabġabuña
2. Sensin ol gevher-i pākīze ki ey kemān şıfat
Reşk ider sīb-i cinān sımberin ğabġabuña
3. Māh-ı pertevî felekde tutar ay yūzi güneş
Başı üstüne şebīh olduġıçün kevkebûñe
4. Aydın aydın var igen şāhımızuñ mihr-i ruħı
Ne ħüküm var senüñ ey çarħ-ı felek kevkebûñe
5. Dāmen-i dilberi vü cām-ı şarābı koma kim
Diyeler Çākeri aħsent senüñ mezhebûñe

--- / --- / --- / ---
Feilâtün/ Feilâtün/ Feilâtün/ Feilün

1. Yine kaşdı itdi gözüm yaşını ƙan eylemege
Yine başladı göñül âh u figân eylemege
2. Dil-i bî-çāreyi gör kim nice ƙan itdi gider
Dilberüñ yoluna rûhunu revân eylemege
3. Dilde olur zülf ü ruḥuñ 'aşkı yaşı gözümüñ
Gice gündüz dürişür ḥalka 'ayân eylemege
4. Ol kemân ebrüyı gör kim yine müjgânı oƙın
Gizleyüb gözledi cānumı nişân eylemege
5. Çākeri yazariken deftere zülfüñ şıfatın
Başladı ḥün-ı siyeh ḥāme nişân eylemege

... _ / ... _ / ... _ / ... _
Feilâtün/ Feilâtün/ Feilâtün/ Feilün

1. Te'âl-Allah zihi şāhı yegāne
Zihi ḥüsn ü cemāl-ı cāvidāne
2. Gözüm her naḳş kim görür cihānda
Murādum sensiz ayruğı behāne

... _ / ... _ / ... _
Mefā'ilün/ Mefā'ilün/ Feülün

¹ Gazelin sonu eksik .

100¹

141a

1. Māl ü mülküñ çünki yokdur Hâk katında rağbeti
Māl ü mülke virse dil ol şād-ı hāndān (ğam yeme)²
2. Ravza-i dārü'l-beķādur çünki 'āşık meskeni
Bir gün olısar harābī cism-i virān ğam yeme
3. Gerçi cürmün Çākerī çokdur günāhın bī-şümār
Raḥmet-i Raḥmāna yokdur hadd ü pāyān ğam yeme

— . — — / — . — — / — . — — / — . — —
Fāilātün/ Fāilātün / Fāilātün / Fāilün

101

1. Cennete döndi cihān gülzārile
Bāde içmek vaķtidür dildārile
2. Şan 'Alīdür ğonce kim güldür meger
Girdi gülzārile kızıl destārile
3. Cām-ı Cem şun sākiyā kes Cem sözün
Noldı 'ālem kim bilür güftārile
4. Meyli çünküm dilberüñ aġyāredür
Aşlı yok ceng itmegüñ aġyārile
5. Ğamdan özge hem demüñ yok Çākerī
Hüb olur şoḥbet kadīmi yārile

— . — — / — . — — / — . — —
Fāilātün/ Fāilātün/ Fāilün

¹ Gazelin bası eksik.

² Metinde beyitın sonu "hāndān" dir. Bu hālile eksik kalmıştır.

102

1. Seyr eyler ol nigârla yine her levendile
Bir dem müşâhib oldı ben müstmendile
2. Yüz virdi gayre hâl-i siyâhı gibi dirîğ
İşlâh olunmadı nidelüm nuşh u pendile
3. Her gonce çâk ider gül-i ter gibi yakasın
Dilber gelürse serv-i bülendile
4. Mülk-i cihânı tutdı Süleymân nigînüñe
Ol yâr tutdı 'âlemi müşğîn kemendile
5. Ol yâre Çâkerî ne gönül vir ne gör yüzün
Her lahza vara baş koşa ol bir levendile

--- / --- / --- / ---
Mefûlû/ Fâilâtû / Mefâilû/ Fâilûn

103

1. Bir güzel serv-i revân sevdi göñül adı Memi
Lebinüñ yâdına nûş eyleyelüm câm-ı Cem
2. Şöyle nakkâş-ı ezel yazdı güzel nakşuñı kim
Hacletünden utanur çıkmâğa deyrüñ şanemi
3. Sâkiyâ baħr-ı ğamı geçmege çün câm gerek
Kerem it sür geçelümzevraķile baħr-i ğamı
4. Ey göñül çünki şanem hüsni gibi 'ömri geçer
Bize Cem câmı gerek neyleyelüm mülk-i Cemi
5. Düşde ta'lim kılur Çâkeri hâfız saña çün
Ne 'aceb şi'rile başsañ şu'arâ-yı 'Acem

141b

--- / --- / --- / ---
Feilâtûn/ Feilâtûn/ Feilâtûn/ Feilûn

104

1. Şeb-renk saçuñ göñlümi sevdāya düşürdi
Raħm eyle elim tut ki beni pāye düşürdi
2. 'Aynumda boyuñ 'aksini kim görse şanur kim
Bir serv-i sehi sāye-i deryāya düşürdi
3. Şirīnile telh oldı cihan 'iş anuñiçün
Göñlüm beni yār ü mey ü şahbāya düşürdi
4. Rāy itdi göñül rā kaşı mihrābına tapmak
Minnet Haḳadur kim beni bu rā ya düşürdi
5. Zülfüñle güzel Çākeri gördükde didi kim
Bunlar beni sevdāyile ğavġāya düşürdi

--- / . - - - / - - - - / . - - -
Mefülü/ Mefāilü/ Mefāilü / Feülün

105

1. Sāki mey şun ki geçer 'ömr gül-eyyāmı daħi
Mest olub unudalum fikr-i ser-encāmı daħi
2. Ğam eger bize hücüm eylerise ceng idelüm
Sāki hāzırlanalum şun bir iki cāmı daħi
3. Öpmese şeyh dirilen elini 'aşık olan
Leb-i sāġar öpeler la'l-i dilāramı daħi
4. Göñlümi benden alan ālile mestāne gözi
Korkaram bir gün alur şabrı var āhı daħi
5. Çākeri varsa 'Acem mülküne iş bu ğazelüñ
Āferin anca olur şi'r diye Cāmı daħi

. . . - / . . . - / . . . - / . . . -
Feilātün/ Feilātün/ Feilātün/ Feilün

106

1. Kadr-i hüsnüñ dide bilür ey peri
Bes nazar ehli bilür her cevheri
2. Düşeli la'lüñ hayâli dîdeme
Hün-ı dilden tıldı çeşmüm sâgarı
3. Seyl-i eşküm gönlüne kâr itmedi
Seyl gerçi kim yuvalar taşları
4. El şunar la'lîne zülfi dîvdür
Kim Süleymândan çeker engüşteri
5. Şâh-ı lütfundan ne egşilür dese
Yañılıb bir gün ki neyler Çâkeri

142a

— . — . — / — . — . — / — . — . —
Fâilâtün/ Fâilâtün/ Fâilün

107

1. Kâmet-i yârî koyub tûbâ diler gör zâhidi
Toğru yoldan yürüdi ol egri fikr-i fâsidi
2. Küfr-i zülfüñ 'arz iderse ol bût-i tersâ-beçe
Ehl-i zünnâr ü çelipâ ide biñ biñ sâcidi
3. Zâhid-'âmîi ko takvî vü zühd itsün taleb
Rind-i hâş ol sen müdâm itse şarâb ü şâhidi
4. Da'va-yı 'iş itsün ol kimse ki meclisde müdâm
Çeng ü ney gibi ola yanında her dem şâhidi
5. Çâkerî lâf-ı ibâdet urma kim çeşm-i şanem
Bir nazarda yoldan ilter şad hezârân zâhidi

— . — . — / — . — . — / — . — . — / — . — . —
Fâilâtün/ Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün

1. Getür sāki ol şeb çerağ-ı muğānı
Bugün bulmuşiken ecelden amānı
2. Lebi yādına didi bir dem ider nūş
Zücāc-ı kadehden (getür) mey-i erguvānı
3. Göñül gam yeme vü mey-i şāf nūş it
Ki oldur çü sermāye-i şād mānı
4. Tabībā devā itme dāgiyle baña
Ki şad dāğ vardur cigerde nihānı
5. Neden şayamam dir 'aceb Çākerī yār
Ki pürdür lebi şekeründen dehānı

. _ _ / . _ _ / . _ _ / . _ _
Feülün/ Feülün/ Feülün/ Feülün

1. Ruḥunda serkeşi kim görse zülf-i dildārı
Bu genci dir nice hıfz eylemiş gör ol yārı
2. Yüzünde bülbul-i dil 'aks-i sünbülünü göröb
Fiğān iderse nola tutdı zāğ-ı gülzārı
3. İ gözi dil ü cānda ne bulduysa aldı
Kişi ki mestile hem-dem ola keder-vārı
4. Kalem gibi beni ḥalkuñ sözüyle sürse müdām
Terahḥüm eyle kan ağlatma ben dil-fiğārı
5. İki cihānı virür Çākerī izüñ tozına
Metā'ı eksige ister belī ḥarīdārı

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _
Mefailün/ Feilātün/ Mefailün/ Feilün

110

1. Hoş yâr-ı vefâ-dâr idi 'ömr bulsa beğâsı 142b
Eyveh ki şanem hüsni gibi oldu beğâsı
2. 'Ömrüñ ulu bünyâdına zinhâr tayanma
Kim süst durur 'ömr evin resm ü esâsı
3. Bülbül gül-i ter karşusuna çağırub ider
Aldanma ki mevt onda durur 'ömr binâsı
4. Ey nice selâtin-i cihân üstüne şubhuñ
Döküldi gözi nûrı vü çâk oldu yakâsı
5. Şehbâz -ı felek başımız üzre ki urur çarh
Kapsa ne 'aceb kim daği yok gayri gıdâsı
6. Anca daği sultân ü gedâ üstüne gerdün
Devr ide ki olmaya anuñ hadd ü kıyâsı
7. 'Âlem nice kez âdemile tıldı boşaldı
Derdâ ki bize daği irer mevt belâsı
8. Dünyâya beni cife dedi şeyhi neden dir
Hoş menzilidi dehr denilmişse fenâsı
9. Mezmûm degilimişse cihân bende deridim
Hoş mesken idi mülk-i cihân olsa beğâsı
10. Zâhid gibi gel Çâkeri gerçek 'amel eyle
Çünküñ 'amel-i şâlih imiş yâr nızâsı

— . . / . — . . / . — . . / . — .
Mefûlû/ Mefâilû/ Mefâilû /Feûlûn

111

1. Yârdan beni çarh ayırdı
Veh ki zulmini hadden aşurdu
2. Yüz virüb gayre zülfi gibi dirig
Beni odlâre yakdı yandurdu
3. Geçdi dilden karar kalmadı vây
Gamzesi tiri kılıfa girdi

4. Her ki mihrâb kaşların gördi
 عجلوا بالصلاة çağurdu
 5. Yaraşur şî'r-i Çâkerî ki şehâ
 Şu'arânuñ müdâm ola virdi

... / ... / ... /

Feilâtün/Mefâilün/Feilün

112

1. Ey yüzi behişt-i 'adn virdi
 'Aşkun beni ki harâbe virdi
 2. Vey sîm beden siyâh gîsû 143a
 Kahruñla kara saçum ağardı
 3. Başumda saçum ağarduğınca
 Ey vây gönül dağı karardı
 4. Ey nice siyâhı kıldı kâfûr
 Devrân-ı sipihr-i lâciverdi
 5. Hammâl-ı zemâne 'ömr-i rahtın .
 Gâfil ne yetürsün uş götürdi
 6. Şâh-ı gül egildi bād elinden
 Nergis yere çaldı tâc-ı zerdi
 7. Dirlər nola Çâkerî dilüñde
 Ne olsa gerek nigâr derdi

... / ... / ...

Mefülü Mefâilün /Feülün

113

1. Ey boyu tûbâ yüzi mäh 'Alî
Vey güzeller içinde şâh 'Alî
2. Gel senüñle bu gice cām içelüm
Tâ bilür nice şubh-gâh 'Alî
3. Seni sevmek günâhdur dirseñ
Çokdur bende ol günâh 'Alî
4. Ölücek kabrime eger gelesin
Diye kabrim türâbı âh 'Alî
5. Çâkerî saña 'âşık olduğına
Âh ü vâhım yeter güvâh 'Alî

... / ... / ...
Feilâtün/ Mefâilün/ Feilün

114

1. Mäh-ı tábânı yüzi şekkeri güftârı şıdı
Lebleri la'li saçı nâfe-i tâtârı şıdı
2. Sevinür cân başuma tîğ uraldan nitekim
Kays şâd oldu kaçan cāmını dildâr şıdı
3. Beni öldürmege ikrârile şâd itmişiken
Döndi inkârile gam-gın idüb ikrârı şıdı
4. Şansa bir cām güzelden dil-i 'uşşâk ne tañ
'Andelibüb dilini şahid-i bâzârı şıdı
5. Zülfünü sır gibi sır Çâkeri göñlüni nigâr
Âh kim dilberümüz hokka-i esrârı şıdı

... / ... / ... / ...
Feilâtün/ Feilâtün/ Feilâtün/ Feilün

115

1. Bahār eyyāmıdır şun sākiyā mey 143b
Ki dilden mey kılur ğam nāmesin tayy
2. Muġānuñ zikri hayr olsun ki zirā
Demiş ğam zehrine tiryākdür mey
3. Yaķasın çāk idüb gül bülbul ider
Kanı destānile Keyhüsrev ü Key
4. Şeh-i gül-rûdur sāki getür cām
Hücûm itmezden evvel Behmen ü Dey
5. Görüb bülbul gülün geldüğün eydür
Ne mey nüş idecek vakt oldu ey¹
6. Lebûñ kândinden ayru düşdi beñzer
K'okur hālet -i 'aşkı āhile ney
7. Du'ā kıl Çākerī şeh Bayezide
Şahāvetde ki oldur Hatem-i tayy

--- / --- / ---
Mefāilün/ Mefāilün/ Feülün

116

1. Göñlüm çekerse 'aşk meyinden melāmeti
Ne ğam ki cennet ehlinün oldur 'alāmeti
2. Ğamdan halāş olam dirisen bāde nüş kıl
Künc-i sa'ādet isteriseñ kıl kanā'ati
3. Ey Hür her ki yaşdana kūyuñ türābını
Gözine düşde görine firdevs cenneti
4. Cevrin ziyāde isteriseñ şükr kıl müdām
Kim Hāk bilür ziyāde kılur şükr ü ni'meti
5. Sāki piyāle şar kefeninde ki Çākeri
Maşşer gününde tuymaya hevl kıyāmeti

--- / --- / ---
Mefülü/ Fāilātü / Mefāilü / Fāilün

¹ Vezin gereği bir hece eksik gelmektedir.

117

1. Ne gökçekdür güzel ruhsarı oñ hey
Ne şirindür şeker güftarı oñ hey
2. Rakıbiñsüz seni kim görse ider
Ne hoş olur gül-i bî-hânı oñ hey
3. Ne tûbâ boyuñ ey (kad)¹ muntehâ yâr
Ne hurremdür yüzüñ gülzârı oñ hey
4. Düşümde şöyle didi şeyh Şan'ân
Na hoşdur şol şanem ruhsarı oñ hey
5. Yer ü gök ehlinüñ derdi budur kim
Ne cândur Çâkerî dildârı oñ hey

--- / . --- / . ---
Mefâilün/ Mefâilün/ Feülün

118

1. Cigerden inleyüb dir 'üdile ney
Cihân bizden tehî kalsa gerek vâý
2. Hüdâvendâ ecel gelmezden öñdîn
Bu gafilit mestliginden sen bizi âý
3. Dilâ kûyın temennâ kıldıguñçün
Saña firdevs olsun mesken ü cây
4. Yine bir mehlîkâ sevdi gönül kim
Güneş gibi yüzidür 'âlem-ârây
5. Lebinden Çâkerî bir bûse ister
Eger hâşıl ola ne hoş durur hây
6. Dile düşdüm dilümden âh ü feryâd
Dile uyub ne dirdüm vâý beni vâý

144a

--- / . --- / . ---
Mefâilün / Mefâilün/ Feülün

¹ . Anlam ve vezin gereği eklenmiştir.

119

1. Ey saçı kara bahtumuñ sebebi
Zülfî eyvân-ı 'ömrümün tınabı
2. Şâm-ı zülfün hayaliyle şabâ
Çîn seherden turur girer 'Arabi
3. Zülfî gönlüm çeker göñül derdin
Her kişi çekdügin bilür Çelebi
4. Kane döndi yaşum akar tırmaz
Geleli gözime hayâl-i lebi
5. Lebi yâdına Çâkeri her dem
Nüş-ı cân olsun iç mey-i 'inebi
6. Cürmiçün havf itme kim didi Hâk
Sabaķat rahmeti 'Alî ğazabı

... / ... / ...
Feilâtün/ Feilâtün/ Feilün

120

1. Kankı 'âşık kim seve sen dilberi
Rahata git miñnete dir gel berü
2. Hâk-ı pâyun bulsam ey cân gözlerüm
Müflis olan bulsa gözleri gevheri
3. Bir perî sevdüm beşer şüretlü kim
Reşk ider la'line cennet kevşeri
4. Meyden özge yok durur def'-i melâl
Lâle gibi koma elden sâĝarı
5. Kanlu başımı yol üzre gören dir
İş bu yoldan geçdi beñzer Çâkeri

144b

... / ... / ...
Failâtün/ Failâtün/ Fâilün

121

1. Koşudan lâle zeyn itdi zemîni
Ele al sende sâķi câm-ı Çini
2. Bekâsın olduğın bildi mi lâle
Ki yakmış âteş-i firķat içini
3. Şarâb ol dem olur ey şûfi şâfi
Ki şişeyle çıkara erba'îni
4. Hüdâ ol hırķadan bîñ kere bîzâr
Ki bütten tolmuş ola âstîni
5. Mürüvvet gerçi nâm-ı bî-nişândur
Niyâza başla görsün nâzenîni
6. İşidelden lebûñ vaşfını zenbûr
Dehânından birağur engübîni
7. Kime dil virdi miskîn Çâkerî kim
Uyutmaz halkı feryâd ü enîni

. . . . / /
Mefâilün/ Mefâilün /Feülün

122

1. Ay ü günden rûşeniken gün yüzi
Kankı göz süzdür diyen tair yıldızı
2. Şâhimuñ yüzine zâhid bakma kim
Zühdüñi yağma kılur şehlâ gözi
3. Göre nergis dîde-i insân gibi
Gözine girse ayaĖınuñ tozu
4. Ben nice vaşf eylemem şol yârî kim
Cân-ı şîrinden dahî yegdür özi
5. Ağzı vaşfın Çâkerî uzatma kim
'Âķil olan muhtaşar kılur sözi

. . . . / /
Fâilâtün/ Fâilâtün / Fâilün

123

1. Sâkiyâ sāgar-ı şarâb kanı
Vaqt-i şubh oldu âfitâb kanı
2. Ğam ğamâmı cihân yüzün tutdı
Mihr-i ruhsârıma niķâb kanı
3. Vâ'izüñ pendî derd-i ser virdi
Şişe-i bâdeden gülâb kanı

. _ _ / . _ . _ / . . .

Feilâtün/ Mefâilün/ Feilün

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

(METİNLERİN GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE ÇEVİRİSİ)

KASİDELER

1

1. Ya Hûda sen alemin ilahısın. Her kul senden rahmet umar.
2. Peygamberler ki orada aciz kalacaktır, ben günahkara lütfun ile rahmet et.
3. Rahmetinden zerre kadar baş yapsan, herkesin suçuna hemen yeterlidir.
4. Bana yardımcı olmazsan, eyvah bana ,o zaman toprağa ayaktan düşerim.
5. Ya Rab sen son nefeste koru beni ki dilimden bir hata gelmesin.
6. O olmazsa yer ve gök olmazdı dedin. Muhammet hürmeti için (bana acı).
7. Vefa köşesi, din ve dünya hocası, alemin nuru aleme rahmet olandır.
8. Mirac sahibi kainatın baş veziridir. Erenlerin, azizlerin kılavuzudur.
9. Doğru yolun güneşi ve sağlam bilgi denizi, ayıplar örten ve kılavuz imam.
10. Yani horoz vaktiyle bekler diye, yakut tacı ona bağışladık.
11. Ben seni çalışan eylerim çünkü Tanrı, "İnsan ancak çalıştığına erişir. İnsana çalışmasından başka bir şey yoktur." dedi .
12. Mustafa'nın dört sevgilisi, doğruluk ve saflık kabesinin dört direğidir.
13. Ebu Bekir, dinin ulusudur. Çünkü o cömertliğin süsüdür.
14. Halifelerden birisi , Hz. Ömer; Hakkın gölgesi, karanlık Bedr, adalet ve dinin güneşidir.
15. Biri, Hz. Osman; peygamberin damadı, yumuşaklık ve olgunluk madeni ve takva denizidir.
16. Biri erenlerin övücü ve put kıranıdır ki onun şanında "Hel Eta" suresi indi.
17. Mü'minlere kevser içkisini sunandır. Mustafa'nın amca oğlu, Tanrı'nın aslanıdır.
18. Mustafa'nın soyuna uyanlara daima rahmetinden rahmet eyle .
19. Çünkü rahmetimden ümit kesmeyin dedin. ben de asla yalvarışımı kesmem.
20. Hangi dilenci ki kapından merhamet umar. Onu ne kapıcın red eder, ne de rahmet sarayının sorumlusu.
21. Eğer Mustafa orada şefaet eden olursa Çakeri günahından dolayı burada gam yemez.

2.

1. İlahi Çakeri'ye rahmet eyle, kıyamette makamını cennet eyle.
2. Günahım çokdur hesaba gelmez. Azabı hak ettiğimi görürüm.
3. Ey kerem sahibi kefeni boynuma takıp, sana geldim. Rahmet eyle çok bunaldım.
4. İlahi senden ümidimi kesmem dersen günahı afv edersin.
5. Sineği bile koruyansın, öküze yer verdin. Ay senin güneşinle gökte parlak oldu.
6. Dumandan yeşil gökyüzü yaparsın. Çimenden şehla göz yaparsın.
7. Gökyüzü kubbesini sen dönen yaptın. Güneşi bütün çevresindekilerle hareketini sen sağladın.
8. Sabah vakti güneşinle ortalığı uğurlu kıldı. Çünkü İsa gibi halkı zinde kıldı.
9. Ne güzel kudret, ne güzel cihan sahibinin yaratması ki yakıcı ateşi gülbahçesi yaptı.
10. Halk ismini bilir, izini bilmez. Mekansız varlıkların zamanı yoktur.
11. Yüzünün güneşinden perde gitse, kocamış yedi felek tutuşur.
12. Ben kimim ki o zatın vasıflarını belirteyim. Senin sıfatının Kul Hıva'llah olduğu bilinir.
13. Emrin gelip dudak kıpırdamadığı zaman bana imanı yoldaş eyle ya Rab.
14. Münkir meleği ne zaman soru sorsa, bana senden yardım o zaman gerektir.
15. Kur'an'a emin olanın, Alemlerin Rab'i emanet sahibi olanın hakkı için (bana yardım et).
16. Peygamberlerin başı, miracın delili, mühürsüz şah ve taçsız sultan.
17. Süleyman ki alem padişahı oldu. Süleyman onun askerlerinden bir sipahi oldu.
18. Bilirim ki, ben de ona layık olmak yoktur. Bunun için Çakeri'ye şefaet kıl.
19. Çok dalgalı deniz, sonsuz dudağındır. Senin kulun bir damlayım, sen denize muhtacım.
20. Baştan başa ayağımın denizini görürsün. İyiliğinden yiyecek, damlaya yer olur.
21. Ne diyeyim suçluyum bilirsın, ben de senden şefaet isterim bilirsın.
22. Ya Muhammet ben zavallıyı esirge. Ben değrsizi şefaatten unutma.
23. Tanrı tarafından alemlere rahmet olarak gönderildin. Günahkarların şefaatchisisin, şefaet kıl.

3

1. Ey aşkın gül bahçesinin bülbülü gel söyle. Çünkü senin gönlün aşk sırrının mahzenidir.

2. Söyle ki felek sürekli aman vermez. Çünkü her gizliyi bilir, onu açığa çıkarır.

3. Gül bahçesinde toprak olmayan gül var mı? Kılıfını parçalamayan gül var mı?

4. Ey Süleyman, mühürünü dev aldığı için Cemşid kadehini neyleriz.

5. Dönen felek misafirini öldürür. Muhammet şahının canını aldı mı?

6. Hani onun gibi bir din ulusu! zamanında rüşvet defteri yer bulmadı.

7. Eğer askerin zafer kazanan olsun dersen, rüşvet ehlinin yok edilmiş olması gerekir.

8. Bir vezirin ki hırsın kendini kurtarmaz, hayırlı söze ağzını açmaz.

9. Ey şah Bayezid onun sen dahi oğlusun. Hak Taala ömrünü arttırsın.

10. Gece gündüz din yolunda çalışırsın. Şaşılacak şey ki rüşvete izin verirsın.

11. Dertlerinin zenginliği rüşvete yetmez. Bu da devlete hiç layık iş değildir.

12. Ey güzel isimli rüşveti kesmezsen şöyle bil ki memleket düzen tutmaz.

13. Saltanat nöbetledir, nöbet senin. Rüşveti kesersen devlet senin.

14. Memlekettten götürürsen rüşveti, şüphesiz cenneti görürsün.

15. Çakeri, padişah sözünü tutarsa, rahmeti çok Tanrı rahmet eyler.

4

1. Gül, Süleyman gibi taht üstüne çıktı. Saki mey sun ki bahar mevsimi geldi.

2. Gözünü aç ki birlik nüktesi gelsin. Çünkü gül bahçesi Musa'nın ateşini gösterir.

3. Gönül güneşi isteğini uzun eder. Yani İsa gibi söz eder.

4. Bülbül bu matla'ı güle karşı mest ve hayran olup binlerce kez okurdu.

5. Gül mevsiminde sevgilinin sohbeti hoştur. Rakib olmadan sevgili kavuşması hoştur.

6. Gönüle sevgili hayali geldi "Evde (kainatta) ev sahibinden(Allah'tan) başkası yoktur" dedi.

7. Ey içki sunan güzel içkiden doğan baş ağrısının şarabını getir. Çünkü şarab gönülde gam keder bırakmaz.

8. Aşk sarhoşuyum dudağını sun ki baş ağrısı belası başımızdan gitsin.

9. Can vermekle ayağının tozu ele girse ne güzel' Bu kolay alış veris olur

10. Yüzünü göster can al dedim. dedi ki, sevgili kolay yüzünü gösterir mi ?
11. Aşıkların katlinden vaz geçeyim dersin. Ama şahım sen bu işten sakın (vaz geç).
12. Seni bir kez gören hayran kalır. Sana bakanların vay halinel!
13. Güneş gün yüzünü görmek için gökten nergis gibi altın gözünü açtı.
14. Kumru boyunu övdüğü için, çınar onu el üstünde tutar.
15. Gül, yakuttan nur dolu tabağı sevgilinin ayağına saçmak için tutar.
16. O safları kıran padişah sensin. Şöyle ki senin hançerinden ecel aman diler.
17. Yüzün devletin güneşidir. Dolaşan yıldızlar askerindir.
18. Küfür sahibi savaşmak istese üzerine Muhammet heybeti düşer.
19. Okun ne şaşılacak kuş olur ki ona düşmanın canı sürekli av olur.
20. Keskin başın zırhından çıksa yılanı postundan çıkıyor sanırlar.
21. Sevgilinin boyunun süngüsü nasıl bir ağaçtır ki, düşmanın başı ona yaprak yaprak olmuştur.
22. Senin okunun ucu bir sudur ki, düşmanın boynu ona tekrar tekrar gidilen yol oldu.
23. Senin eziyetinin eli, her sabah feleğin taşına güneş gibi para bırakır.
24. Padişahın sabah akşam, gece gündüz kendisine öğüdü budur.
25. Halka şahsın ,Tanrı'ya kulsun. Kulluk et çünkü o yoktan var etti.
26. Şimdiki zamanda aç gözünü gör ki Nuh tufanından iz var mı?
27. Halk, geleceği mutlu talihi iyi sayılan kişiler nerede derdi.
28. Sen Süleyman yerini iste. Çünkü onca şah o istekte toz oldu.
29. Seni gururlu yapan fani dünya nice şahlardan arta kalmıştır.
30. Saltanat çünkü hasret gibi keder verir. Şarap kadehi ile gül gibi mutlu ol.
31. Çakeri gel padişahın duasını yap. Çünkü bu özelliklere sınır bulunmaz.
32. İnsan gaflet uykusunda oldukça devletinin gözü uyanık olsun.

5

1. Kulak tut perdecı ne söyler işit. Nakkaş gibi nakşa bakıp aldanma.
2. Ey şarkı söyleyen, sesini neşe veren yap. Yine Çakeri şiirine başla.
3. Gam ne zaman zarar verirse, şarkıcının sesine faydalı olur diye duydum.
4. Şarkı söyleyen yine erganun çalsın. Çünkü alçak dünyanın düşüncesi gönülden böylece gider.
5. Düşünce atesinin suyu yine acılsın ki aslan icerse içi yanan olur.

6. Ey içki sunan güzel bahar erdi, bir kadeh sun. Çünkü onun sayesinde gönül mutlu, can ferah olur.

7. Aşk şarabı sun çünkü haram değildir. Aşk şarabı ile mezheb tamam oldu.

8. Onu getir çünkü gönül ferahlığının kimyası odur. Karun hazinesi ile, Nuh'un ömrünü verir.

9. Ey şarkı söyleyen kişi, bahar geldi coş. Çünkü gül bahçesinde bülbüle sessizlik yaraşmaz.

10. Ey içki sunan güzel, o gönül açan kadeh nerede ki ender bulunan biçimi, manalar arttırandır.

11. Reyhan kokulu şaraptan bir kadeh getir. Çünkü onsuz cennet gerekmez.

12. Ey içki sunan güzel, cevher saçan kadeh nerede ki kocamış, onun sayesinde genç olur.

13. Hazmi pek kolay olan şerbetten bir kadeh getir. Çünkü meclis onun sayesinde bahar sevinciyle dolar.

14. Ey içki sunan güzel, o gençleştiren şarap nerede? Çünkü ben kederden dolayı kırılgan zayıf birisiyim.

15. Ey şarkı söyleyen def ve çengini çalmaya başla. Bu güzel öğütlerden başlangıç yap.

16. Sana bir öğüt söyleyeyim dinle. Dünya dikendir, sadece şarabı içen ol.

17. Ey içki sunan, o güzel kokulu şarabın rengi nerede ki, meyhaneci ona kanından renk verir.

18. Ey can yine bir kadeh reyhan kokulu şarap sun ki, ne altın ne gümüş kalsın.

19. Ne zaman ki temel yıkılır. O zaman ne bilgin kalır ne de bilgini tanıyan.

20. Cem can verirken "dünya sarayı bir buğday tanesine değmez" diye ne hoş dedi.

21. Bu viran dünya öyle bir konak yireder ki orada Efrasiyab'ın sarayları kuruldu.

22. Bunca zaman geçti ne yattı, ne hareket etti, ne durdu sadece yandı.

23. Ne oğul kalır, ne gençlik ve külah, ne padişah köşkü, ne taht ve asker kalır.

24. Devir bu şekilde döner, senden yadigar olarak kalması gereken iyi isimdir.

GAZELLER

1

1. Ey yüzü, Tanrı'nın lütfunun aynası olan ve ey saçı, gönül bağı ve dudağı, gönül açıcı olan güzel.
2. Misk kokan benin ilahi güzellik cim'inin noktasıdır. Kırmızı dudağın ah çekenin derdine devadır.
3. Ey Tanrım, aşıkların aşkına ilgisizlik beladır. O beladan sen uzaklaştı.
4. Nergisin dalını rüzgar kaptı aldı. Onun elinden asa kapmanın kolay olduğunu gör.

2

1. Halk senin zamanında cennet ehli gibi rahat oldu. Çünkü yeryüzünde Tanrı'nın dürüst gölgesi sensin.
2. Padişah, "Çakeri bugün sende hazır ne var?" derse, sözü yemini dürüst bir kırık yüz parça gönül var (derim).

3

1. Adn cenneti senin köyünü hatırlatır. Cennet kızları güzelliğini senin güzelliğinden aldığı rivayet edilir.
2. Senin saçın yanağında siyah diye bilinir. Bellidir ki kıyamet boyundur.
3. Sevgili yüzünü uzaktan göstereyim der, yakından gösterse ne iyi.
4. Çin resminde bu mana bulunmaz. Doğrusu şekerde bu tatlılık yoktur.
5. Ey sevgili senin kederin korumasa, ayrılığın Çakeri'yi öldürürdü.

4

1. Güzeller yüzünden binlerce ah çekip feryat ederim.Çünkü birbirinden nice zulüm gördüm.
2. Güzeller aşkına düşmek ne mümkün ki insanı, her biri bin türlü dertli eder.
3. Dikenden nergis ağlar, bülbül, gülen gülün elinden ah çekip feryad eder.
4. Çakeri aşkın kitabın yazdığından beri Ferhat ile Şirin hikayesi okunmaz.

5

1. Ey sevgili, ahımız gibi rakipler senin kapından gitmedi. Yel esmeyince çöp direnmez.
2. Yağmur, gözümün yaşına güzel isim oldu. Lakab gökten iner diye söz vardır.
3. Gönül yürekli yığittir, korunmaz. Yüzünü yan bakışının okundan çevirmez.
4. Yüzünü göstermeye söz vermezdin. Gel inkar etme, kabul imandandır.
5. Çakeri bu beş beyitin Nizami hazinesi gibi senden eser kalsa (ne iyi).

6

1. Senin dudağın yüzünden şekere tatlı demezler. Yüzün güldür, yaban gülü demezler.
2. Her ne kadar eziyete de güzel denmez ama senin eziyetine binlerce aferin olsun.
3. Alem, aşığın sabır duasını yapar. Ancak aşıkların ahını söylemez.
4. Gamından hasta düştüm vay efendi vay ki halin nasıldır, zavallı demezler.
5. Çakeri şunlar ki sözünü okurlar. Hüsrev ile Şirin'in sözünü demezler.

7

1. Sevgilinin hayali onu görende uçar. Ya Rab sevgiliye kavuşma olur mu?
2. Sevgilinin beninin hayali gönlüme geldi, can kuşuna tohum döktü.
3. Sevgilinin ilahi güzelliği bir gözün için ortaya çıkarsa ölürüm.
4. Sevgili kusurlu rakibi red etti. Aferin! Sevgilinin olgunluğu ne hoş
5. Çakeri başka dedikoduyu kov. Çünkü sevgilinin sözü gönüle gelirdi

8

1. Senin baygın gözünün düşüncesi sürekli şamata ve kötülüktedir. Hayır olsun o sarhoş gözün niyeti can ve baştadır.
2. Zahid senin kaşının mihrabına baş eğmese ayıp değil. Gözlerin onun için iki yüzlü zahidin perdesidir.
3. Allah, gönül çeken göz yaşı nakşını çok yazdı. Dünyanın gözü bu nakşı görmedi. Çünkü o sevgilidedir.
4. Behram'ın avcılığını kenara bırak. Şimdi Cem'in kadehini getir. Çünkü içme zamanıdır, gönül kadehtedir.
5. Çakeri , sözlerimin yakıcılığından kalem yanar. Kalemde söz yok belki ateş defterdedir.

9

1. Ey içki sunan güzel, o kadehi sun ki keyfi artırır. Bir keramet verir, olgunluk artırır.
2. Belinin ve ağzının işaretini söyleyen hemen yok yere dedikoduyu artırır.
3. Senin dudağının düşüncesi şiirimi hayal edilen yapar. Kişinin sözünü çok hayal artırır.
4. Rüzgar saçını sürekli dağıtır. Aşığın gönlüne gücenme artırır.
5. Çakeri saçın sözünü anma, kov. O uzun hikayedir, sıkıntı artırır.

10

1. Şarkıcı, coş namelerin vaktidir. Derdin olmadığı gönül açıklığı devridir.
2. Dünyanın dirliği şarabın sevilmiş olmasındandır. Fırsatı geçirme sonu ne zamandır.
3. Allah, bütün suçluları bağışlasa ne olur? Çünkü Allah'ın affı, hazinesini azaltmaz.
4. Ağzında senin saçının ucunu gören der ki; yazık ömrün sonu yokluktur.
5. Gönül elif boyuyla ağzının mimini görse, ben hastaya ilaçtır der.
6. Yanan aşıkların baş askeri benim. Baş üstünde ahımın ateşi bayraktır.

7. Her ne kadar sevgiliye faydalı bir hizmetim olmasa da gam değil, çünkü kerem sahibinin işi lütuftur.

8. Ey sevgili, Çakeri'nin gözü, senin kaşının nun'unu, ağzının mim'ini gördüğünden beri nemlidir.

11

1. Senin kara saçına bağlandığından beri can ile gönülde rahatlık kalmadı.

2. Ey gonca dudaklı, gül yüzünü hatırlayıp gönül bülbülü yüz bin kez feryad eder.

3. Senin yüzünün hazinesini korumak için yılan saçın yine dağıldı.

4. Ben göz yaşına gözde yer yaptım. Fakat hem o sırrımı açıklamadım.

5. Çakeri sözde olgunluğu bul. Ömür gidip sözün yadigar kalır.

12

1. Senin ağzının sırrını kim sorsa kanlı gözün can alır. Dostum yazık değil mi? Niçin yere kan döker?

2. Ey tatlı ağızlı senin sümbül saçını hatırlayıp ağlasam, toprak üstünde olan gül renkli yaşımın sebzesi, reyhan gibi yapar.

3. Saçının hayali gönül şehrini yıksa şaşılır mı? Ejderha nerede olsa o mülkü viran eder.

4. Ey sevgili, bir an seni görmezsem çare olarak senin çenenin kederi, dünyanın malını can ve gönüle zindan eder.

5. Ey sevgili, Çakeri dağınık saçına dolaştığı için, keder sazını sürekli ney gibi inleyen yapar.

13

1. O kanlı gözün daima gönül ve canı amaçlar. Aşıklarının kanını her yana akıtır.

2. Ey içki sunan güzel bu ne çehrel Baygın gözün bir gün beni sarhoş edip, dünyanın rezili yapar.

3. Yan bakışın bir kez ağzının sırrını sordu diye ben aşığı hedefledi. Gör ki yok yere kan akıtır.

4. Ey sevgili, bela meclisi içinde benim olduğumu bilirsin. Çünkü senin aşkın her kimi çiğnese düşüp feryad eder.

5. Ey Çakeri göz yaşını sürekli akıtma. Çünkü o aşıkların sırrını halk içinde açıklar.

14

1. Yazık ki, sakalımın kılı beyaz ve işim günahtadır. Ya Rab mahşerde rahmet eyle yüzüm karadır.

2. Sen bir cömertlik sahibisin ki bağışın hesaba gelmez. Ben dahi bir alçağım işim gücüm iki yüzlülüktür.

3. Doğruluk mumuyla, gönül gözünü aydınlat. O unutkanlık içinde kalmış nirsuz ve ışıksızdır.

4. Ya Rab ben (zavallı ?) ve sessizi mahrum kılma. O gün ki lütfunun kanı suçlulara çağrıdır.

5. Zavallı Çakeri'nin bütün günahını bağışla. Çünkü o sen merhamet padişahına muhtaç bir kuldur.

15

1. Ne bakış sahibi ki onun bakanı yoktur. Mum ve devletin ışığı yoktur.

2. Sensiz cenneti ve hizmetçileri ne yaparlar. Çünkü orada sana benzer bir güzel yoktur.

3. Ey gönül, rakip için sevgiliyi terk etme. Arısı olmayan bal var mıdır?

4. o Hüsrev Şirin'in canını göremez Çünkü onun yanında Şavur'u yoktur.

5. Süleyman'ın binlerce kulu var. Benim gibi nükteci bir karıncası yoktur.

16

1. Ey gönül, kimin ki sevgilisi yok. O da benim gibi perişandır. Çünkü canı yoktur.
2. Gönül o sevgilinin yüzünü aya benzetir. Misk saçan saçının kıvrımı yoktur.
3. Gönül senin kederinden ne zaman can kurtarır şöyle ki keder denizinin sonu yoktur.
4. Gönülde mutluluk bir an durmaz. Gama sevgili ol. Çünkü onun ayrılığı yoktur.
5. Çakeri derdinle (dolu) olsa şaşılır mı? Çünkü aşık derdinin dermanı yoktur.

17

1. Onun ki Muhammet gibi peygamberi var. İki dünya sultanı oldu şadettli önderi var.
2. Her kul o şahın soyunu kabul eyledi. Sevgilinin yanağının beni gibi cennette yeri var.
3. Gülüş ile hırsız gibi can verse yeridir. Çünkü senden ona iyilik yapan gözün bakışı var.
4. Dünyanın sultanı gibi dünyaya gönül verme. Çünkü Allah; dünyayı sevenin zararı var dedi .
5. Çakeri feleğin devri gönlünce dönerse aldanma sakın. Çünkü nice bir türlü kötülüğü var.

18

1. Ey lale yanak, senin sarhoş gözünü bilirim. Beni sonuçta dünyanın rezili eder.
2. Ey gonce ağız beni sabah anmazsan şaşılmaz. Benim gibi her yerde binlerce bülbülün var.
3. O uzun boyunu ne zaman görüp ağlasam, göz yaşımın damladığı yerlerde servi ve çınar yetişir.
4. Gözden önce kirpiğin izine yüzünü sürdüğü için sonunda, bu ikisinin arasına toz girdi.
5. Ey sevgili, Çakeri sac ve yanağından uzak olalı, gece gündüz inler.

19

1. Nakşedilen duvar gibi sanki canı yoktur. Herkesin yanında yürüyen servisi yoktur.
2. Sen sevgiliye boyunu eşit demek için çimende değil, Tuba'nın servinin bile canı olmaz.
3. Lale devridir. Bak saz seni meclise okur. Gel yaşlının öğüdünü dinle ki onun zararı yoktur.
4. Gül bahçesinde tırmalanmaktan kurtulmuş bir tane gül yoktur. O serviye ne yapayım ki hiç bir zaman sonbaharı yoktur.
5. Çakeri sen olgunluk şiirinden el çek sultan bağışı ona yapar. Çünkü onun zararı yoktur.

20

1. Aşk gamı ile her kim ki mutlu değilse onun üzüntülü olmadığı günü yoktur.
2. Sevgilinin günahını melek yazmış. O zaman anladım ki insan değilmiş.
3. Gözüm eğer senden ayrı değilse, yaşı kov, akıtsın. Gözüm nem değildir.
4. Beni kavuşmayla mutlu etmezsen ne var? Sevgilinin ayrılığından kederim az değildir.
5. Çakeri, aşk ile toprak olmayan o sevgi yerine mahrem değildir.

21

1. Sevgili eğer gam kadehi sunarsa dert değildir. Çünkü keder ehline bağışı da az değildir.
2. Ey huri! Kevser, dudağını şöyle kiskandı derler. Çünkü cennette gözünün yaşı olmadığı bir an yoktur.
3. Alçak feleksin. Güneş aya ısı verince onun sevgisini az görme. Çünkü kahr az veya çok olmaz.
4. İnsanda istenen biçim değil manadır. Çünkü arzulanan şaraptır, Cem kadehi değildir.

5. Ey sevgili Çakeri'nin düştüğünü görürsen ayıplama, zavallı sarhoş sabit adım degildir.

22

1. Şu sevgilisiz put ile kim tanıdık olur. Vah ki o garip benim gibi tutkun olur.
2. Leyla gibi olan saçının isteğine düşme derse, neden Mecnun gibi dağlara rüzgar düşer?
3. Başımda aşk derdi, baş ağrısı belası var. Ya sevgilinin kavuşması ya sakinin şarabı ilaç olur.
4. Aşk ehlinin defterinde bu yazı yazılıdır : Her kim ki şarap içse gamı kurtuluşa yol açar.
5. Çakeri sevgilinin ayrılığına vah etme, sabır et, takdire bırak. Çünkü sana razı olmak düşer.

23

1. Şu ki eziyet eli ile boyunu yay eder. Her nakış bela okuna, can ve gönülü nişan eder.
2. Göz yaşı, sırrı açıklar diye bakışını kaçırdı. Göz yaşımı acıyıp, bir gün orada kan eder diye korkarım.
3. Sonsuz hayatın zevkini geçici dünyada bulur. O can arttıran dudağı için can alır.
4. Saçına elleyen ömür mayasını perişan eder. Dudağına diş bileyen göz göre göre canı yok eder.
5. Ey sevgili, Çakeri'nin Yusuf'u senin aşkının sazına düşeli, gam meclisinde sürekli ney gibi feryat eder.

24

1. Her ne kadar aşksız kişi insandır. Dış gövdesi yapılıdır ama yıkık şehir gibidir.
2. Bülbül gibi feryat etsem ne olur? Gül yüzün ilkbaharı şendir.
3. Alem sana nasıl itaat eden olmasın. Ağzın Süleyman'ın mühürüdür.

4. Zahidin fikri, bollukta yaşayış ve cennettir. Ben zavallının ise sevgiliye kavuşma isteğidir.

5. Çakeri iki dünyanın nimetine doymuştur. Çünkü aşka misafirdir.

25

1. Sevgilinin dudağı, hayat kaynağıdır. Cana hayat suyunun can vermesi gibidir.
2. Düşte gül yüzünü görmüşe benzer. Çünkü gül bahçesi içinde gülendir.
3. Güzelliğinin ayı olgunluğuna ermez. Onda dahi görünen eksiktir.
4. Ağzı gonca, gözü nergistir. Sevgilinin yanağı gül bahçesidir.
5. Çakeri gönül ve bedenden Mustafa'ya ümmet ol. Çünkü devrin mühürüdür.

26

1. Ey içki sunan güzel, Cem'in kadehini sun. dünya geçicidir. Çünkü her kim sürekli içerse sonsuz hayata erer.

2. Gururlu olup sakın feleğin oyununa inanma. Ona aldanma çünkü onun ne oyunlar ortaya koyduğunu kim bilebilir.

3. Bülbül çimende inlese şaşılır mı? Gözüme karşı göz göre göre gül rüzgara gider.

4. Gözlerimde dudağının şekerinin hayali mi var? Çünkü ne zaman baksam sinek uçar.

5. Çakeri, bela saçının kemendine sabret. Öyle ki yan bakışının oku gibi o da gelir geçer.

27

1. Ey içki sunan güzel, şarap getir. Çünkü eğri giden felek, gece ve gündüz canımıza ecel ısmarlar.

2. Dünya fanilikle suçlanır, sen bakilik için çalış. Çünkü bugün feleğin eziyetinden elinde fırsat var.

3. Ne Hızır'ın ömrü ne İskender'in mülkü kalacak, aman sakın aldanıp dünyaya gönül verme.

4. Leyla'nın saçından kurtulanlar eğer yanağını görseydi, papaz kuşağı bağlanıp, puta tapan olurlardı.

5. Göz bana mahşerde düşman olursa buna şaşılır mı? Çünkü her gece ben o zavallıyı uyanık tutarım.

6. Bugün feleğin öğretmeni Sühani'dir. Çakeri ustalık gösterse bunda şaşılacak ne var?

28

1. Şu ki sevgiliden ayrı kaldı.(O zaman) bil ki cansız kuru kaldı.
2. Göz ve can onun ilahi güzelliğini okumada her biri bir nimete isteklidir.
3. Dudak bağışı söz konusu olunca, gönül elden gitti. Yani o da bir kayıp kimse oldu.
4. Gönül sevgilinin ağzını iste. Yazık ki yok olan bir şeye isteklidir.
5. Çakeri bugün devrinde şiiriyle Edirne'den İstanbul'a kadar üstün olandır.

29

1. Gonca, bahar mevsimi ile hoştur. Yani şarap, sevgili ile hoştur.
2. Gölge gibi yanında sürünelim. Yürüyüş, sen padişah ile hoştur.
3. Aşıkların kanın her zaman akıt. Çünkü yeryüzü lale bahçesi ile hoştur.
4. Ferhad can verirken;"hasta gönül sevgili derdi ile hoştur" diye ne güzel demiş.
5. Çakeri, ağız özelliklerini belirtelim. Çünkü söz kısa olunca hoştur.

30

1. Ey saba rüzgarı, eğer sevgilinin tarafına sefer edersen, zavallı aşığın ayrılık ile neler çektiğini anlat.

2. Ey servi, çöpten ayakların, çimenlikte, sen servinin yüce boyuna eşit diye nasıl söylenirsin.

3. Eğer aşıkların gözüne armağan olarak sürme iletir dersen, rüzgar başsız ayaksız eser gider.

4. Gerçekten boyuna servi diyen doğru demiş. Yeni ay dahi kaşına tek eğri ay demiş.

5. Çakeri köyüne her zaman göz yaşı ile varır. Aşğın ki nereye gitse yüzünün suyuyla varır.

31

1. Ey sabah vakti haber getiren rüzgar! Sevgilinin ayağının uğurundan haber var mı?
2. İçki sunan güzel , oruç gitti. Saf kadehi buraya getir. Çünkü gül devridir geçer.
3. O peri yüzlünün dudağı anısına, bir kadeh sun ki kevser onu kıskansın.
4. Rind ile sufi merhamet umsa ne olur? Tanrı'nın iyiliği, hem üst hem alt tabakayadır.
5. Çakeri gönlünü o güzele verdi. Baba öğüdünün ona yararı olmadı.

32

1. İçki sunan güzel kadehi getir. Çünkü lale devridir. Çalgıcı söylemeye başla ki bu cana gıdadır.
2. Dudağının zamanında ciğer kanını sürekli içer. Eğer benim gibi bir (tane daha) bulunursa (o da) kadehtir.
3. Sevgilinin gözü, benini tane yapıp gönül kuşunu avlamak için yay ve ok ile durmuş, sürekli üstüne gönderir.
4. Ey aşk iklimine istekli olan kişi, gel oku. Çünkü aşkta bu şiir ilmi hoş mektuptur.
5. Çakeri, sana kavuşma sırasında tatlı dudağının sözünü, söz ehli bilir ki bu ne tatlı sözdür.

33

1. Onlar ki toprağa baksa kimya yapar. İzinin tozunu gözlerine sürme yapar.
2. Ey sevgili, gönül ve can kavuşmanı umdukça, gözün kaşınla acaba neden eziyet ve sıkıntı sözü verir.
3. Aşkın yolunda her kim benim gibi can verse canından olunca, yaratılanlar dua eder.
4. Onlar ki senin kavuşma bayramına oruçlu oldu.(Onlara) ayrılık gecesinde ah ile derdin gıda olur.
5. Sevgilim her kim; "Çakeri sevgiliden vaz geçti derse inanma, gerçek değil iftira eder .

34

1. Ağzından söz hoş olur. Çünkü söz şekerden açılır. Can papağanının gönlü bu haberden dolayı açılır.
2. Biz kapı gibi eşiğine çok yüz sürelim. Sonunda bize konu bu dertten açılır.
3. Gül iç açıcı zevk ve sefa zamanının şarabıdır. Acaba padişah düşte yüzünü mü gördü ki erkenden uyanır?
4. Sevgili tenimin sarılığını ne zaman görse güler. İnemeye isteği var onun için yüzü altından açılır.
5. Din derdine nasıl çare bulursun, Çakeri'sin (kulsun). Çünkü kaderin bunda dahi seferden açılır.

35

1. Gül, sevgilinin yanağı olmadan hoş değildir. İçkisiz, bahar hoş değildir.
2. Çimenin etrafı, bostan gibi yıldız parlaklığı gerektirir. Lalesiz yanak, hoş olmaz.
3. Tatlı dudaklı ve güzel boylu sevgili, öpmeden, kucaklamadan hoş değildir.
4. Gönlünde ayva tüylerinin hayalini kurma. Çünkü gönülde toz hoş olmaz.
5. Bade sun. Öyle ki Çakeri'nin gönlü, sevgilinin sohbeti olmadan hoş olmaz.

36

1. Dünyada gerçi Mani nakşı vardır. Sana özenmeye ne canı vardır.
2. Boyunun elifi'ini kaşının nun'unu gören, ocana güzel derler çünkü cazibesi vardır.
3. Ey sevgili eziyeti sınırdan taşıрма. Şöyle ki bütün nesnelerin oranı vardır.
4. Gül nice bülbülleri kurban etti. Henüz elinde bülbül kanı vardır.
5. Sevgilim Çakeri'ye çok eziyet etme. Çünkü il ıssız değil, sultanı vardır.

37

1. Dünyanın yüzü gül bahçesi ile şen olacaktır. Gamsız olanlar (aşık olmayanlar) ise o zaman pişman olacaklar.
2. Sufi ben günah işlemişim haber ver. Mahşerde Tanrı'nın merhameti kime olacaktır.
3. Hangi müneccim ; "Allah bilir senin kısmetin, güzel iline Han olmaktadır" der.
4. Sevgilinin yüzünün hasreti ile can verirsem, kabrimde benim yoldaşım iman olacaktır.
5. Çakeri kabrine gelirsen, iyilik iste. Çünkü onun kabri rindlerin ziyaret yeri olacaktır.

38

1. Ömrün artmasından amaç; sevgilimin benimle beraber oturan olmasıdır.
2. Gözüm baktıkça servi boyunu görür. Sürekli, aşığın gözü, herşeyin doğrusunu görendir.
3. O sevgili gül harmanı gibi oturmuş, Süreyya harmanında dökülenleri toplayandır.
4. Sarayından meğer mürekkep çıkmış. Çünkü etraf en yüce cennetin çimenliğidir.
5. Çakeri genelde inci dişinin niteliğini mi yazmış ki, şiiri kıymetli incidir.

39

1. Ne parlak yüzlü ki şarap içer derler. Eğer huri ise gün veren derler.
2. Şarap cimriyi cömert yapar. Varını ya tanıdığa ya yabancıya verir derler.
3. Dürüst padişah eziyet tahtına oturmaz. Çünkü şarap, ülke ve tacını verir derler.
4. Bahçeye giren şu sultanmış ki, kötü isim istemez derler.
5. Çakeri bu beyitlerinden dolayı halk, yüce cennete girersin der.

40

1. Ey içki sunan güzel, şarabı bu gamlıya ver. Ey çalgıcı, nağmeyi feleğin kubbesine ver.
2. Ey sabah yeli, sevgilinin köyüne uğrayınca cömertlik yap. Ayağının toprağının tozu nemli göze ulaşır.
3. Saçının yılanı, gönlü yaralayıp can çekişir. Ey ecel bana acı o panzehir olan dudağa eriştir.
4. Ey servi yeni terleyen taze tüylerin hakkı için nasıl toprak olmayayım? Çünkü nazdan naz ile vazgeç, senin gölgeni ben toprağa gönder.
5. Çakeri eğer aşıksan göz yaşın ile yıkan. Sen dahi temiz ol. Onun bakışı, temize gelir.

41

1. O ay yüzlü ki güzel ki Rıdvan meleğinin kendisidir. Yüzü cennet ve boyu da kıyamet sabahıdır.
2. Ey sevgili, Cemşid sana dürüstlükle benzer olmaz. Çünkü onun anılan sadece kadehidir.
3. Gazneli Mahmut yedi memlekete şah iken, o aşk ehlinin defterinde Ayaz'ın kılıfıdır.
4. Dünyanın sebepleri seni gururlu yapmasın. Çünkü kişiden kalan dürüstlüğüyle, iyi şöhretidir.
5. Saç boy ve ağzını kim görse; "Ey Çakeri dikkat et çünkü (bunlar) gönül kuşunun tuzağıdır" der.

42

1. Her ne kadar gül bülbülün sevgilisi olsa da gül, bülbüle vefa göstermez, aşk pazarının sevgilisidir.
2. Ey güzellik sahibi güzelliğinin doğrulukla geçtin. Çünkü her kişinin dünyada söylenen, eseridir.
3. Zahidin amacı, cennet bağıdır. Allah versin. Aşığa amaç olan hemen sevgilinin yüzüdür.

4. Fırsat varken sevgilinin elinden Cem kadehini iç. Günah için korkma Allahgünahkarların bağışlayıcısıdır.

5. Aşıkların meclisi, Cem kadehini bağışlayandır. Devrin padişahının devletinde Çakeri söz böyleyendir.

43

1. Ey sofı suçundan dolayı gūnahtan korkma, şaraba çağrısıdır. Bize mahşer gūnūnde şefaati Muştafa'dır.

2. Zahid ben gūnahkari görüp, yüzünü çevirme. Gūnahların tümünü affeden Tanrıdır.

3. Derler ki; Cebrail aşk durumuna haberdar değil aşk halini ancak Mustafa bilir.

4. Ey olgunluğun güzel padişahı, aşk sahibine iyilik et (güzelliğini sun).Bu güzelliğ de ömür gibi gelip geçicidir.

5. Ey şiir sarhoşu, Çakeri'yi ayıplama çünkü şiir belagat akıcılığı Tanrı'dan bağıştır.

44

1. O uzun boylu sevgili peri gibi nazla salınsa, ona özenmek için cennetin tayus kuşunun nesi var.

2. Sevgilinin yeni çıkan tūyüne mürid olmuşa benzer. Çünkü hırka giyer, ince belinde kemeri var.

3. Ey inkar eden, sevgilinin boyuna kıyamet dersem ne olur? İşte siyah mektupları var.

4. Dağlarda bahar bulutu gibi ağlayalım. Çünkü aşıkların halini ne bilir, ne de haberi var.

5. Sevgilim, zavallı Çakeri'ye merhamet et, kulundur.Öyle ki lale gibi ateşlere yanımış ciğeri var.

45

1. Gönül, eziyet ile cefaya dayanamaz. Beyim merhamet eyle, belaya dayanamaz.
2. Ey dost, aşk ehline eziyet etme. Çünkü aşık çok cezaya dayanamaz.
3. Güzelliğin sende dururken vefa göster. Çünkü ömür gibi yokluğa dayanamaz.
4. Gönlüme eziyet topunu vurduğun yeter. Gönül sırça şişesidir, kayaya dayanamaz.
5. Boyunu görünce sıkıntım geçer. Gam onun gibi bayrağa dayanamaz.
6. Ey aşkın çalgıcısı şarkıyı söyle. Çünkü gam askeri bağırmaya dayanamaz.
7. Rakibe kötü söz söyledikçe, kaçmasını gör ki duaya dayanamayan bu kovulmuş kişi kimdir?
8. "Boyumu aşkın bükür" dedim. "Ok olsa ince yaya dayanamaz" dedi.
9. Gönül saçına dolaşmasın çünkü savaşta ejderhaya dayanamaz.
10. Çakeri yanında ah etme Şundan dolayı ki gül nazik olur rüzgara dayanamaz.

46

1. Aşk şarabı kadehe sığmaz. Nitekim dert deftere sığmaz.
2. Aşk ateşi, acaba nasıl sevdadır. Ya da nasıl bir sırdır ki her sırda sığmaz.
3. Toprağın yüzünden kendini koru. Çünkü ruh verici yüzün, anlamına uymaz.
4. Şu kadar can ve gönül dolu olduğu için tarak güzel kokulu saça sığmaz.
5. Sen Çakeri'yi kul oldu sanma. Sevinçli olduğunda illere sığmaz.

47

1. Ey ağzı gülmemizi yok eden sevgili, ayağının toprağı hayat suyu çeşmemizdir.
2. Ey güzellik güneşi, yüzünün sünbülü kadir gecesinin parlak ayıdır.
3. Ah eylesem aşkın ateşinden yanan gönlün dumanı, göklere çıkar.
4. Ey ağlayangöz mumumuz, yanağın olmadan bahtım karadır.
5. Aşkın gamı, misafirimiz olduğundan beri, zavallı Çakeri gönlünü kebab etti.

48

1. Gönül ki aşk ile şen olup asla yıkık olmaz. O da yansın, çünkü şu can, bu istek ile toprak olmaz.
2. Ey sevgili, her kim ayrılığının ateşine yanıp bağı kebap olmazsa, kavuşma şarabını içmeye layık değildir.
3. Gönül, kabe köyünü safasıyla tavaf eder. Çünkü bilir ki her kim hac etse ona farklı işkence olmaz.
4. Ey gözüm, her zaman yaşını sevgilinin eşiğine akıt. Bu uğurlu bir sözdür ki, zamandan zamana kapı açılmaz deme.
5. Sevgiliye sordum; "bu şiire cevap olur mu?" Dedim. "Çakeri, asla bu sözüne cevap olmaz" dedi.

49

1. Şu kişi, sevgilini verdiği kederin zevkini bilmez. Doğrusu sonsuz yaşamı bilmez.
2. Ey rüzgar, sevgilinin yüzünden saçını götür. Çünkü Hintli gibi Tünkistanı bilmez.
3. Güzelliğinin kitabını rakibe okusa, kafir olan Kur'an'ın manasını bilmez.
4. Ey içki sunan güzel, saf şarabı getir. Öyle ki uyanık olan sarhoş sohbetinin eğlencesini bilmez.
5. Çakeri kavuşma safasını ne bilsin. Çünkü o ayrılık gamının zevkini bilmez.

50

1. Çakeri, ah etme, ahın gönlüne kazanç sağlamaz. Ah! Çünkü o eziyet eden sana merhamet göstermez.
2. Ey sevgili, kulun canına (karşılık) iki gözünden bir bakış gönder. Bu fırsatı kaçırma. Çünkü kimse böyle bir alış veriş yapmaz.
3. Eğer senden ayrı ecel beni bir an sağ bırakırsa , sen bin kez öldür. Bana bundan daha kötü kazanç olmaz.
4. Ey içki sunan güzel, şarap sun çünkü her zaman fırsat ele girmez. Her zaman gönlünce duran felek dönmez.

5. Gururlanma! Çünkü yok etme kılıcı her zaman esirgemedi vurur. Acımasız felek merhamet göstermez.

51

1. Ay yüzünün karşılığı, gün olsa şaşılmaz. Çıplakken bile utanma ve terbiye olmaz.

2. Dudağındaki ayva tüylerin niçin kanıma susadı? Çünkü hayat suyuna erişen susamaz.

3. Aşkın yolunda sık sık baş kesilir, kan akar. Kim der ki, savaşmak için sevgi sebep olmaz.

4. Ey gözüm, gün yüzlü sevgilinin gece renkli yanak tüyünü görüp ağlama. Gün gecelidir buna şaşılmaz.

5. Ey içki sunan güzel, Çakeri'ye yine bir kadeh getir. Çünkü dünya içinde, şarapsız neşe ve sevinç olmaz.

52

1. Dudakların bin tane söz verir, sözünü yerine getirmez. Gözlerin bin tane ok atar, hata yapmaz.

2. Ey içki sunan güzel, bahar mevsimidir. Cem'in kadehini getir. Çünkü dönen felek kimseye vefalı davranmaz.

3. Canın (söylediği) "seni sevenin sever" lafına inanma. Çünkü herkes yolunda canını sana feda etmez.

4. Gül bahçesinde saz sesi ile şarap iç çünkü felek daima senin gönlüne dönmez.

5. Her kim senin yolunda Çakeri gibi canını verse, dünyada hiç kimse ruhuna bir dua okumaz.

53

1. Doğru yolu gösteren büyüğümüz, bizi meyhaneye gönderir. Çünkü zahidliği bilir, bu da gönlün beğendiği değildir.
2. Eğer sevgilinin saçının düğümü yardımcımız olursa, biz kıyamet gününde günah için üzülmeyiz.
3. O çok bağışlayıcı ve zor beğenenimiz, bir öpücük sözü verir ve su gibi akıp giden bin can alır.
4. Ayağı yere basmasaydı yerden teyemmüm olmazdı. Önderimiz, Tanrı'dan dünyaya ihsan değil mi?
5. Çakeri, merhamet, günahına göre olursa şüphesiz yerimiz cennetin tahtı olur.

54

1. Ahımız her gün yerden göğe çıkarsa ne olur? Günah dağımız, kıyamet çölüne sığmaz.
2. Asker, güçsüz savaş alanı, düşman doldu. Ama korkmayız, çünkü güçlü padişahımız var.
3. Ey güneş, ayın meşalesini yakma. Çünkü ayrılık gecesinde ahımızın şimşegi yeterli ışığı verir.
4. Zahid, niyet kalesini sığınılacak yer yaptı ama bizim sığınağımız, ancak iyiliğinin hisandır.
5. Ey zahid, Tanrı; "tüm günahı affederim" dedi. Suç ve günahımız çıksa sana ne?
6. Ey cömertliği çok olan İlahımız, ben günahla çaresiz kalmışım ne yapayım, sen çare göster.
7. Çakeri, adım, sevgilinin saçının siyahı gibidir, inkar etme delilimiz kağıt ve kalemdir.

55

1. Çakeri, beden yaşlandı, gönül henüz genç. Çünkü gönül, senin gönlünde henüz söz açıklamaktadır.
2. Vefasız sevgili için yazık çünkü göz yası seli, yüzünde henüz akandır.

3. Eyvahlar olsun ki ömür güneşi dağın tepesine ulaştı. Ama sende bile henüz iki yüzlülükten iz var.

4. Boyun feleğin sırtı gibi eğri oldu. Ah ki gönülde fani dünyanın sevgisi hala öyle durmakta.

5. Ömür sabahı akşam oldu, hala uyanmadın. Gözünde henüz biktirici uyku vardır.

56

1. Yeni günün şarabı yetiştı, gam geçer kalmaz. İçki sunan güzel, ele kadeh al çünkü vakit geçer kalmaz.

2. Kadeh Cem kadehi oldukça onu ele çalgıcı verirdi. Kadehi doldur öyle ki Cem devri geçer kalmaz.

3. Dünyada mal ile övünen kişi gönlü ele al. Çünkü altın, hazine ve para mahzeni geçer kalmaz.

4. Hatem'in tacına şu söz yazılmıştı; "cömertlik kalır, cömertlik sahibi geçer kalmaz."

5. Ey Çakeri çimende sabah vakti lale gibi kadehler tut deyince, sabah vakti geçer kalmaz.

57

1. O kaba giyen servi, yüzünü gösterse benden karar, güç, akıl gider.

2. O vefasız sevgili beni hatırlasa sevincimden sarhoş ve şaşkın olurum.

3. Ey sevgili, ecel kadehini içerken boyun eğen gönül, senin sevgini unutmasın.

4. Mahallenin çevresinde ah ederken rakib köpek gibi havladı ve sus dedi.

5. Çakeri'nin gözüne uyku gelse, düşte sevgilisini kucaklamış görürdü.

58

1. Gözümün yaşı sürekli sırrımı ortaya çıkardığı için onu bakıştan uzaklaştırayım ki gören aferin desin.
2. Gözüm, gönül yüzünden keder görse buna şaşılır mı? Buna uygun söz; "kurunun yanında yaş da yanar" ata sözüdür.
3. Gönül saçına gelse canda gelir. Öyle ki gece yolculuğa çıkıldığında mutlaka arkadaş gerekir.
4. Ey gönül, gel bugün sevgilinin nakşı ile mutlu ol. Nakkaş belki sevgilinin güzelliğini gösterir.
5. Devir, Çakeri'yi, senin aydınlık yüzünden ayrıldığından beri, geceler boyunca mum gibi yaş akıtır.

59

1. Ey içki sunan güzel, kadeh sun ki felek acımasızmış, o da sevgilim gibi acımasızmış.
2. Felek, yay, olaylar, okları olmuş. Yazık ki insan oğlu (ne) zavallı nişan olmuş.
3. Şarap kadehini iç ve büyüklük sahibini gör ki her biri talihli olmalarına rağmen toprak oldu.
4. Düşümde bilinmeyen yerden gelen bir ses işittim: "şarap iç çünkü Allah'ın merhamet etmesi zor değilmiş" dedi.
5. Ey sevgili sana kul olduğumu ruyan aşıklar: "Çakeri kudretli canmış" dedi.

60

1. Şarap güneşi sabah vakti kadehin içine doğsa, dünya evlerinin tümü onun ışığı ile dolar.
2. Feleğin güneşi doğmaz ise dert değil çünkü şarabın ışığı, her zaman dünyayı aydınlatır.
3. Bülbül çimende neşeyle çağırıp der ki; bahar mevsimidir yiyip içmeye başla.
4. Şeytan eğer saf şarabı içseydi. insana (Hz. Adem) bin secde ve rükuyu uygun görürdü.
5. Ey vaiz sen Çakeri'ye öğüt verme. Çünkü sarhos. vaizin öğüdünü duymaz.

61

1. Ey sevgili, senin dudeğın, aşk mühürünün yeridir. Yüzün, aşk dünyasının güneşidir.
2. Ey sevgili, sen aşığından ayrı yürüsen, aşığının sensiz işi aşk derdidir.
3. Nice akıl askeri perişan oldu. Gönül ülkesi aşka boyun eğen olmadı.
4. Ben zavallı aşığa aşkın serveti, Karun hazinesi ve dünya malından daha iyidir.
5. Çakeri aşk kadehini iç, öyle ki kimse onsuz aşk sırrını bulamadı.

62

1. Şükürler olsun ki bu şaraba ayrılık ölçüsü, bana bir sevgilidir, ona ise ayrılığın ayağıdır.
2. Ey dost eğer keder arttıran ayrılıkta, arkadaş olmazsa hiç düşünmeden keder ayağında başımı verirdim.
3. Ayrılık dağında kalan, sana ne zaman kavuşur ki eziyet ile kavuşma yolunu, ayrılığın çölü yokladı.
4. Ne güzel baht ki beni ayrılığın denizi dert ile boğmadan evvel Hızır Hatun elimi tutsun.
5. Ey Çakeri şirinin ateşi ve ayrılık sıcaklığının ateşi kalemin dilini yaktı kararttı.

63

1. Ey içki sunan güzel, şarap sun Çünkü ezel hükmüne önlem alınmaz. Alın yazın gibi son gelir değiştirilmez.
2. Beni keman kaşına kurban etmeyen bahtımdır. Bilirim ki senin yan bakışının okunda hata olmaz.
3. Sabah vakti gönlü alıp götürenlerin güzelliklerine çok baktım. Senin yanağın ve saçın gibi bir ayna ve zincir yoktu.
4. Ey sevgili senin biçimini, kıvrımını, kaşını görseydi, bir put hanede bu gönül açıcının tasviri yok derdi.
5. Ey gençler aşkın ilmini Çakeri'den öğrenin. Çünkü bu ilim içerisinde onun gibi yaşlı yok.

64

1. Ey gönül bu vakit sevgilinin kapısına vardın. Yerinde bekle ki hoş, mertçe bir yola geldin.
2. Hızır gibi sonsuz ömrü bulsan şaşılır mı? Çünkü hayat suyuna vardın.
3. Her zaman saçı çevganı ile oyna. Şöyle ki başı top yapınca meydana vardın.
4. Ey gönül, seni onun çenesinde gördüm. Ne suç işledin ki o zindana vardın.
5. Çakeri onun yolunda, canından oldun. Binlerce aferin mertçe davrandın.

65

1. Senin kaşlarının okuna ciğerden siper gerek. Aşk meydanına girmek için önce yürek gerek.
2. Can cevherini harcamayınca kavuşmaya imkan yok. Gözüm deniz ol ki sadef gönülden, inci gerek.
3. Sevgilinin yanak gülü, gözümünden bir an ayrılır. onu her zaman görmek için bakış sahibi gerek.
4. Şarap satan yaşlıya; "kurtuluş nasıl olur?" dedim. Sabah içkisini verdi; "ondan habersiz olmak gerek" dedi.
5. Çakeri, sevgilinin dudaklarını övdükçe, bunu gören; "aferin şirin böyle zengin ve taze olması gerek" der.

66

1. Her kimin sohbeti, şarap ve sevgili ise bu onun kusuru değil. Şöhretinin gümüş ile altındır.
2. Ben gönülden meyhanecinin kuluyum. Çünkü her zaman onun içkisi şarap ve sevgiliyledir.
3. Burası firdevs değil, günahkarların ve suçluların yeridir. Fakat onun bir ayeti bunları küstah eder.
4. Ey içki sunan güzel, bize bir kadeh getir içelem. Öyle ki onun mermameti sultan ve köleye yeter.
5. Ey hoca anladın ki suçundan kurtulmuş kimse yok. Öyleyse onun cenneti kimedir?

6. Tanrı; "bütün günahı ben yargılarım" dedi. Şimdi iyi, onun şefkati bize de olur.

7. Meyhane kapısında kesik baş görürsen; "onun bağlılığı belli değil" deme.

8. "Sarhoş sırat üstünde geçerken dayanır" derler. Ben sarhoşa dayanak, onun iyiliği olsun.

9. Cemşid gibi kadehe gönül verme sakın ha! Gönülde onun şöhreti, bir kadehledir.

10. Bir nesne ki onun adı şaraptır. Her kim içse, onun saygınlığı gider.

11. İki dünyanın sultanına içtenlikle ibadet edelim. çünkü onun yakınlığı ibadet ile olur.

12. Çakeri her zaman senin aşkının şarabı ile sarhoş olup yürür. Onun yaradılışı senin aşkının şarabı ile olur.

67

1. Ey keman kaş, ne zaman göğsüme ok atsan, gönül feryad eder.

2. Aşk işine yiğitçe girip gönül ve canı ondan uzak kılma. Çektiğin eziyetler gözünün bebeklerini bir bir çıkarır götürür.

3. Şöyle öğüt veren meyhanecinin düşünceleri hayırlı olsun. Gam ekinini biçmek ancak kadehin hilal şekli ile mümkün olur.

4. Her iki yüzlünün elini öpmek doğrusu hatadır. Çünkü sevgilinin dudağı ve şarap kadehinden başka öpülecek nesne olmaz.

5. Sevgilinin eşiğinde Çakeri gibi can verirse, mutlu ol, dert yeme çünkü şüphesiz yerin cennet oldu.

68

1. Ey ay yüzlü, senin yolunda her gün canı terk etmem gerek. Gönül çeken boyun için akan ruhum gerek.

2. Başıma senin saçın ucunda gelen sevdaları Yusuf'un hikayesi gibi bir hikaye yapsam gerek.

3. Gam sazından can yakasını kurtarmazsın. Mahşere kadar senin eziyetinle ney gibi feryat etmem gerek.

4. Bana bu kadar yaşam yeter çünkü senin eziyetinle ölünce mezar taşında ismimi duyurmam gerekir.

5. Çakeri, gözümün yaşı sırrımı ortaya çıkardığı için onu gözden düşürüp dünyanın rezili yapmam lazım.

69

1. Ey gün yüzlü sevgili, senin kaşına kim hilal derse, doğru haber budur. Çünkü o eğri hayal diler.

2. Ay ve gün senin yüzün ile alına benzer diye nasıl söylerim. Çünkü onların her biri tutulma ile yok olur.

3. Saba rüzgarı, senin güzelliğinin gül bahçesini andığından beri, gönlüm gonca gibi dar iken, gül gibi açıldı.

4. Ey sevgili, yüz nakkaşın son eseri öncekinden daha güzel ise Yusuf'tan daha güzel olmana şaşılmaz.

5. Çakeri, her kim senin şiirine bakarsa onlara Ebu Hafız'ın akıcılığından, Kemal'in hayalinden bir tat ver.

70

1. Sende çimende lale gibi Cem'in kadehini ele al. Gücün varken, güçsüzlüğe güç verme.

2. Ey gönül, dünyada can gibi aziz olayım dersen, olgunluk ehline git sende olgunlaş.

3. Vücudum senin parlak ışığınla belirsiz oldu. Gölge güneş ışığında kaybolursa şaşılır mı?

4. Sevgilinin yüzünde siyah ben ünlendi. Nitekim Bilal'de dünyada din ile ün saldı.

5. Sevgili; "Çakeri yolunda canını esirger" dedi. Ben de senin yüzünü görünce yanağına; "canımı al" dedim.

71

1. Ey benzersiz (sevgili), saçının hayali gönlüme tükenmez arzu vereli, akıl ve can başı boş ve sevdalıdır.
2. Gönül, göz yaşının parasını akıt, saçının bağından kurtul. Çünkü "ak akçe kara gün içindir" diye söz vardır.
3. Gerçi sevgili aşk ve vefa ilminin tamamını bilir, iş olmayınca ilim bilmenin ne faydası var?
4. Tanrı'nın bize verdiği kismet eziyet olduğu için o vefasızın eziyetini sonsuza kadar çekmek gerek.
5. Çakeri, ağlayan gözün harap olmaya başlarsa şaşırma. Çünkü insanın evi gamdan yıkılır.

72

1. Sevgilimin sarhoş gözünü sad ve misk kokulu yüzünü ben olarak gördüğümünden beri gönüle sad ve dal yüz hayal düştü.
2. Aşıkların gözüne ışık, saçının karanlığıdır. Susamış cana soğuk su, senin aşkının ateşidir.
3. Ey servi boylu, gül yaprağı senin ayağını öpmeye gitse, kuzey rüzgarı, hürmet edip bir kaç adım gönderir.
4. Ayva tüylerinin düşüncesi gönüle geldike gücenmeyi artırır. Çünkü ölüm düşüncesi, gönülde daima sıkıntıyı artırır.
5. Çakeri'nin meclisinde ne şaşırtıcı zulüm olur. Gönlü çalgıcı olur, kulak da tanbur olur.

73

1. Ey sevgili, yanağın, cennet ve dudağın, cennet çeşmesidir. Senin çeşmen kanımı hayrat etti.
2. Ben yolunu şaşırmışa, ayrılığının gecesinde göz yaşımın ateşleri, yeterli delildir.
3. Öfke ile yanarken senin bağışın gelmese, Halil ateşi gül bahçesi olmazdı.

4. Senin saçının ucunu, ayak toprağından çeker. "Her uzun boylu ahmak olur" diye doğru söylerler.

5. Ey yüzü; cennet, gözü; canın celladı olan sevgili, Çakeri sen şahı sevdi, bunu böyle bil.

74

1. Ey içki sunan güzel, eğlence zamanıdır, meclise gel, şeref ver. Can şehri sevinçle dolduğundan gam gönül evine gider.

2. Ey sevgili, ağlayan göz, sürekli senin yüzünü görmek ister. Şüphesiz suda ıslanan kişi ışık görmek ister.

3. Kırmızı yanağını gördüğü için gözümün yaşının kızardığını anladım. Şüphesiz kim görse böyle olur.

4. Ey sevgili, ıslak gözden iyilik yap, izinin tozunu esirgeme. "İyilik yap, suya sal" diye ata sözü vardır.

5. Ey sevgili, kavuşmanı Çakeri dervişine ada. Ah! ateşinden bayrak önünde az değil midir?

75

1. Devrin eziyetini çok gördüm. Devrin aşağılamasını çok gördüm.

2. Devrin afetini çok gördüm. Ah! bulut gibi nasıl yaş dökmeyeyim.

3. Ya Rab bizi yoksul elinden kurtar. Devrin dostluğunu çok gördüm.

4. Ey felek, döne döne eziyet etme. Devrin şiddetini çok gördüm.

5. Nice gidip gelen zamanın bahtını çok gördüm, dert değil.

6. Devletinde kölesi olduğumu umarım. Devrin rahatını çok gördüm.

7. Ey dünyanın padişahı Çakeri'ye merhamet et. Devrin zahmetini çok gördüm.

76

1. Bir güzel sevmişim ne yapayım? Bari hırsız gibi bakayım.

2. Bu gece, o güneş yüzlü ay için sabah gibi yakamı parçalayım.

3. Ey içki sunan güzel, bana su sarabı sun ki gizli sırrımı açıklayayım.

4. İyilik ve kötülük, hepsi Allah'tandır. Suçu nasıl zamana atayım.
5. Çakeri Rahmet ayetini oku. Çünkü şarap içenlerin tövbe etmesi gerekir.

77

1. Gel gönül, sevgilinin köyüne gidelim. Sabrın askerini perişan edelim.
2. Belki o servi boyluyu görürüz. Yeşilliği seyretmeye gidelim, ağlayalım.
3. Saçında gönüllerle buluşup keder ile gamı avlayalım.
4. Ağzının sırrını kim sorarsa gözlerine dünyayı dar edelim.
5. Çakeri dünyada aşk sırrını gel bayrak gibi açığa çıkaralım.

78

1. Yüzünde saçını, bahar bulutuna benzettim. İlahi güzellik kabesini, perdecîye benzettim.
2. Gönül, saçının ucunda yanağını ister. Bunu gece olunca su isteyen oruçluya benzettim.
3. Güneş eline ayna almış, her sabah gelir. Bunu kapı kapı gezen aynacıya benzettim.
4. Gündüzü dahi aydınlatan ilahi güzelliğinin mumudur. Sevgiliyi gündüze benzettim demek uygun olur mu?
5. Göğsümde sevgilinin hayali yer etti. Bir ulu baş sedirde oturan namlı birine benzettim.
6. Sana yer yüzünün tahtı layık olduğu için altın taçlı hüma kuşunu sevgiliye benzettim.
7. Ey Çakeri, şiirini kim okursa mutlu olur. Bunu padişahın, dünya canlarını bağışlamasına benzettim.

79

1. Yüzün, cennet; dudağın, Edhem'in mezesidir. Güzellerin şahı sen Edhem'in kasabısın.
2. Padişah, senin ayağının tozuna tacı tahtını bütün varını verdi demiş.

3. Gün yüzünü gördüğümde beri gözlerim Edhem'in kanlı yaşını çeşme gibi akıtır.
4. Seni kim gördüyse "padişah olur, yüzü, kabe; kaşı, Edhem'in mihrabı" dedi.
5. Çakeri bir gün gözünden Edhem suyu dökmeseydi, senin arzunla yanardı.

80

1. Tanrıya şükür şükru'llahı gördüm, insan şeklinde nuru'llahı gördüm.
2. Eziyet usulünü bırak çünkü ben eziyetten yıkılmış çok padişah sarayı gördüm.
3. Tanrıya nasıl şükretmeyeyim. Yüzü güneşten güzel ay yüzlüyü gördüm.
4. Ben aşk yolunda can vermiş nice yoldaşı bu yolda gördüm.
5. Çakeri'ye aşk yolunu sorarsan, kesik baştan dolmuş yolu gördüm.

81

1. Ben sevgiliyi bahara benzettim demem. Baharı senin gibi bir güzele benzettim.
2. Bahar mevsimi bir haftadır, senin baharın her zaman. Neden gelir, ilkbahara benzettim derim.
3. Gül, çimende zümrüt tahta çıkmış. Sabah vaktinde tahtı ile beraber padişaha benzettim.
4. Sevgili yüzüme bazen güler, bazen beni ağlatır. Onu kederleriyle zamana benzettim.
5. Sabah bahçede serviye taş gibi çiğ yağdı. Hemen onu gördüm, taşı bol yere benzettim.
6. Başımda eziyet kılıcının yarasını gören, garip başını sayısız nar ağacına benzettim der.
7. Canım, can isteği ile hayat bulur, canın hayatını dahi takma ada benzettim der.
8. Savaşta düşmanın beynini çiçek gibi dağıtır. Elindeki gürzünü bahar rüzgarına benzettim.
9. Çakeri, senin yanağında saç ve ayva tüyünü görünce, "gül üstüne karınca askeri üşüşmüş, bunu sevgiliye benzettim" dedi.

82

1. Gönül senin yolunda bin parça olsa ne olur? (Yeter ki) yüzünü görmeğe tek bir çare olsun.
2. Sevgilinin gönlüne girenin yeri, taş bile olsa mutlu olur.
3. Gözün, göz yaşı kanıma kızdıysa, rakibin yüzüne bak kara olsun.
4. Yan bakışının okunu hemen ciğerden çekme. Gönül ve canla bırak bir bütün olsun.
5. Çakeri senin yanağından yüzünü çevirirse, saçının teli gibi bin parça olsun.

83

1. Sevgilinin dudağı, güzellik bahçesinin meyvesidir. Yeni çıkan ayva tütün, güzellik başışının ayetidir.
2. Ah! Çünkü hangi zavallı güzelliğinin hayranı olsa saçın gibi baştan çıkar.
3. Ey güzellerin şahı, güzellik Mısır'ının Yusuf'usun güzellik devri gecmeden adaletli davran.
4. Ey güzellik sultanı, ayrılığının eli yakamı parçalar, ben kuluna merhamet et.
5. Ey sevgili, Çakeri senin güzelliğinin kitabını yazdığından beri, güzellik destanı dünyayı sardı.

84

1. Ey gönül, sevgilinin hayali geldikçe ağlama. İnsan aşk ateşine düşünce ah ve feryadı dikkate almazlar.
2. Saçını gördükçe ne olur, göz yaşım çoğalsa şaşılır mı? Yağmurun yağması sürekli siyah buluttan olur.
3. Gönül bülbülünü cana deli gibi aşık etmek için gül yaprağı üstüne sümbüllerini perişan ettin.
4. Ey can, her ne kadar zincir, çılgını akıllı yaparsa da sen siyah saçın ile akıllıları çılgın edersin.
5. Ey sevgili! her Çakeri (kul) bu yolu terk etmez demişsin. O Çakeri'ne (kuluna) yazıktır, iftira etme.

85

1. Ey gönül, inleyiş ve bağırıp çağırmaktan bir an olsa vaz geçme. Çünkü bu, memleket açan padişaha zulüm sayılmaz.
2. Felek istediğin gibi dönerse doğru yoldan çıkma. Çünkü Süleyman bu öğüdü her zaman rüzgardan dinlerdi.
3. Hüsrev bağrına Şirin'in beni gibi yara açardı. Öyle ki Ferhad'ın dağ açmada kullandığı küngüden her kıvılcım oynardı.
4. Ey şahım, sevgilinin boyu ne zaman serviden bayrak çelse, yüz binlerce ay yüzlülerin kalbini yol eder.
5. Ey birader, Çakeri bir padişaha kuldur ki o padişahın duvarının gölgesi sonsuz cennetten daha iyidir.

86

1. Sofu, bal dudağından bir kadeh içse, omuzundan seccadesini bırakır.
2. O ak yüzlü sevgilinin siyah örtülü gözünün büyüünden imdat!
3. Ay yüzü güneş gibi olacaktır. "Kutlu gün doğuşundan bellidir" derler.
4. (Sevgilinin) hayali göze gelmez oldu. Meğer coşan göz yaşı denizinden korkarmış.
5. Çakeri, rakibin öğüdü kulağından gitse, sevgili sana merhamet ederdi.

87

1. Ey gönül bu dertten istediğini buldun sana (sevgilinin) toprağı altın ve gümüşten daha iyidir.
2. Gözüm, senin dudağıyla inci dişinin hayalini görmek için yakut ve elmas saçar.
3. Benim canım, senin kırmızı dudağını gördüğünden beri, ıslak gözden dünyanın yakutu çıktı.
4. Sevgilinin saçından dolayı gönül perişandır. O miskin nazardan uzak düşmüşse benzer.
5. Ey Çakeri, o taze dudağı anlattından beri, "senin şirin ne güzel" der.

88

1. Ey can, sen ne dilesen bulursun. Çünkü gönüle serveti ansızın bulursun.
2. Yolunda bir gönül kaybet öyle ki ondan bir gönül kaybetsen, yüz can bulursun.
3. Sevgilinin derdini gönülden atsa, istemeden derman bulursun.
4. Sen hemen sevgilinin kapısını bul çünkü ancak orada Rıdvan cennetini bulursun.
5. Çakeri, Mustafa'yı iste çünkü gerçekten Allah'ın merhametini bulursun.

89

1. Tatlı dudağının isteği, başımı gül renkli yapar. Gece renkli saçının düşüncesi, gönlümü karartır.
2. Ey güzel endamlı servi, can kuşuna merhamet et. Senin aşkına gönül verdiğinden beri ciğeri kan oldu.
3. Ya Rab durumumu sevgiliye nasıl açıklayayım, çünkü beni her zaman aşkıyla perişan eder.
4. Ey sevgili, sözümün tatlılığı eğer göğşe çıkarsa felek onu almak için, ona hilal şeklindeki ayı versin.
5. Çakeri'nin senin gece gibi siyah saçına aşkını duyan "bugün dünyada Mecnun hikayesi öğüt oldu" der.

90

1. O gül bahçesinin servisini kötü göz görmesin. Bahçede dikenin elinden eteği çekdi.
2. Ey mum, ateşinin halkı aydınlatmasını istersen, gözümde önce yaşını akıtma.
3. Senin güzelliğinin olgunluğunu seyretmek için güneş ile ay gökyüzünden pencere açtı.
4. Yan bakışının arslanı ne zaman cana geçse, can sevinip "oh işte ev" dedi.
5. "Çakeri'nin gönlünü kim aldı?" dedim Sevgili gülerek "ben bilmem" dedi.

91

- 1 Ey evgili san gönülden can vereyim. Yeter ki, bazen kulunu gönülden hatırla.
2. Can ve gönül saçının zincirini isteyerek, ciğerden gamzenin okunu, gönülden de ahı çekti.
3. Bir kimse eğer gönül derdine çare bulsa gönülden gülü asla atmazdı.
4. Herkes gözünden şikayet eder. Ben gözümünden dolayı gönülden ah çekmem.
5. "Çakeri'nin şiirini okuyun. Çünkü garip gönülden neler geçti" dedi.

92

- 1 Can kulağına her zaman gök yüzünden ses gelir. Kul olana ümitsizlik yakışmaz çünkü affetmek Allah'ın elindedir.
2. Ey içki içmeyi yarına bırakan kişi, izin yazısını kader kitabından aldın mı?
3. Ey sevgili, atın rüzgar gibi hızlıdır, sen ise taze gülsün Ey dost, saba yelinin yüzünden taze gül düşse şaşılır mı?
4. Sevgili, "aşıklara farklı eziyet etmem" dedi. Eyvah ki! sevgili eziyetten bile usanmaz.
5. Ey Çakeri şiirini okuyan sevgi sahipleri, Allah için siz onu hayır duadan unutmayın.

93

1. Gonca, gül bahçesinde yeni elbisesini giydi . Sofu eski elbiseni şaraba rehin bırak.
2. Ay ömür ekinini şaraba teslim etmeden, her ay yeni tas şeklinde görünür.
3. Felek, küp; yeni ay, kadeh oldukça yılanmış şarabı elden bırakma.
4. Ey içki sunan güzel, şarabı sun. Çünkü o Karun'un hazinesini ve Hüsrev'in ülkesini verir.
5. Kederden kurtulayım dersen Çakeri gibi sen de şarap sev.

94

1. Ey içki sunan güzel, gül sultanının devridir, Cem kadehini al. Sakiye tapan aşığım bu isim benim neyime.
2. Bahçenin kuşu sabah vakti serviye çıkıp şöyle dedi : "Bahçede Cem kadehini eline alanı güle benzettim."
3. Dudakları ağızma kötü söz söyledikçe, hasta gönül, o gül renkli şarabın ağıza can bağışlayan su döktüğünü görür.
4. Gözleri canım alırken yine sevgili engel oldu. Bana merhamet göstermedi saçı zamana tuzak kurdu.
5. Çakeri'ye dönüp en ufak isteği için borç verir. Alçak feleğe ben nasıl eğri giden demem.

95

1. Dünya derdi niçin gönülde olur? Çünkü kişi bu yerde kalmaz.
2. Bana gerçek aşık, bu yolda tükenen kişi demeyin. Korkarım gönülde kederi kalmaz.
3. Gözümün bebeği uykusuz olarak ağrı çeker. Yeri titretir toprakta uyuyamaz.
4. Hey saçın ne çok beşli bağlıdır ki, bir kıla bin gönül astı.
5. Çakeri senin olgunluğuna aferin çünkü gönülde sözün daima söylenir.

96

1. Dünya yine baharla cennete benzedi. Gönül mutlu ol çünkü dert bahar ile yok olur.
2. Gönüm sevgilinin hayali ile nasıl mutlu olmasın öyle ki insanın gönlü baharla birlikte kederden kurtulur.
3. Ey içki sunan güzel, bahar mevsimidir. Cem'in kadehini getir. Bir an gelir ki bahar biter.
4. Servi askeri çölde bir zaman baharla savaşmasa şimdi dağa kaçmazdı.
5. Dağı kale yaptı, zırhı giydi, hangi yüzle kuvvetli bahar ile savaşmayı düşünebilir?

6. İki nesne iki nesneyle hiç yaraşmaz. Bülbul karga ile dertlidir, tövbem de bahar ile dertlidir.

7. Ey Çakeri gül zamanında şarabı bırakma. Çünkü şarap olmazsa bir yüzü baharla mutlu olmaz.

97

1. Ey sevgili, senin dudağına gönül ve can yürekten susamıştır. Çünkü senin çenene ab-ı muallak denir.

2. Ey (kaşı) keman sevgil o saf cevher sensin, cennetin elması gümüş çeneni kıskanır.

3. Ay yüzü güneş gibi olan sevgili, başı üstünde yıldızına benzediği için parlak ayı gökte tutar.

4. Ey felek, sevgilimizin yanağının güneşi parlayıp dururken senin yıldızının ne önemi var.

5. Ey Çakeri, sevgilinin eteğini ve şarap kadehini bırakma. Çünkü senin tuttuğun yola aferin derler.

98

1. Yine gözümün yaşını kanlı akıtmayı amaçladı. Yine gönül ah çekip feryat etmeye başladı.

2. Zavallı gönlü gör ki nasıl kan akıtıp, segilinin yoluna can vermeye gider.

3. Saç ve yüzünün aşkı gönülde olur. Gözümün yaşı gece gündüz (sırrımı) halka açıklamak için çalışır.

4. O keman kaşlıyı gör ki, yine kirpiğinin okunu gizleyip, canımı nişanlamak için bekledi.

5. Çakeri saçının özelliklerini deftere yazarken siyah kan kaleme akmaya başladı.

99

1. Allah yükseltsin ne güzel eşsiz bir padişah, ne hoş güzellik ve sonsuz yüz.
2. Gözüm dünyada her nakşı görür, istediğim sensin gerisi bahane.

100

1. Gönül o mutluluğu mal ve mülke verse, Tanrı katında malın mülkün değeri yoktur.
2. Aşığın evi, ahiret bahçesidir. Bir gün viran olan vücudun mahvolursa gam yeme.
3. Ey Çakeri, gerçi suçun çoktur, günahın sayısızdır. Tanrı'nın merhametine sınırlar ve son yoktur. Üzülme.

101

1. Dünya, gül bahçesi ile cennete döndü. Sevgili ile şarap içme zamanıdır.
2. Goncayı Ali san. Çünkü gül bahçesine kızıl sarığı ile girdi.
3. Ey içki sunan güzel Cem'in kadehini sun. Cem'in sözünü kes. Dünya söz ile ne oldu kim bilir?
4. Rakip ile savaşmanın önemi yok. Öyle ki sevgilinin eğilimi rakibedir.
5. Ey Çakeri, kederden başka arkadaşın yok. Sohbet eski sevgili ile güzel olur.

102

1. O sevgili yine her yiğit ile gezer. Ben zavallıyla bir an konuştu.
2. Siyah beni gibi rakibe yüz verdi. Eyvah! Nasihatle ve öğütlerle düzelmedi.
3. Sevgili gül bahçesine bir yüce servi ile gelirse, her gonca taze gül gibi yakasını parçalar.
4. Süleyman mühürü dünyayı tuttu. O sevgili misk kokulu kemend ile dünyayı tuttu.
5. Ey Çakeri, o sevgiliye ne gönül ver ne de yüzünü gör. (Çünkü) her an bir genç ile beraber.

103

1. Gönül uzun boylu sevgiliyi sevdi. Adı Memi dudağının anısına Cem kadehini içelim.
2. Tanrı nakşını öyle güzel yazmış ki, dünyanın güzeli dışarı çıkmaya utandır.
3. Ey içki sunan güzel, keder denizini geçmek için kadeh lazım. İyilik et, yürü, keder denizini kayık ile geçelim.
4. Ey gönül, Cem'in ülkesini ne yapalım bize Cem'in kadehi gerek. Çünkü sevgilinin güzelliği gibi ömür geçer.
5. Çakeri sana hafız olduğu için düşte çalışır. Acem şairlerini düşte geçsen şaşılır mı?

104

1. Gece renkli saçın gönlümü sevdaya düşürdü. Merhamet et, elimi tut ki beni ayak altına aldı.
2. Gözümde boyumun aksini kim görse, denizdeki gölgesinde fidan boyunu yansıtır sanır.
3. Dünya gıdası, onun için tatlı ile acı oldu. Gönülüm beni sevgili, şarap ve kadehe düşürdü.
4. Gönül ra harfi gibi olan kaşına tapmayı kabul etti. Allaha şükür ki beni bu ra'ya düşürdü.
5. Çakeri, saçıyla güzeli görünce; "bunlar beni sevda ile kavgaya düşürdü" dedi.

105

1. Ey içki sunan güzel, şarap sun çünkü günleri gibi ömür geçer, sarhoş olup başımızdaki düşüncayı bile unutalım.
2. Ey içki sunan güzel, eğer gam bize saldırırsa savaşalım. Bir iki kadeh daha sun, hazırlanalım.
3. Aşık olan, şeyh denilen elini öpmese de kadehin dudağı ile sevgilinin dudağını öper.

4. Gönlümü hile ile benden alan sarhoş göz, korkarım ki, bir gün sabrımı da alır ahı var.

5. Ey Çakeri, bu gazelin Acem ülkesine gitse , Cami bile "aferin şiir ancak böyle olur" der.

106

1. Ey sevgili, güzelliğinin değerini göz bilir. Muhakkak her cevheri, bakan bilir.
2. Dudağının hayali gözüme düşeli, gözümün kadehi gönül kanıyla doldu.
3. Göz yaşı selim, senin gönlüne işlemedi. Gerçi sel, taşları sürükler.
4. Dev saçı dudağına el sunar. Sanki Süleyman'dan mühürü çeker.
5. Bir gün yanılıp "Çakeri ne yapar?" Dese, başışının büyüklüğünden ne eksilir.

107

1. O kötü fikirli zahit, sevgilinin boyunu bırakıp, cennetin ağacını diler. Doğru yoldan erişti.

2. O hristiyan güzel, saçının karalığını gösterirse, bin müslümanı kuşak ve haç sahibi yapar.

3. Cahil zahidi kov. O ibadet isteğinde bulunsun, sen gerçek rind ol, şarap ve sevgili iste.

4. O kimse ki mecliste sürekli eğlence düşüncesi yapsın. Saz ve ney gibi sevgilisi her zaman yanında olsun.

5. Ey Çakeri, ibadet sözünü etme çünkü sevgilinin gözü bir bakışta yüz binlerce zahidi yoldan çıkarır.

108

1. Ey içki sunan güzel, bu gün ecelden kurtulmuşken o gece meyhanecinin ışığını getir.

2. Dudağı anısına bir an içer dedi. Erguvan şarabını sırça kadehten getir.

3. Gönül, üzülme ve saf şarap iç. Çünkü sevincin temeli odur.

4. Ey doktor, benim yarımı iyileştirme. Çünkü ciğerde gizli yüz yara vardır.

5. Ey Çakeri, sevgili acaba neden "sayamam" der. Öyle ki dudağının şekerinden ağız doludur.

1. Yanağında inatçı sevgilinin saçını kim görse, "bak, bu hazineyi o sevgili nasıl korumuş" der.
2. Gönül bülbülü, yüzünde sümbülün aksini görüp bağırıp çağırır ne olur? Gül bahçesinin kargası oldu.
3. Ey gözü, gönül ve canda ne bulduysa aldı. Bu yüzden kişi sarhoş ile keder gibi arkadaş olsun.
4. Beni halkın sözüyle kalem gibi sürekli sürse, merhamet et. Ben gönlü yaralıyı ağlatma.
5. Çakeri izinin tozuna iki dünyayı da verir. Satın alıcı, malın karşılığını eksik ister.

1. Hayatı devam etse, vefalı hoş sevgiliydi. Eyvah ki! Sonu güzellerinki gibi oldu.
2. Ömrün ulu esasına sakın dayanma çünkü ömür evinin temeli ve yapısı gevşektir.
3. Bülbül taze gül karşısında bağırıp, "aldanma ölüm, ömür binasındadır" der.
4. Ey nice dünyanın sultanları üstüne, sabahın gözünün nuru döküldü ve yakasını parçaladı.
5. Feleğin doğanı başımızın üstünde döner (bizi) kapsa şaşılır mı? Öyle ki başka gıdası yok.
6. Felek onca sultan ve köle üstüne devrediyor olmalı ki onun sınırı ve karşılaştırması yok.
7. Dünya bir çok kez insanla doldu boşaldı. Yazık ki bize de ölüm belası gelir.
8. Şeyhi, bana dünya pislik dedi. Kötülüğü biliniyorsa neden dünya hoş hedefti der.
9. Ayıp olmasa bende, "dünya ülkesinin devamı olsa, dünya güzel bir yerdii" derdim.
10. Ey Çakeri zahid gibi gel gerçek iş yap. Çünkü sevgilinin isteği Allah'a uygun işmiş.

111

1. Beni sevgiliden felek ayırdı. Vah ki! Eziyetini sınırdan taşırdı.
2. Eyvah! Rakibe saçı gibi yüz verip beni o sevgili ateşlere yaktı, yandırdı.
3. Gönülden geçti, kararı kalmadı. Yan bakışının oku kılıfa girdi.
4. Her kim mihrab kaşlarını görse....
5. Çakeri'nin şiiri padişaha yakışır. Onun sözü, şairlerin sürekli dilinde olsun.

112

1. Ey yüzü Adn cenneti olan sevgili, aşkın beni perişan etti.
2. Vay gümüş beden, siyah saç, senin derdinle kara saçım ağardı.
3. Başımda saçım ağardıkça eyvah ki gönül karardı.
4. Lacivert göklü devran nice siyahı kafur rengi yaptı.
5. Zamanın hammalı, atın ömrünü niye kaybetsin, işini görür.
6. Gülün şahı rüzgar yüzünden eğildi. Nergis altın tacını yere düşürdü.
7. Ey Çakeri, "gönlünde sevgilinin derdi olsa ne olur?" Derler.

113

1. Ey boyu, cennetin ağacı; yüzü, ay olan Ali vay! Güzeller içinde şahsın.
2. Ey Ali gel seninle bu gece şarap içelim. Nice sabah vaktini bilirsin.
3. Ey Ali seni sevmek günahdır dersin bende o günah çoktur.
4. Ey Ali ölünce kabrime gelersen kabrimin toprağı; "ah! Ali" desin.
5. Ey Ali Çakeri'nin sana aşık olduğunu ispat etmek için ah ve vahım yeter.

114

1. Parlak ayı, yüzü; şeker, tatlı sözü yok etti. Dudağı, cevheri; saç, misk kokusunu yok etti.

2. Can, başıma kılıç vurulduğundan beri sevinir. Çünkü Kays sevgilisi kadehini kırdığı zaman mutlu oldu.

3. Beni öldürmeye karar verip, mutlu olmuşken, kararından vaz geçip, inkar ile kederli döndü.

4. Aşkların gönlü, güzelden bir kadeh beklese şaşılır mı? Bülbülün gönlünü, aşk pazarının güzeli incitti.

5. Sevgili saçını kıvrırır gibi, Çakeri'nin gönlünü de kıvrır. Ah ki! Sevgilimiz sır şişesini kırdı.

115

1. Ey içki sunan güzel, bahar zamanıdır, şarap sun. Çünkü şarap, gönülden keder mektubunu uçurur.

2. Meyhanecinin düşüncesi hayır olsun ki, "şarap, keder zehirine panzehirdir" demiş

3. Gül, yakasını parçalar, Bülbül, Keyhüsrev ve Key ile destan söyler.

4. Ey içki sunan güzel, gül yüzlülerin padişahıdır. Behmen ve Dey saldırmadan kadeh getir.

5. Bülbül gülün geldiğini görüp, "ne şarap içecek zaman oldu" der.

6. Dudağın şekerinden ayrı düşmüşse benzer, bu yüzden aşkın durumunu ah ile ney okur.

7. Ey Çakeri, padişah Bayezit'a dua et. Cömertlikte Hatem o'dur.

116

1. Gönlüm aşk şarabından ayıplanmayı göze alırsa dert değil, cennet ehlinin işareti odur.

2. Kederden kurtulayım dersen, şarap iç, mutluluk köşesi istersen, kanaat et.

3. Ey huri, köyünün toprağına her kim yaslansa, düşte Firdevs cenneti görünür.

4. (Sevgilinin) eziyetini fazla istersen devamlı şükret. Çünkü Allah bilir, şükür ve nimeti çok verir.

5. Ey içki sunan güzel, kefenine kadehi sar. Öyle ki, Çakeri mahşer gününde kıyamet korkusu duymaz.

117

1. Hey! Güzel yüzü ne hoştur. Hoş sözü ne tatlıdır. Oh ne güzel!
2. Rakipsiz seni kim görse, "dikensiz gül ne güzel olur" der. Oh ne güzel!
3. Ey boyu uzun sevgili, tuba ağacı gibi boyun, yüzünün gül bahçesi ne uğurludur. Oh ne güzel!
4. Hey! Düşümde Şeyh San'an şöyle dedi: "Şu güzelin yanağı ne hoştur. Oh ne güzel!"
5. Hey! Çakeri'nin sevgilisi öyle bir candır ki yer ve gök ehlinin derdi budur. Oh ne güzel!

118

1. Ud ile ney ciğerden inleyip; "dünya bizden hoşnut kalsa gerek vay!" der.
2. Ey Tanrım ecel gelmezden önce bu gaflet sarhoşluğundan sen bizi uyandır.
3. Ey gönül, sevgilinin köyünü istediğin için, sana firdevs cenneti mekan olsun.
4. Gönül yine bir ay yüzlü sevdi ki, yüzü, dünyayı süsleyen güneş gibidir.
5. Çakeri dudağından bir öpücük ister. Vay eğer verirse ne güzel olur!
6. Gönlümden dolayı dile düştüm imdat! Dile uyup ne derdim! Vay beni vay!

119

1. Ey saçı kara bahtımın sebebi olan sevgili! Saçı da ömür çadırının ipliği olan sevgili!
2. Saba yeli, saçının siyahlığının sabah erkenden kalkıp, Arap gibi dolanır.
3. Saçını gönülüm ister. Çelebi, herkesin gönül derdi çektiğini bilir.
4. Gözüme dudağının hayali geldiğinden beri, göz yaşım kanlı akar durmaz.
5. Ey Çakeri, (sevgilinin) dudağı anısına her zaman üzüm şarabı iç. Bu sana can içkisi olsun.
6. Günah için korkma çünkü Tanrı "ders alma merhameti ve Ali gazabı olur" dedi.

120

1. Hangi aşık sen sevgiliyi sevse, "rahata git, eziyete gel" der.
2. Ey can gözlerime ayağının tozunu bulsam, her şeyini kaybeden de, benim gözlerimi bulsa cevher olur.
3. İnsan biçiminde bir peri sevdim. cennet suyu onun dudağını kiskanır.
4. Lale gibi elden kadehi bırakma çünkü sıkıntıları yok eden sadece şaraptır.
5. Yol üstünde kanlı başımı gören, "Çakeri bu yoldan geçmişe benzer" der.

121

1. Ey içki sunan güzel, lale, kokusuyla yer yüzünü süsledi. Sende Çin kadehini ele al.
2. Lale, sürekli kalacağını anladı mı ki, içini ayrılık ateşi yakmış.
3. Ey sofı, şişeyle erbain şrabı çıkarsa o zaman saf şarap olur.
4. Tanrı, o hırkadan bin kere rahatsız olmuş. Çünkü kolu puttan dolmuş.
5. Cömertlik her ne kadar görünmez bir isim olsa da yalvarmaya başla, inceliğini görsün.
6. Zenbur, dudağının özelliklerini işittiğinden beri, balı ağzına almaz.
7. Zavallı Çakeri kime gönül verdi ki, feryad edip, inleyerek halkı uyutmaz.

122

1. Gün yüzü, ay ve gündən parlakken, tan yıldızı kaydır diyen hangi gözdür?
2. Ey zahid, sevgilinin yüzüne bakma çünkü şehla gözü, ibadetini yağmalar.
3. Senin ayağının tozu gözüne girse, nergis, insan gözü gibi görür.
4. Ben şu sevgiliyi nasıl anlatayım ki, özü Şirin'in canından bile güzeldir.
5. Ey Çakeri, ağzının özelliklerini uzatma. Şundan dolayı ki akıllı olan sözü kısa tutar.

123

1. Ey içki sunan güzel, şarap kadehi nerede? Sabah vakti oldu güneş nerede?
2. Keder bulutu dünyanın gözünü tuttu. Yanağımın güneşine örtü nerede?
3. Vaizin öğüdü sıkıntı verdi, içki şisesinden gül suyu nerede?

S O N U Ç

Bey şairlerden biri olan Çakerî Dîvan'ını ele alan çalışmamız dört bölümden oluşmaktadır. İlk iki bölümde şairin yaşadığı devrin siyasi, sosyal ve edebi görünüşü ile hayatı, edebi şahsiyeti, dil ve üslubu, şiirlerindeki muhteva özellikleri üzerinde durulmuştur. Son iki bölümde ise metin incelemesi yer almaktadır.

XVI. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu, sınırlarını dört bir yanda genişleterek, en parlak dönemini yaşamaya başlamıştır. Halkın yaşam seviyesi yükselmiş, ticari hayatta büyük bir canlanma görülmüştür. Bütün bu olumlu değişiklikler kendisini ilim ve sanatta da göstermiş, edebiyat en üst seviyeye ulaşmıştır. Türk şairler kendi duyuş ve düşüncelerini, geleneklerini, Türkçenin dil varlığı içinde bulunan atasözlerini, deyimlerini v.b. millî unsurları islâmi malzemeye yoğurmayı bilmişlerdir. Daha önceleri başka milletlerin şairlerini örnek alan sanatçılar artık kendi üstad şairleri ile kendi yaratıcı edebiyatlarını kurarak, onlardan daha üstün olduklarını söylemeye başlamışlardır. Doğum ve ölüm tarihleri bilinmeyen Çakerî de genel kanaate göre bu dönem sanatçıları arasında yer almıştır dediğimiz bölüm, birinci bölümü oluşturmaktadır.

İkinci bölüm, Çakerî'nin eserine ayrılmıştır. Dîvan'ında içerdiği kasideler ve gazeller hakkında bilgi burada bulunmaktadır. Şiirindeki şekil özelliklerini; dış görünüş, vezin, kafiye, dil ve üslupla açıklamaya çalıştık. Çakerî, Türk dili içinde var olan halk deyimleri ve atasözleri ile şiirine ayrı bir renk katar. Bu dönemde, Arapça Farsça kelime ve terkiplerle sanatkârâne eserlerin ortaya çıktığını düşünürsek, onun şiirlerinin daha anlaşılır olduğunu söyleyebiliriz. Çoğu kez "dedim", "dedi" sözcükleri ile oluşturduğu beyitleriyle sanki bir sohbet havası yaratmaya çalışmıştır. Sade bir üsluba sahip olan şair, mazmunlarla dolu sanatkârâne söyleyişlere fazla yer vermemiştir. Samimi ve sade şiirleri okuyucuyu zorlamayan bir lisana sahiptir.

İkinci bölümün sonunda, şiirlerindeki muhteva özelliklerini belirtmeye çalıştık. Bu özellikler şiirlerin tahlili ile ortaya çıkmıştır. Beş bölüm ve bu bölümlerin çeşitli kısımlara ayrılması ile meydana gelen bu bölümde konu ile ilgili örneklerde sunulmuştur.

Çalışmanın asıl temelini oluşturan metin kısmı ise üçüncü bölümde ve dördüncü bölümde bulunmaktadır. İlk önce transkripsiyon işaretli olarak Latin harfleriyle okunan şiirler, dördüncü bölümde, metne sadık kalınarak bugünkü Türkçeye çevrilmeye çalışılmıştır.

Engin bir deniz olan edebiyatımız, eşsiz bir kültür hazinesine sahiptir. Divan edebiyatımızın parlak bir dönemine ait olan bu eseri ele alan çalışmamız ise bu hazineye ulaşmada atılan küçük bir adımdır.

BİBLİYOGRAFYA

- Ak, Coşkun. Bağdatlı Ruhî Hayatı, Sanatı- Eseri ve Bütün Şiirlerinin İncelenmesi, Erzurum 1992
- Banarlı, Nihad Sami. Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, cilt. I , Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1871
- Bursalı, M. Tahir. Osmanlı Müellifleri, cilt 2, Meral Yayınevi, İstanbul 1972
- Devellioğlu, Ferit. Osmanlıca - Türkçe Lügat, Ankara 1990
- Dilçin, Cem. Yeni Tarama Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları 503, Ankara 1983
- İpekten, Haluk. İsen, Mustafa. Toparlı, Recep. Okçu, Naci. Karabey, Turgut. Tezkirelere Göre divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları 942, Ankara 1988
- Kaplan, Mehmet. Tarlan, Ali Nihad. Bongoğlu, Tahsin. Okay, M. Orhan. Enginün, İnci, Pekolcay, Necla. Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, cilt 2, Dergah Yayınları, İstanbul 1977
- Latifi . Tezkiretü's- Şuarâ ve Tabsıra-i Nuzemâ, Der Saadet İkdâm Matbası 1314
- Mengi, Mine. Eski Türk Edebiyatı Tarihi, Ankara 1994
- Pala, İskender. Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Ankara 1989
- Sehî, Bey. Heşt Behişt, Duyûn-ı umûmiye civarında sultan mektebi sokağında 13 numaralı matba-ı Amedi, 1325
- Yılmaz, Mehmet. Edebiyatımızda İslami Kaynaklı Sözler, İstanbul 1992